

การสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในช่วงปีการศึกษา 2542 - 2545

โดย

พศิน แดงจวง

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ

พนิดา สินสุวรรณ

กัญญา กำศิริพิมาน

เกศสุภรณ์ เขื่อนเพชร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2548

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นจากนโยบายสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2546 คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการศูนย์วิจัยที่เห็นคุณค่าของงานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณแนวคิดของคณะศึกษาศาสตร์ที่ส่งเสริมให้บุคลากรและคณาจารย์จากหลากหลายสาขาวิชา ร่วมกันทำวิจัยเป็นกลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนให้เป็นประโยชน์สูงสุด และเพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่มีมุมมองจากหลาย ๆ ด้าน นับเป็นแนวคิดที่น่าสนับสนุน

ขอขอบคุณนักวิจัยที่ผลิตผลงานวิจัยทั้ง 64 ชื่อเรื่อง และต้องขอภัยหากการนำผลงานของท่านมาวิเคราะห์สังเคราะห์แล้วทำให้เกิดความรู้สึกไม่สบายใจ ซึ่งการสังเคราะห์ของคณะผู้วิจัยในครั้งนี้ได้ยึดหลักวิชาการเป็นสำคัญ และเพื่อหวังจะได้เห็นพัฒนาการของงานวิจัย มีการปรับปรุงแก้ไขนโยบายการจัดสรรงบประมาณในโอกาสต่อไป งานวิจัยของท่านจึงมีคุณค่ามหาศาล จึงขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านมา ณ ที่นี้อีกครั้ง

หากงานวิจัยนี้มีส่วนดี ขอมอบคุณความดีแด่นามที่กล่าวอ้างและบูรพาจารย์ ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลาย คณะผู้วิจัยขอน้อมรับเพื่อการพัฒนาในโอกาสต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แดงจวง)

หัวหน้าคณะผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ชื่อเรื่องวิจัย การสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีการศึกษา 2542 – 2545

- คณะผู้วิจัย
1. รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แต่งจวง
  2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ภู่วิภาคารวรรณ
  3. รองศาสตราจารย์พนิดา สินสุวรรณ
  4. รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา กำศิริพิมาน
  5. นางเกศสุภรณ์ เชื้อนเพชร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและสังเคราะห์ข้อค้นพบจาก
งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปี 2542 – 2545 กับเพื่อหาข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวนโยบายใน
การบริหารงานวิจัยของคณะ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือรายงานการวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ
ภายในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีอยู่จำนวน 64 ชื่อเรื่อง ในการศึกษาคุณลักษณะ
ดำเนินการโดยการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบงานวิจัย 18 ประเด็น การสังเคราะห์ ดำเนินการ 2
ขั้นตอนคือ จัดหมวดหมู่ จากนั้นใช้วิธีพิจารณาจากตัวแปรหลักในการวิจัยแล้วทำการสังเคราะห์
เพื่อหาข้อค้นพบจากงานวิจัยเป็นรายหมวด ในการหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยให้กับคณะ
ศึกษาศาสตร์ ดำเนินการ โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาหาความสัมพันธ์กับ
ปรัชญา วัฒนธรรมและวัตถุประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของงานวิจัย 18 ข้อมีดังนี้คือ งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย มี
ลักษณะเนื้อหาอยู่ในสาขาวิชาเดียว โดยส่วนใหญ่เป็นด้านหลักสูตรและการสอน ระบุประเด็น
ปัญหาในการวิจัยไม่ชัดเจนหรือไม่ระบุประเด็นปัญหาในการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์
ความรู้หรือทฤษฎี ไม่ระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย มีหน่วยวิเคราะห์เป็นคน
ทำการศึกษาจากกลุ่มประชากร สำหรับงานที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้การสุ่มตัวอย่าง
แบบเจาะจง จำนวนหน่วยศึกษามักมีขนาดน้อยกว่า 30 ส่วนใหญ่ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูล
ประเภทเดียวคือสถานศึกษา และแหล่งข้อมูลที่ใช้มากที่สุดคือคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมักใช้แบบสำรวจ แบบสอบถามและแบบ
วิเคราะห์ แต่ไม่ระบุวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ส่วนใหญ่ทำการศึกษาจาก

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้วิธีการเดียวคือผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มักทำการศึกษาจากตัวแปร 2 ระดับร่วมกันคือตัวแปรนามบัญญัติและตัวแปรอันตรภาค ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย 2 – 3 วิธี โดยวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา รองลงมาได้แก่การใช้สถิติความถี่/ร้อยละ และค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามลำดับ ใช้เวลาดำเนินการในช่วง 10 - 15 เดือน

2. สามารถจำแนกงานวิจัยออกเป็น 8 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มหลักสูตรและการสอน งานวิจัยเน้นด้านความต้องการและความคาดหวังจากการจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2.2 กลุ่มจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม งานวิจัยเน้นความขยัน รับผิดชอบ ระเบียบวินัย ความฉลาดทางอารมณ์ ความเสียสละ ความริเริ่ม

2.3 กลุ่มการวัดและประเมินผลการศึกษา งานวิจัยเน้นด้านการประเมินหลักสูตร การประเมิน โครงการ

2.4 กลุ่มการติดตามผลและการประกอบอาชีพ งานวิจัยเน้นสมรรถภาพและคุณลักษณะสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ การติดตามผลบัณฑิต การประกอบอาชีพและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการประกอบอาชีพ

2.5 กลุ่มการบริหารจัดการ งานวิจัยเน้นการบริการการศึกษา กิจกรรมนักเรียน นักศึกษา งบประมาณ การบริหารสำนักงานและสวัสดิการข้าราชการและลูกจ้าง

2.6 กลุ่มงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ งานวิจัยเป็นเชิงปริมาณ ปัญหาที่ศึกษายังกระจัดกระจาย ทิศทางไม่แน่นอน

2.7 กลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพลานามัย งานวิจัยเน้นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาการคอมพิวเตอร์ พลานามัย

2.8 กลุ่มศิลปวัฒนธรรม งานวิจัยเน้นด้านเครื่องสักการะ วัฒนธรรมอาชีพขบถม้า

3. แนวทางการส่งเสริมงานวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ ได้แก่ ควรเน้นด้านการปฏิบัติและการทดลองมากขึ้น ควรมีการสร้างความเข้มแข็งด้าน Research Design มากขึ้น ควรส่งเสริมงานวิจัยที่สร้างความเข้มแข็งศาสตร์ของศึกษาศาสตร์มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีเป้าหมายการพัฒนาเป็น Research University ซึ่งจะมีผลให้สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และเป็นสถาบันแนวหน้าของโลกตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ในอนาคตนั่นเอง

Title Synthesis of Research Funded by the Faculty of Education Income Budget,
Chiang Mai University between the Academic Year of 2542-2545 BE.

Authors

1. Assoc. Prof. Dr. Phasina Tangchuang
2. Assoc. Prof. Dr. Somsak Phuvipadawat
3. Assoc. Prof. Dr. Kanya Kumsiripiman
4. Assoc. Prof. Panida Sinsuwan
5. Mrs. Gesuporn Kuenpetch

Abstract

The purposes of this research were to analyze the characteristics, to synthesize outcomes of research funded by Faculty of Education, Chiang Mai University between the academic year of 2542 - 2545 B.E. and find out suggestions for the faculty research budget policy. The target groups were 64 research titles which were completely done before 14th February 2547 B.E. The research characteristics were founded by analyzing whether any of the research was clearly compose of any of the 18 factors. The research synthesis work by 2 steps. Firstly the research vary a category and then consider from pillar variable in the research and then synthesis for seek discover from the research were lay a category. Secondly in seeking suggestion in research for faculty of education manage by data related from analysis and synthesis and find the relation to the education philosophy, education determination and education objective of faculty of education, including the possibility in the development.

The finding of research.

1. The 18 characteristics of research were: mostly of research were descriptive research, substance character were in the same field. Mostly research in the field of curriculum and teaching. The specify problem issue were not clear or some research no problem issue. There were the research purposes for build the knowledge or theory, and did not specific the idea, there were the division analyses to be a person. Study from population and if which paper studied from sample would used specify model. The division amount of studies would be more 30 persons, mostly would studied from one kind of data source was education institute and the most data source was faculty of education, Chiang Mai University. The data collecting were

survey and used questionnaire and analyzed model and no specify method of analyzed in accuracy and the confidence. Mostly studied from the primary data sources by the researcher collected data by themselves. And they studied from variables 2 levels as noun regulation variable and interval variable. Use data analyze with 2-3 ways, mostly they used analyses substance manner and another was used the statistic frequency, percentage, mean and standard deviation. Take time manage 10-15 periods month.

2. The Research of Faculty Education could divided into 8 groups area. 1) area of teaching and curriculum 2) area of psychological and social behavior 3) area of measure and evaluate education 4) area of follow up and occupation 5) area of administration and management 6) area of research and dissertations 7) area of science technology and physical 8) area of art and culture

3. The trend of research promote from faculty of education were must be focus in practicum more than the research of test and try out. Its should create more the strength of research design and should promote the research relate with the strength in more science of education. In order that the university have aims to develop research which will help the institute develop the knowledge and toward first class university of the world by the aims of Chiang Mai university in the future.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา	7
แนวคิดเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา	15
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของบุคลากรในการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ..	20
แนวคิดเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อการวิจัยและเกณฑ์การจ่ายเงินวิจัยของ	
ศูนย์วิจัยการศึกษา	24
แนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย ความสำคัญของงานวิจัยและเกณฑ์มาตรฐาน	
รายงานการวิจัย	33
แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัย	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
กรอบแนวคิดการวิจัย	50
บทที่ 3 วิจัยดำเนินการวิจัย	
วิธีการศึกษา	51
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล	52
แหล่งข้อมูลที่ศึกษา	53
การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงาน	53

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
การวิเคราะห์งานวิจัย.....	56
การสังเคราะห์งานวิจัย	71
แนวทางการวางแผนการบริหารงานวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	103
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	106
อภิปรายผล	114
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	119
ภาคผนวก	
ผนวก ก. บรรณานุกรมงานวิจัยที่สนับสนุนโดยงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2545	123
ผนวก ข. แบบวิเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ คณะ ระหว่างปีการศึกษา 2542 – 2545	128

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

สารบัญตาราง

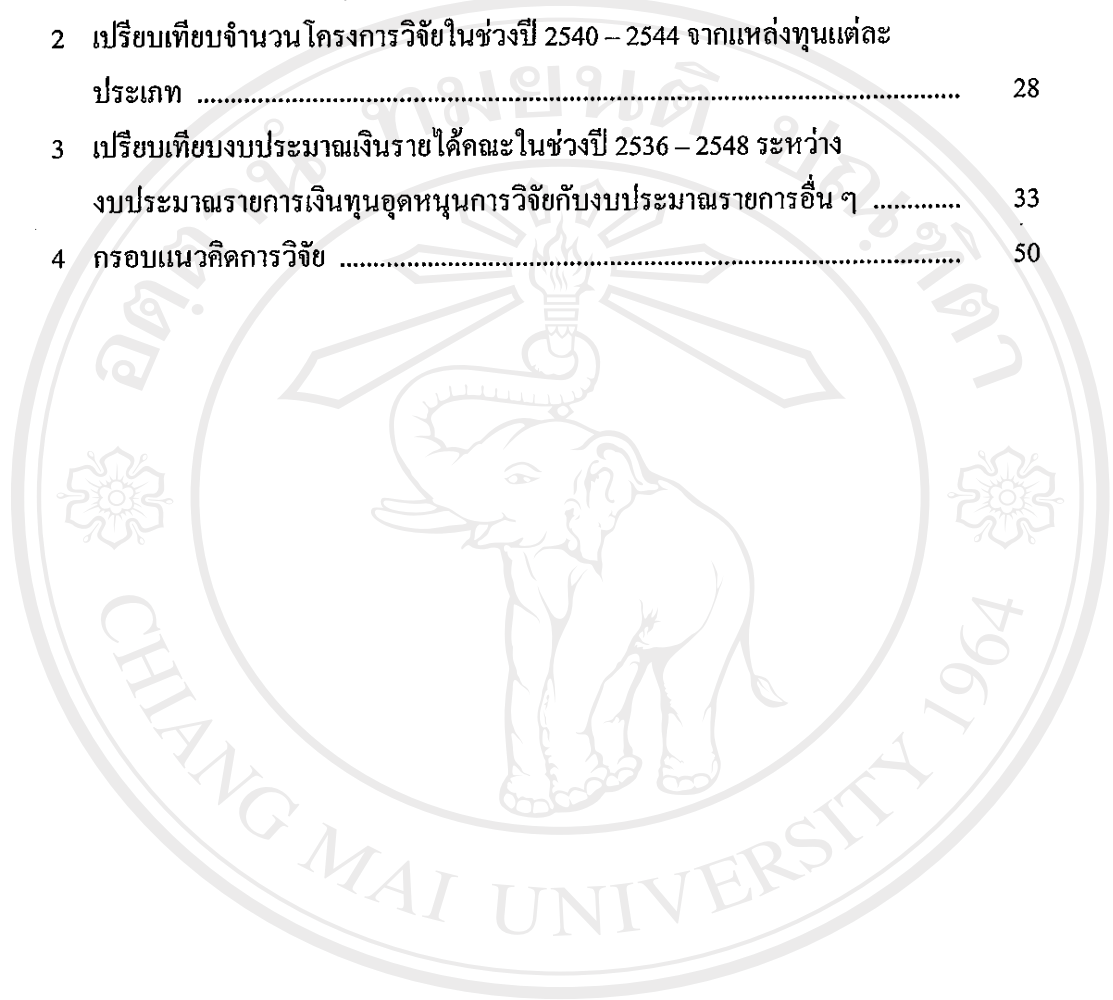
ตาราง	หน้า
1 จำนวนโครงการและจำนวนเงินทุนวิจัย จากปี 2540 – 2544 จำแนกตามแหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินและนอกงบประมาณแผ่นดิน	26
2 งบประมาณสำหรับแผนงานวิจัย และเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงิน รายได้ คณะศึกษาศาสตร์ ในช่วงปี 2536 – 2548 เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณเงิน รายได้รวม	32
3 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามประเภทของงานวิจัย	56
4 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนเนื้อหาของงานวิจัย	57
5 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามเนื้อหาของงานวิจัย	57
6 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามลักษณะการระบุประเด็นปัญหาที่วิจัย ...	58
7 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย	58
8 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามการระบุแนวคิดหรือทฤษฎีในการวิจัย ..	59
9 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามหน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย	59
10 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	60
11 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิธีการสุ่ม ตัวอย่าง	60
12 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามขนาดตัวอย่างหรือขนาดประชากรที่ใช้ ในการวิจัย	61
13 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามพื้นที่ที่ศึกษา	62
14 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนลักษณะแหล่งศึกษา	63
15 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามลักษณะแหล่งศึกษา	63
16 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล	64
17 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยที่ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามประเภทของเครื่องมือที่ใช้	64
18 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	65
19 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยที่ระบุวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามวิธีการวิเคราะห์	65

ตาราง	หน้า
20 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	66
21 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	66
22 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	67
23 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	67
24 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนระดับการวัดของตัวแปร	68
25 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามระดับการวัดของตัวแปร	68
26 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	69
27 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	69
28 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ	70
29 จำนวนงานวิจัย จำแนกตามเนื้อหาหลัก	72

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 เปรียบเทียบจำนวนเงินทุนวิจัยในช่วงปี 2540 – 2544 จากแหล่งทุนแต่ละประเภท .	27
2 เปรียบเทียบจำนวนโครงการวิจัยในช่วงปี 2540 – 2544 จากแหล่งทุนแต่ละประเภท	28
3 เปรียบเทียบงบประมาณเงินรายได้คณะในช่วงปี 2536 – 2548 ระหว่างงบประมาณรายการเงินทุนอุดหนุนการวิจัยกับงบประมาณรายการอื่น ๆ	33
4 กรอบแนวคิดการวิจัย	50

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า “มหาวิทยาลัย” หรือ “อุดมศึกษา” เป็นการศึกษาระดับสูงที่ได้รับการก่อตั้งเมื่อราวศตวรรษที่ 19 กล่าวคือ มหาวิทยาลัยแห่งแรกในโลกคือ มหาวิทยาลัย Bologna ในประเทศอิตาลี มหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ดของสหราชอาณาจักร จัดตั้งเมื่อ ค.ศ.1807 มหาวิทยาลัยซิดนีย์ของออสเตรเลีย จัดตั้งเมื่อ ค.ศ.1850 Tokyo University ของญี่ปุ่นได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อ ค.ศ.1877 และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2457 (ค.ศ.1914) ตามลำดับ (สุธรรม อารีกุล 2543: 17-110) มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สำคัญเพื่อการสร้างชาติ พัฒนาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ การเมือง สังคม เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม (Samoff, 2003: 53) Amove (2003: 5) พบว่าการลงทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาในจีน ตุรกี กรีซ บราซิล ปากีสถานและบราซิลช่วยให้ผลตอบแทนคืนสังคมสูงที่สุด เนื่องจากได้ผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูง สร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ค้นคว้า วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งรวมวิทยาการหลากหลายแขนงและเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถจำนวนมาก อุดมศึกษาจึงนอกจากถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศที่กำหนดโดยนโยบายและแรงผลักดันทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว อุดมศึกษายังเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่พึงปรารถนา (สกศ. 2544: 2) โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีเป้าหมายพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย หรือ Research University (อ้างในสภาอาจารย์ 2548: 8) แม้จะมีนักวิชาการกล่าวว่า ปัจจุบันมหาวิทยาลัยไทยในมิติทางสังคมอยู่ในลักษณะวิกฤตด้วย “สามไร้” คือ ไร้พลัง ไร้มิตร ไร้ทิศทาง (สุรชาติ บำรุงสุข 2547: 139) หรือที่ประเวศ วะสี (2545: 1) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยไทยไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาสังคมไทยได้เนื่องจากทำตัวลอยอยู่เหนือสังคมก็ตาม ในขณะที่ Baty, P. & Marcus, J. (2005: 1-3) ได้เปิดเผยเกี่ยวกับการคัดลอกผลงานของคนอื่นเป็นของตนเอง (plagiarism) ว่ามี

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างน่ากลัว ทั้งในสหรัฐอเมริกาและในอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นผลงานของอาจารย์หรือผลงานของนักศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นในประเทศไทยมาช้านานเช่นเดียวกัน จนทำให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติต้องกำหนดจรรยาบรรณนักวิจัยในปี 2541 รวม 9 ข้อ ภายใต้ชื่อว่า “แนวทางจรรยาบรรณนักวิจัย” (สภาวิจัยแห่งชาติ 2541) ซึ่งหมายความว่า ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องเน้นการค้นคว้าวิจัย วิเคราะห์นำหน้า ซึ่งแน่นอนก่อนที่จะสามารถส่งสอนให้ศิษย์เก่งวิจัย เป็นนักค้นคว้า ช่างสังเกตและวิเคราะห์ได้ ผู้สอนจะต้องมีศักยภาพด้านการวิจัย ค้นคว้า อ่านตำรา ติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการจากบทความในวารสาร เขียนบทความเพื่อนำเสนอในวารสารหรือนำเสนอผลงานในที่ประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ ก่อนมีเจ้านั้นก็อาจจะคุ้นเคยแต่รูปแบบการทำวิจัยเมื่อหลายทศวรรษที่ผ่านมา กลายเป็นผลผลิตใหม่ภายใต้แนวคิด/เนื้อหาเก่าหรือล้าสมัย และเมื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาสอน ก็จะกลายเป็น “แม่ปูสอนลูกปูเดิน” ซึ่งในประเทศไทยจะไม่อนุมัติให้สถาบันการศึกษาใช้คำว่า “มหาวิทยาลัย” หากสืบทราบว่ กระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาแห่งนั้นมุ่งเน้นแต่จำเนื้อหาในตำรา ไม่เน้นการวิจัย

เพื่อให้เหมาะแก่การที่ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เปิดทำการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเริ่มเปิดสอนระดับปริญญาโทในปี พ.ศ.2519 ระดับปริญญาเอกในปี พ.ศ.2532 นอกจากนี้ เพื่อสนองต่อเป้าหมายการเป็นมหาวิทยาลัยการวิจัย ในปี 2547 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย 721 โครงการ เป็นเงิน 683.2 ล้านบาท และได้รับทุนโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก 12 ทุน เป็นเงิน 16.497 ล้านบาท (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2547) และในปีการศึกษา 2548 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้รับงบประมาณด้านการวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ ประมาณ 500 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 8 ของงบประมาณทั้งหมดของมหาวิทยาลัย (นิพนธ์ ตูวานนท์ อังในสภาอาจารย์ 2548: 6)

ภายใต้นโยบายของมหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กำหนดงบประมาณเงินรายได้คณะสำหรับเป็นทุนอุดหนุนการวิจัยแก่อาจารย์และบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนสาธิตมาเป็นเวลาช้านาน โดยในช่วงปี 2525 – ปี 2533 ได้กำหนดไว้เพียงปีละประมาณ 10,000-50,000 บาท (ร้อยละ 1.68-2.88 ของงบประมาณรวม) เท่านั้น ต่อมาในช่วงปี

2534-2540 จึงได้เพิ่มขึ้นเป็นปีละประมาณ 100,000-200,000 บาท (ร้อยละ 0.95-2.42 ของงบประมาณรวม) และในช่วงปี 2541-2546 ก็เพิ่มขึ้นอยู่ในช่วง 400,000-1,200,000 บาท (ร้อยละ 1.26-4.25 ของงบประมาณรวม)

ในช่วงแรกของการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัย คณะขาดความเข้มงวดในการติดตามผลงาน ทำให้มีงานวิจัยค้างส่งในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก เช่น สถิติจำนวนงานวิจัยค้างส่ง ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2536 ซึ่งมีถึง 112 โครงการ ทั้งยังมีผู้รับทุนจำนวนหนึ่งส่งผลงานไม่สมบูรณ์ และมีโครงการวิจัยจำนวนมากทำไม่เสร็จ ซึ่งจากการติดตามงานวิจัยในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2542 พบว่า มีโครงการวิจัยที่ต้องยุติโครงการโดยไม่ได้คืนเงินอุดหนุนแก่คณะถึง 55 ชื่อเรื่อง ดังนั้นในปีการศึกษา 2542 คณะกรรมการวิจัยประจำคณะศึกษาศาสตร์จึงได้สร้างเกณฑ์การติดตามงานวิจัยที่รับทุนอุดหนุนจากคณะขึ้น โดยจัดให้มีระบบการช่วยเหลือและติดตามการดำเนินงานวิจัยที่เข้มงวดขึ้น มีเกณฑ์การหักเงินกรณีไม่สามารถส่งงานฉบับสมบูรณ์ได้ตามเวลาที่กำหนด ทำให้มีผลงานวิจัยดำเนินการเสร็จภายในกำหนดเวลามากขึ้น สถิติจำนวนงานวิจัยค้างส่ง ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2547 จึงเหลือเพียง 42 โครงการ

ในช่วงปีการศึกษา 2542 - 2545 มีโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้คณะทั้งสิ้น 76 เรื่อง คิดเป็นเงิน 1,517,865 บาท สถิติที่ก่อนทำสัญญารับทุน 2 เรื่อง (2.63%) งบประมาณ 27,400 บาท (1.81%) ปัจจุบัน (15 เมษายน พ.ศ. 2548) เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จและศูนย์วิจัยการศึกษาคณะได้เผยแพร่ไปยังสถาบันต่าง ๆ จำนวน 64 ชื่อเรื่อง (84.21%) งบประมาณ 1,245,565 บาท (13.43%) ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ 1 ชื่อเรื่อง (1.32%) งบประมาณ 41,000 บาท (2.70%)

ในงานวิจัยที่ทำเสร็จและส่งงานแล้ว 64 ชื่อเรื่อง เมื่อจำแนกตามลักษณะของงานวิจัย พบว่า สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ประเภทพัฒนาการเรียนการสอน (Teaching) จำนวน 26 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40.62 และเป็นงานวิจัยประเภทอื่น เช่น บริหาร พัฒนาการศึกษาและเพื่อศึกษาหาความรู้ (Non-teaching) จำนวน 38 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 59.38 เพื่อให้เห็นภาพของผลงานที่ดำเนินการไปแล้ว คณะกรรมการวิจัยประจำคณะศึกษาศาสตร์จึงมีมติให้ทำการสังเคราะห์งานวิจัย

ทั้งหมด เพื่อชี้ให้เห็นว่างานวิจัยมีคุณลักษณะเช่นไร คณะศึกษาศาสตร์ได้บทรียนอะไรจาก ผลงานวิจัยเหล่านี้บ้าง มีสิ่งใดที่คณะศึกษาศาสตร์ควรส่งเสริมให้ทำการวิจัยมากยิ่งขึ้น สิ่งใดควรลด การสนับสนุนลง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณการวิจัยมีความหมาย มีทิศทางและสร้างเสริม ความเข้มแข็งทางวิชาการแก่คณะศึกษาศาสตร์ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนตามเกณฑ์มาตรฐานรายงานการวิจัย
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อหาแนวทางการวางแผนการบริหารงานวิจัยให้แก่คณะ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบคุณลักษณะของงานวิจัย ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคณะกรรมการวิจัยฯ ที่จะเสนอแนะการกำหนดนโยบายการวิจัยของคณะต่อไป
2. การได้ทราบผลการสังเคราะห์บทเรียนที่เกิดจากงานวิจัยย่อมทำให้ทราบว่า ปัจจุบัน คณะศึกษาศาสตร์มีการศึกษาเนื้อหาใด มีความลุ่มลึกมากน้อยเพียงใด
3. แนวทางการวางแผนย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากรอบการส่งเสริม สนับสนุนให้ ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนา สร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาเฉพาะผลงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณเงิน รายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2545 และส่งผลงาน เรียบร้อยแล้ว

ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาในด้านต่อไปนี้

1. วิเคราะห์คุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของงานวิจัย เช่น

- 1.1 ประเภทของงานวิจัย
- 1.2 เนื้อหาของงานวิจัย
- 1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
- 1.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 1.5 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

2. สังเคราะห์ข้อค้นพบจากการวิจัย โดยศึกษารายละเอียดของงานวิจัยแต่ละเรื่องแล้วสรุป

ข้อค้นพบจากงานวิจัยโดยจำแนกตามกลุ่มเนื้อหาต่าง ๆ เช่น

- 2.1 ความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา
- 2.2 การจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้
- 2.3 การพัฒนาด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม
- 2.4 การประเมินหลักสูตร
- 2.5 งบประมาณ การบริหารสำนักงานและสวัสดิการ

3. หาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยให้กับคณะศึกษาศาสตร์

- 3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรเน้นเพื่อสร้างเอกลักษณ์ความเป็นศึกษาศาสตร์มากขึ้น
- 3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรบุกเบิกเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ (R&D)
- 3.3 ข้อเสนอแนะลักษณะงานวิจัยที่ควรสนับสนุนเพื่อความเข้มแข็งของแต่ละสาขาวิชาหรือการสร้างเครือข่าย

นิยามศัพท์เฉพาะ

งานวิจัย หมายถึง งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้คณะ ในช่วงปี

2542 - 2545

คุณลักษณะของงานวิจัย หมายถึง ทิศทางของงานวิจัย ที่ได้จากองค์ประกอบในประเด็นของประเภทของงานวิจัย เนื้อหาของงานวิจัย ประเด็นปัญหาของงานวิจัย วัตถุประสงค์ของงานวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสังเคราะห์บทเรียนจากงานวิจัย หมายถึง การจำแนกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากงานวิจัย ว่าเมื่อจัดกลุ่มงานวิจัยแล้วมีอะไรบ้างที่นับได้ว่ามีการศึกษามาก-น้อย ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมต่อไป

ประเภทของงานวิจัย หมายถึง ลักษณะงานวิจัย ประกอบด้วย การวิจัยเชิงบรรยาย การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงย้อนข้อเท็จจริง การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย หมายถึง ข้อค้นพบที่เกิดจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย การปฏิบัติงานวิจัย และการนำไปใช้ ทั้งนี้ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะเป็นทิศทางให้กับคณะศึกษาศาสตร์ดำเนินการบริหารงานวิจัยให้เกิดผลต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ข้อความดังกล่าวเป็นกรอบในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ เนื้อหาที่ศึกษาทบทวนประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้คือ

1. เป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. ภาระหน้าที่ของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา
3. สักยภาพของบุคลากรในการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา
4. งบประมาณเพื่อการวิจัยและเกณฑ์การจัดสรรทุนของศูนย์วิจัยการศึกษา
5. งานวิจัย ความสำคัญของงานวิจัย และเกณฑ์มาตรฐานรายงานการวิจัย
6. การสังเคราะห์งานวิจัย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เกี่ยวกับเป้าหมายการจัดการศึกษานั้น Carr, D. (2003:132) กล่าวถึงเป้าหมายการจัดการศึกษาไว้ที่น่าสนใจว่า “If what we teach children and young people in schools amounts to no more than the socially inherited or culturally conditioned perspectives of this or that social group - locally but not universally valid values, virtues and practices - it may seem impossible to observe any significant or substantial distinction between education and socialization or indoctrination. จากแนวคิดของ Carr ได้ชี้ให้เห็นว่าในการจัดการศึกษาทุกระดับน่าจะต้องจัดให้แตกต่างกัน กว้างไกลถึงระดับสากลและนอกเหนือไปจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ (ชัดเกล้า) จากครอบครัวสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากเราอยู่ในหมู่บ้านโลก (Global village) โดยเฉพาะในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเราต้องเรียนรู้อย่างรอบจักรวาล อย่างเข้าใจจริง ไม่ใช่ด้วยวิธีการท่องจำ หรือที่ประเวศ ะสี (2545: 15) มี

ความเห็นว่าการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต้องก่อให้เกิด “ปัญญาอันอุดม” หรือ “จักรวาลวิทยา” ในขณะที่ Bhattacharyya, S.K. (1996: 22-25) กล่าวไว้เมื่อเกือบ 1 ทศวรรษว่า สืบเนื่องจาก World Trade Organization ต้องการให้เกิดเสรีทางการตลาด (liberal markets) ดังนั้นรัฐบาลใด ๆ จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากสภาวะการแข่งขันทางการค้าระดับโลกได้ (global competition) และเพื่อให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้สถาบันการศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญของการผลิตกำลังคนตามที่แรงงานภาคอุตสาหกรรมต้องการ ในขณะที่เดียวกันภาคอุตสาหกรรมก็ควรมีส่วนในการเข้าไปร่วมพัฒนาหลักสูตร ร่วมในกิจกรรมการวิจัยและมีส่วนในการนำผลการวิจัยไปใช้ และในส่วนของภาคอุตสาหกรรมต้องอนุญาตให้สถาบันอุดมศึกษาเข้าไปเรียนรู้ในสถานประกอบการด้วย (knowledge-based activities of industry) เนื้อหาส่วนนี้จึงขอเสนอเป้าหมายและภารกิจจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

สุธรรม อารีกุล (2543: 21-22) ได้ศึกษาเป้าหมายและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาในสหภาพรัฐใหม่ของอังกฤษ ประกอบด้วย

1. ต้องพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถในการรองรับนิสิตนักศึกษาหนุ่มสาวเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาเบื้องต้น และผู้มีอายุในการศึกษาตลอดชีวิต ได้สูงสุดตามความต้องการของแต่ละบุคคลตามตลาดแรงงานและของชาติในอนาคต
2. ต้องรักษาคุณภาพและประกันคุณภาพอุดมศึกษาไว้
3. ต้องยกระดับประสิทธิภาพของการสอนและการเรียนให้สูงขึ้น
4. ต้องให้การเรียนรู้ที่เพิ่มสูงขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการจ้างงาน รวมไปถึงการพัฒนาความชำนาญและเพิ่มคุณค่าแห่งการทำงาน
5. มีภารกิจเกี่ยวกับการวิจัยด้านความรู้พื้นฐาน ด้านประยุกต์ ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหา (Strategic research) จะต้องรักษาไว้และเร่งพัฒนาให้ดีขึ้น
6. มีภารกิจต้องเพิ่มขีดความสามารถในการดึงดูดบุคลากรเข้ามาเป็นคณาจารย์ รักษาและสร้างความกระตือรือร้นให้เกิดการทำงาน

เช่นเดียวกับในประเทศฝรั่งเศส พินิน แตงจวงและ Mounier (2003: 41-44) กล่าวว่า The University of Paris (La Sorbonne) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1150 ได้มีเป้าหมายการตั้งเพื่อการพัฒนาคนเพื่อทำงานด้านศาสนา (serving the church) โดยได้สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาเป็น

“The Paris Model: Serving the church” รูปแบบการจัดการศึกษานี้ถูกนำไปใช้ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงเช่น Oxford, Cambridge, Harvard ในกลางศตวรรษที่ 17 ต่อมาในปี ค.ศ.1697 ได้มีการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาใหม่ที่เน้นการผลิตคนเพื่อการพัฒนาประเทศ (Prepare people and leaders for service to the state) โดย Halle University ซึ่งก่อตั้ง ณ เมือง Brandenburg เมื่อปี ค.ศ.1697 ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวเกิดเป็น “The Halle Model: Serving the Nation-state” ซึ่งได้เป็นรูปแบบการ ดำเนินการผลิตกำลังคนในช่วงศตวรรษที่ 18-19 รูปแบบการจัดการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ เฉพาะทาง เช่น การการบริหารที่สร้างความเข้มแข็งของชาติ เศรษฐศาสตร์ การเมืองและการทหาร ซึ่งหลักสูตรจะกำหนดให้เรียนวิชากฎหมาย การบริหารสาธารณะ การทหาร เศรษฐศาสตร์ การป่า ไม้ การเกษตร เป็นต้น รูปแบบการจัดการศึกษาแบบนี้จะเน้นการเกษตร ที่มีคำว่า A&M Universities ในประเทศไทย ได้แก่ โรงเรียนเตรียมทหาร วิทยาลัยเกษตรกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

รูปแบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้มีรูปแบบใหม่เกิดขึ้นเมื่อ the University of Berlin ประเทศเยอรมนีก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1810 ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาองค์ ความรู้ เกิดเป็น “The Berlin Model: Serving the Development of Knowledge” เมื่อนักวิชาการ จำนวนมากเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรเน้นที่การวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ (universities should mainly contribute to research for development of knowledge) รูปแบบการจัดการศึกษาแนวนี้พบได้ ในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ John Hopkins University, the University of Chicago เป็นต้น Brown and alii (อ้างในพศิน แดงจวงและ Mounier, 2003: 44-46) กล่าวว่า ในช่วงปี ค.ศ.1945-1980 ได้มีการ พัฒนารูปแบบการจัดการอุดมศึกษาในรูปของการผสมผสานระหว่าง The Halle Model และ Berlin Model ในนามว่า The University of Welfare State: A Combination of the Halle and Berlin Models เพื่อฟื้นฟูหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีจุดเน้นที่อยู่เบื้องหลัง 2 อย่างคือ “เศรษฐศาสตร์ และ การเมือง”

ในขณะที่มหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลียกำหนดเป้าหมายและภารกิจให้ตอบสนองต่อ ความต้องการของภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ยกระดับความสามารถในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพโดย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดตามความจำเป็น ปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรโดยกำหนดเป้าหมาย

ของหลักสูตร เน้นวิชาที่จำเป็นในอนาคต เช่น วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ วิศวกรรม บริหารธุรกิจ การค้า เป็นอันดับสำคัญ รองลงไปได้แก่ ภาษา สิ่งแวดล้อม ครุศาสตร์ ในเวลาเดียวกันก็กำหนด ทิศทางของการวิจัยให้เน้นวัสดุศาสตร์ วิทยาศาสตร์การเรียนรู้ ชีวิตวิทยาประยุกต์ เครื่องมือ วิทยาศาสตร์ จัดการศึกษาให้เป็นสินค้าส่งออก โดยกำหนดให้ออสเตรเลียเป็นแหล่งนานาชาติเข้ามา ศึกษาต่อเพื่อเป็นการหารายได้จากนักเรียนต่างชาติ มีการส่งเสริมการวิจัยโดยการจัดสรรงบประมาณ ค่าจ้างคณาจารย์สอนและทำวิจัยเต็มเวลา (สุธรรม อารีกุล 2543: 36-41)

ในประเทศญี่ปุ่น จำนวนมหาวิทยาลัยออกเป็น 3 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยวิจัย (Research university หรือ Daigaku) มีหน้าที่ในการวิจัยและเน้นวิจัยเป็นหลัก อาจจะสอนในระบบสหวิชาหรือ หลายสาขาวิชาหรือในระบบเอกะวิชา มหาวิทยาลัยปฏิบัติการ (Practical Universities) ซึ่งเน้นการ ปฏิบัติเป็นหลัก และมหาวิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education Universities) เป็น อุดมศึกษาที่เน้นการศึกษาตลอดชีวิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา สภามหาวิทยาลัยได้กำหนด นโยบายการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีผลให้สถาบันอุดมศึกษามีเป้าหมายและภารกิจคือ ปรับปรุง มาตรฐานหลักสูตรชาติให้หลากหลายและดีขึ้น ปรับปรุงและขยายบัณฑิตวิทยาลัยและเร่ง สนับสนุนทางการเงินเพื่อกระตุ้นการวิจัย กระตุ้นการจัด Refresher Education เพื่อบุคลากรจะได้มี ความรู้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ ต้องปรับปรุงโครงสร้างการวิจัยจากการเพิ่มทุนวิจัยของรัฐ ปรับปรุงอบรมและรับเพิ่มจำนวนนักวิจัย รวมทั้งขยายและแลกเปลี่ยนนักวิจัยและความร่วมมือกับ ต่างประเทศทั้งนี้เพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาและวิจัยให้ได้มาตรฐานโลก ญี่ปุ่นมีการผลักดัน งบประมาณการวิจัยเพิ่มจากร้อยละ 0.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของชาติไปให้ถึงร้อยละ 1 ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของชาติ ซึ่งงบประมาณนี้ส่วนใหญ่จะตกมาอยู่ที่งานวิจัยของมหาวิทยาลัยและ บัณฑิตศึกษาและทำให้งบประมาณวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10.2 หรือรวมเป็น เงินทั้งสิ้น 959 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ยังไม่นับบทบาทของเอกชนซึ่งโดยปกติจะ ทุ่มงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาเกือบถึงร้อยละ 80 ของงบประมาณวิจัยและพัฒนาทั้งหมด ของประเทศ ถึงกระนั้นเมื่อเทียบกับงบประมาณการวิจัยพื้นฐานเพื่อความรู้ใหม่ของญี่ปุ่นกับค่าใช้จ่าย งานวิจัยพื้นฐานของชาติต่อนักวิจัย 1 คนนั้นเป็นเพียงร้อยละ 57 ของฝรั่งเศส 67 ของสหรัฐ และ 75 ของเยอรมนี (สุธรรม อารีกุล 2543: 44 - 66)

ประเทศเกาหลีใต้ กำหนดเป้าหมายและภารกิจในยุคศหัสวรรษในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ให้พัฒนาตนเองเข้าสู่มาตรฐานสากล โดยการเสริมสร้างความเป็นเลิศทางการวิจัย โดยส่งเสริมให้นักวิจัยเกาหลีใต้ได้ทำงานร่วมกับนักวิจัยชั้นนำของต่างประเทศ ในแต่ละสถาบันต้องสร้างบรรยากาศทางวิจัย ตลอดจนวิธีการดำเนินการให้มีการแข่งขันเพื่อสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล สนับสนุนงานวิจัยโดยสร้างเครือข่ายข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย สถาบันทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยมีผู้เชี่ยวชาญด้านต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสัมพันธ์ ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ต้องนำเอาวิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้แทนวิธีการสอนที่เน้นแบบเดิม ๆ (สุธรรม อารีกุล 2543: 79 - 92)

เกษม วัฒนชัย (อ้างใน สุธรรม อารีกุล 2543: 104 - 106) กล่าวถึงผลการประชุมระดับโลกเกี่ยวกับการอุดมศึกษาที่องค์การยูเนสโกเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2541 ว่า ในที่ประชุมให้นิยามคำว่า “การอุดมศึกษา หมายถึง การศึกษา การฝึกอบรมและการฝึกวิจัยในระดับหลังมัธยมศึกษา กิจกรรมวิชาการเหล่านี้จัดโดยวิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาอื่นใดที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะจากหน่วยงานกลางของรัฐ” ที่ประชุมได้รับรองพันธกิจและภารกิจของการอุดมศึกษา 17 มาตรการ ประกอบด้วย

มาตรา 1 การอุดมศึกษามีภารกิจหลักที่จะให้การศึกษาระดับอุดม การฝึกอบรม และการวิจัยแก่เยาวชนและแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมของการเรียนรู้ชีวิต

มาตรา 2 การอุดมศึกษาจะต้องยึดบรรทัดฐานแห่งจริยธรรมสำหรับกิจกรรมวิชาการทุกชนิด นอกจากนั้นต้องมีความอิสระในการบริหารจัดการ แต่ก็มีควมรับผิดชอบในภาระหน้าที่และศึกษาแนวโน้มของสังคมอย่างรู้เท่าทัน

มาตรา 3 การอุดมศึกษาจะต้องให้โอกาสทางการศึกษาแก่ทุกคน สนับสนุนให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้เข้าสู่การอุดมศึกษาอย่างทัดเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็ชนกลุ่มน้อย ผู้ยากจน หรือผู้พิการ

มาตรา 4 สนับสนุนให้สตรีได้เข้าสู่การอุดมศึกษาอย่างทัดเทียมกับบุรุษ

มาตรา 5 เพิ่มพูนความรู้ด้านการวิจัยทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และให้นำผลวิจัยมาเผยแพร่ ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้

มาตรา 6 การอุดมศึกษาจะต้องเน้นความสอดคล้องของกิจกรรมวิชาการกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม

มาตรา 7 เพิ่มความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับสถานประกอบการ

มาตรา 8 เพิ่มความหลากหลายในการให้การศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เรียนจากภูมิหลังที่หลากหลายสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด

มาตรา 9 เน้นการศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดเป็นและคิดอย่างสร้างสรรค์

มาตรา 10 ให้ความสำคัญต่อคณาจารย์และนักศึกษาในการจัดการศึกษา

มาตรา 11 จัดให้มีการประเมินผลเชิงคุณภาพ

มาตรา 12 ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทางการสื่อสารเพื่อประโยชน์การเรียนรู้

มาตรา 13 เพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ระบบบริหารการอุดมศึกษา

มาตรา 14 ให้ถือว่าการจัดสรรงบประมาณเพื่อการอุดมศึกษาเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐด้วย และจะต้องจัดให้ทั่วถึงทั้งแก่สถาบันของรัฐ ของชุมชนและของเอกชน

มาตรา 15 สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้และการประยุกต์ความรู้ระหว่างประเทศ

มาตรา 16 ให้เปลี่ยนสภาพสมองไหล (Brain drain) ซึ่งเป็นภาวะที่ประเทศด้อยพัฒนา สูญเสียผู้มีความรู้ไปให้ประเทศที่เจริญแล้ว กลับมาเป็นสภาพสมองกำไร (Brain gain) ซึ่งหมายถึง สภาวะที่สมองไหลกลับ คือผู้มีความรู้กลับไปทำงานในประเทศที่ยังด้อยพัฒนา

มาตรา 17 สร้างเครือข่ายผู้ร่วมงานและพันธมิตรในการจัดการอุดมศึกษา ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และสากล

ส่วนเป้าหมายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้ว่า ในด้านสถาบันการศึกษา มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยมีศักยภาพ สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม ตามความพร้อม ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญของแต่ละมหาวิทยาลัยเพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิต ผลงานวิจัย และการให้บริการวิชาการที่มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สังคม และประเทศ ในด้านโอกาสของผู้เรียนมุ่งขยายโอกาสให้คนไทยได้เข้าสู่อุดมศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น และเพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ มุ่งสร้างความเป็นธรรม ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของโอกาสในการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยขยายมหาวิทยาลัยไปสู่ส่วนภูมิภาค จัดตั้งกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาและให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาส คนพิการและชนกลุ่มน้อยเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่ ยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

อมรวิชัย นาคทรพรพ (2540: 151-152) ได้เสนอภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา แบ่งตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย

1. ระบบวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ที่เน้นหนักด้านการสอน การฝึกอบรมเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในสายวิชาการ วิชาชีพต่าง ๆ แก่สังคม สถาบันในระบบนี้ส่วนใหญ่ ได้แก่วิทยาลัยเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (สถาบัน) มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ (สถาบัน) มหาวิทยาลัยราชชมงคล โดยเฉพาะที่ตั้งในส่วนกลาง

2. ระบบมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ที่เน้นหนักด้านการวิจัย บุกเบิกความรู้ใหม่ และการผลิตกำลังคนระดับปริญญาโท เอก สถาบันในระบบนี้ส่วนใหญ่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม)

3. ระบบวิทยาลัยชุมชน ที่เน้นหนักการศึกษาต่อเนื่องและการบริการวิชาการแก่ชุมชน ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ สถาบันในระบบนี้ส่วนใหญ่ น่าจะได้แก่ (สถาบัน) มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ (สถาบัน) มหาวิทยาลัยราชชมงคล ที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

สอดคล้องกับแนวคิดของสุธรรม อารีกุล และคณะ (อ้างในสุธรรม อารีกุล 2543: 112) ที่จำแนกว่าระบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรจัดเป็น 3 ระบบ หรือ 3 ประเภท คือ

1. ประเภทมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ในการสอน วิจัย บริการทางวิชาการ ให้การศึกษาระดับสูง ปริญญาตรี โท เอก ในหลายสาขาวิชา มุ่งสู่ความทันสมัยและระดับสากล เพื่อสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ภาระหน้าที่นี้ควรเป็นของมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2. ประเภทสถาบันอุดมศึกษาระดับสูง ทำหน้าที่ในการสอน วิจัย บริการทางวิชาการ ให้การศึกษาระดับสูง ปริญญาตรี โท เอก ในบางสาขาวิชา มุ่งอุดมศึกษาสู่ปวงชนและอุดมศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น ภาระหน้าที่นี้ควรเป็นของ (สถาบัน) มหาวิทยาลัยราชภัฏ (สถาบัน) มหาวิทยาลัยราชชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในท้องถิ่น

3. ประเภทวิทยาลัยหรือวิทยาลัยวิชาชีพเฉพาะ ทำหน้าที่ในการสอน วิจัย บริการทางวิชาการ ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า มุ่งอุดมศึกษาเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเฉพาะและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาต่อเนื่องและตลอดชีวิต ภาระหน้าที่นี้ควรเป็นของวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั้งของรัฐและเอกชน

แต่ในทางปฏิบัติงานจริงของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ทางวิชาการที่แท้จริง เพียงพอหรือไม่ มีการค้นคว้าวิจัยในศาสตร์เฉพาะทางอย่างเพียงพอหรือไม่ ต่างมุ่งแต่การแข่งขันกันเปิดสอนกันอย่างขาดความรับผิดชอบต่อสังคมที่แท้จริง มุ่งแสวงหาประโยชน์จากสังคมและผู้เรียนที่ต้องการได้รับใบปริญญาบัตร ดังที่ประเวศ วะสี (2545: 5) ประสบด้วยตนเอง และกล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาขาดจุดยืนที่ชัดเจนของตนเอง โดยยกตัวอย่างว่า จากการเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยหลายแห่ง พบว่า เมื่อมีการเสนอหลักสูตรปริญญาโท ส่วนใหญ่ผู้เสนอหลักสูตรจะเสนอว่า ควรจะเรียนวิชาอะไรบ้าง แต่ไม่ได้ดูว่าสังคมมีปัญหอะไร มีโอกาสอะไร มีศักยภาพอะไร แล้วน่าจะทำอะไร จึงสรุปได้ว่านักวิชาการมหาวิทยาลัยคิดกันแบบลอย ๆ เหมือนหมุนอยู่ในอากาศ และนี่คือปัญหาอุดมศึกษาไทย

ด้วยเหตุนี้เนื่องผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย มหาวิทยาลัยไทยจึงอยู่ในอันดับปานกลางถึงท้าย ดังผลการวิเคราะห์ของสุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542: 201) ที่ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย และออสเตรเลีย ในปี 1998 พบว่าอันดับคุณภาพของมหาวิทยาลัยไทยมีตัวบ่งชี้ค่าเฉลี่ยด้านความมีชื่อเสียง ด้านทรัพยากรอาจารย์ ด้านผลผลิตงานวิจัย และด้านทรัพยากรการเงิน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทุกประเทศ กล่าวคือผลการจัดอันดับตัวบ่งชี้ความมีชื่อเสียงช่วงปี ค.ศ. 1997 (43 มหาวิทยาลัย), 1998 (65 มหาวิทยาลัย) และ 1999 (79 มหาวิทยาลัย) พบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในอันดับที่ 15, 17 และ 16 ตามลำดับ ในขณะที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 40, 41 และ 39 ตามลำดับ โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ในอันดับที่ 64 ในปี ค.ศ. 1999 ผลการจัดอันดับตัวบ่งชี้อาจารย์ช่วงปี ค.ศ. 1997, 1998 และ 1999 พบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในอันดับที่ 34 และ 25 ตามลำดับในช่วงปี ค.ศ. 1998 และ 1999 ในขณะที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 39, 32 และ 24 ตามลำดับ โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ในอันดับที่ 52 ในปี ค.ศ. 1999 ผลการจัดอันดับตัวบ่งชี้ผลผลิตด้านบทความที่ตีพิมพ์ช่วงปี ค.ศ. 1998 และ 1999 พบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในอันดับที่ 47 และ 56 ตามลำดับ ในขณะที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 56 และ 77 ตามลำดับ โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ในอันดับที่ 63 ในปี ค.ศ. 1999

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ตั้งวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาไว้ว่า เพื่อผลิตบัณฑิตทุกระดับให้มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องต่อความ

ต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีปริมาณสอดคล้องกับศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อพัฒนาเป็น Research University ที่งานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ โดยมีเป้าหมายด้านจัดการศึกษา ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทางวิชาการได้มาตรฐาน มีคุณธรรมจริยธรรม การบริหารจัดการและสามารถพึ่งตนเองได้ มีการปรับปรุงหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทางวัฒนธรรม ด้านการวิจัยและพัฒนา มีแนวทางการวิจัยที่ชัดเจนทั้งการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ โดยเน้นการวิจัยร่วมสาขาวิชา การวิจัยเชิงนโยบาย การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัยที่แก้ปัญหาเร่งด่วน และการจัดหาอุปกรณ์ การใช้เทคโนโลยีทันสมัยและการส่งเสริมบุคลากรด้านงานวิจัยให้พัฒนาได้ในสายงานตลอดจนความร่วมมือกับภาคเอกชน ด้านบริการวิชาการแก่สังคม มีการให้บริการวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ โดยให้มีการผสมผสานกับการจัดการศึกษา การวิจัยให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสนองการแก้ไขปัญหาชุมชน หรือช่วยพัฒนาชุมชนภาคเหนือในลักษณะให้เปล่าแก่ผู้ด้อยโอกาส เพิ่มขีดความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ มีศูนย์ข้อมูลทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ และมีเครือข่ายเทคโนโลยี เพื่อการค้นคว้า แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ในขณะต่าง ๆ จัดให้มีการส่งเสริมให้คณาจารย์จัดทำกรันต์วิจัย มีการจัดสรรทุนและการติดตามผลงานวิจัยที่คณะกรรมการจัดสรร

2. แนวคิดเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา

ประเวศ วะสี (2545: 8, 15-16) กล่าวว่า ภาระหน้าที่ด้านการสอนของอาจารย์นั้นในช่วงที่ผ่านมาอาจารย์สอนแต่เรื่องเทคนิคและความรู้ ไม่ได้สอนให้เกิดปัญญาโดยรอบที่จะเข้าใจเรื่องต่าง ๆ และได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างความรู้กับปัญญาว่า ความรู้อาจจะรู้อะไรเป็นเรื่อง ๆ แต่ปัญญาจะต้องรู้เชื่อมโยงเนื่องจากสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยง การสอนแต่ให้ท่องหนังสือ (ความรู้) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญญาอันอุดม หรือเกิดจักรวาลวิทยาแต่อย่างใด การสอนในระดับอุดมศึกษาผู้สอนจะต้องสอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดปัญญา เพราะเมื่อเกิดปัญญาอันอุดมแล้วจะนำไปสู่อิสรภาพมากขึ้นและจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันด้วยดี โดยเฉพาะเราอยู่ในยุคที่โลกกำลังมีวิกฤติ การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาวิกฤติแต่อย่างใด และกล่าวเสริมต่ออีกว่า นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยากเรียน แต่อยากเข้ามาเรียนเพราะรู้สึกว่ามีเกียรติเท่านั้น กลายเป็นบัณฑิตที่ขาดศักยภาพการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ที่จะทำความเข้าใจปัญหาที่ซับซ้อนได้ จึงทำให้วิชาการคุณภาพตกต่ำ และได้กล่าวอย่างน่าคิด เตือนใจแก่ครูอาจารย์ระดับอุดมศึกษาว่า “เราเรียน สอนแต่ความรู้ข้าง

นอกจากนี้เหมือนกับไปหาอาหารมาประดับตัว โดยตัวเราไม่ได้เป็นคนตีขึ้นหรือทอ หรือบางทีเลวดงอีก มีคนเขากล่าวหาว่าคนเข้าเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว เป็นคนเลวดง จริยธรรมน้อยลงกว่าคนยากคนจน ถ้าเช่นนั้นแล้วเราเรียนไปทำไมถ้าเราไม่เป็นคนตีขึ้น”

สุธรรม อารีกุล (2543: 169-170) กล่าวว่า การที่จะให้ได้นักศึกษาที่มีคุณสมบัติทันสมัย เรียนรู้เป็น คิดเป็น มีปัญญาความรู้ทันและเป็นผู้ นำ คือเป็นต้นคิด เป็นผู้ริเริ่มและนำทางการเปลี่ยนแปลง ได้นั้น การเรียนการสอนจะต้องเน้นการเรียนการสอนที่พัฒนาให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ ประกอบด้วยหลัก 7 ประการ คือ

1. เปลี่ยนจากการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหาคำตอบ (Answer oriented) จากคำถามที่ผู้สอนป้อนให้เป็นการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหาคำถาม (Question oriented) ว่า ที่ตอบเช่นนี้ ควรจะถามอะไรบ้างที่น่าจะเป็นปัญหา

2. เปลี่ยนจากการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหา (Solution oriented) จากโจทย์ที่ผู้สอนมักจะตั้งให้แก้มาเป็นการเรียนการสอนเพื่อหาปัญหา (Problem oriented) กล่าวคือ ผลที่เกิดขึ้นเช่นนี้เป็นเพราะปัญหาอะไร และมีปัญหาอะไรอีกบ้างใหม่ที่ควรคิดหาทางแก้

3. เปลี่ยนจากการเรียนการสอนโดยมุ่งในการปฏิบัติ (Operation oriented) มาเป็นการมุ่งหวังว่าวัตถุประสงค์ (Objective oriented) กล่าวคือ มุ่งหวังว่าการที่ต้องปฏิบัติด้วยวิธีนั้นเพื่อวัตถุประสงค์อะไร

4. เปลี่ยนจากการเรียนการสอนเพื่อมุ่งทราบผล (Result oriented) เป็นการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหาพฤติกรรม (Process oriented) หรือวิธีการ กล่าวคือ ค้นหาวิธีการที่จะให้ได้คำตอบนั้น

5. เปลี่ยนจากการเรียนการสอนโดยให้รายละเอียดในเนื้อหา (Detailed oriented) เป็นการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ระบบ (System oriented) ในการที่จะนำไปสู่เนื้อหาที่เป็นรายละเอียดเหล่านั้น

6. เปลี่ยนจากการเรียนการสอนเพื่อความรู้ (Knowledge oriented) เป็นการเรียนการสอนหาวิธีการที่จะเรียนรู้ (Methodology oriented)

7. เปลี่ยนจากการเรียนการสอนโดยจดจำสะสมความรู้ (Storage oriented) เป็นมุ่งให้ค้นหาความรู้ (Retrieved oriented)

อมรวิรัช นาคทรพรพ (2545: 67-68) มองว่า การเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ควรมี “ศีลครู” โดยยกตัวอย่างพฤติกรรมของอาจารย์ (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของอาจารย์อมรวิรัช) ว่าประกอบด้วย

1. การทำให้ลูกศิษย์รู้สึกว่าเป็นคนสำคัญอยู่เสมอ กล่าวคือเมื่อไรก็ตามที่ลูกศิษย์ไปหา อาจารย์จะดีใจ ทำหน้าตายิ้มร่าสดใส แม้ว่าท่านจะมีใบหน้าอันน่าสะพรึงกลัว (มาตั้งแต่เกิดก็ตาม) ทุกครั้งที่นักศึกษาพูดก็ฟังอย่างตั้งใจ จะทำให้ลูกศิษย์รู้สึกถึงความรัก ความเมตตา
2. มีภูมิด้านทานความไม่รู้ของศิษย์ได้เสมอ แม้ว่าผู้เรียนจะนำเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่มักมีเรื่องซีतेอ แต่ท่านก็ไม่เคยหยาบภูมิปัญญาศิษย์แต่อย่างใด แต่มีมาตรฐานการสนทนาว่า “สนใจนะ” “ไหนมาคุยกันซิ” เป็นประจำ ซึ่งทำให้เกิดสภาวะ “เป็นครูที่ทำให้คนฉลาดได้โดยไม่ต้องถูกตราว่าโง่” “ครูที่ดียอมไม่ดูถูกลูกศิษย์ของตน”
3. สอนแบบไม่สอน แต่เอาตัวท่านทั้งตัวนั้นแหละเป็นบทเรียนสอนลูกศิษย์ หมายความว่าถ้าอยากให้ลูกศิษย์หูตากว้างขวางช่างอ่าน ท่านก็ต้องช่างอ่าน ช่างค้นและแบ่งปันด้วย ตรงกับคำที่ว่า “ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นต้นแบบ” ทั้งในเชิงวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม ดังที่ท่านพุทธทาส กล่าวว่า ในหัวใจครูนั้นมีเพียงสองซีก คือ “ปัญญา กับเมตตา”

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อุรุทยา (2544: 7-8) กล่าวว่า หน้าทีของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแบ่งออกได้ 7 ด้าน ประกอบด้วย

1. การสอน อันทีจริงในการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาไม่สามารถนับเป็นชั่วโมงสอนที่ชัดเจนได้ ทำให้อาจารย์ในปัจจุบันสามารถเลือกปฏิบัติภาระงานได้
2. การวิจัย เป็นหน้าทีของอาจารย์ที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์ของตน
3. การบริการวิชาการ ในต่างประเทศถือว่า การจัดสัมมนาวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการเพราะถือว่าผู้จัดสัมมนาต้องมีความรู้ ต้องค้นคว้า เพื่อ นำการสัมมนาวิชาการนั้น สามารถแสดงความคิดในศาสตร์ของตน เป็นการพัฒนาและมีส่วนร่วมในศาสตร์วิชาชีพของตน การจัดงานวิชาการถือว่าเป็นการร่ำงานวิชาชีพ ดังนั้นการเข้าสู่ตำแหน่งศาสตราจารย์จึงมีการพิจารณาจากหลายด้าน มิได้เน้นเฉพาะผลงานวิชาการที่เป็นตำราและงานวิจัยเท่านั้น

4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
5. การพัฒนาคน
6. งานธุรการ
7. งานบริหารและกรรมการ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2543: 18) ได้กำหนดพันธกิจอาจารย์ ดังนี้

1. การสอน

อาจารย์ทุกคนต้องสอน โดยมีภาระงานสอนดังประกาศ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดมาตรฐานภาระงานขั้นต่ำในฐานะอาจารย์ผู้สอน ในมหาวิทยาลัย ลงวันที่ 24 กันยายน 2542

2. การวิจัย

- 2.1 มีการทำวิจัยพื้นฐานหรือประยุกต์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนอย่างน้อย 3 ปีต่อ 1 เรื่อง
- 2.2 มีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง
- 2.3 มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ปีต่อครั้ง

3. การผลิตผลงานทางวิชาการ

มีการผลิตผลงานทางวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ การตีพิมพ์บทความทางวิชาการอย่างน้อย 2 ปี ต่อเรื่อง หรือการแต่ง หรือเรียบเรียงตำรา 5 ปี ต่อเรื่อง หรือการผลิตสิ่งประดิษฐ์งานศิลปะ 5 ปี ต่อชิ้น

4. อาจารย์พิจารณาทำภารกิจอื่นตามความเหมาะสมดังนี้

- 4.1 การให้บริการวิชาการ
- 4.2 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 4.3 การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
- 4.4 งานอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชามอบหมาย เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ประกาศ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ลงวันที่ 24 กันยายน 2542 เรื่องกำหนดมาตรฐาน
ภาระงานขั้นต่ำในฐานะอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ได้กำหนด

1. ให้อาจารย์มีภาระงาน ไม่น้อยกว่า 35 ชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ โดย

1.1 อาจารย์ทุกคนต้องสอนดังนี้

1.1.1 อาจารย์มีชั่วโมงสอนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 6 หน่วยชั่วโมง/สัปดาห์

1.1.2 หัวหน้าภาควิชามีชั่วโมงสอนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 3 หน่วยชั่วโมง/สัปดาห์

1.1.3 ผู้บริหารระดับคณะ/มหาวิทยาลัยมีชั่วโมงสอนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 1 หน่วย
ชั่วโมง/สัปดาห์

1.2 งานวิจัย งานบริการวิชาการ งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้อง
กับวิชาการ งานอาจารย์ที่ปรึกษา หรืองานบริหารอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ให้มีภาระ
งาน เมื่อรวมกับงานสอนแล้วได้ไม่น้อยกว่า 35 ชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์

2. ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์

2.1 ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานภาระงานขั้นต่ำในฐานะอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย
ตามที่ ก.ม. และ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัยกำหนด และ

2.2 มีบทความจากผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการที่มี
กระบวนการตรวจสอบผลงานทางวิชาการ โดยคณะกรรมการ (peer review) ก่อนตีพิมพ์ และเป็น
วารสารที่เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการสาขานั้น ๆ หรือได้นำเสนอในการประชุมวิชาการในประเทศ
พร้อมทั้งเสนอผลงานฉบับสมบูรณ์หรือผลงานในลักษณะอื่นที่เทียบเท่าปีละ 1 เรื่อง หรือบทความ
วิชาการในลักษณะอื่น เช่น บทปริทรรศน์ เฉลี่ยปีละ 2 เรื่อง

3. ตำแหน่งรองศาสตราจารย์

3.1 ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานภาระงานขั้นต่ำในฐานะอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย
ตามที่ ก.ม. และ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัยกำหนด และ

3.2 มีบทความจากผลงานวิจัยหรือผลงานในลักษณะที่เทียบเท่าที่ได้รับการตีพิมพ์
เผยแพร่ในวารสารวิชาการที่มีกระบวนการตรวจสอบผลงานทางวิชาการ โดยคณะกรรมการ (peer
review) ก่อนตีพิมพ์ และเป็นวารสารที่เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการสาขานั้น ๆ หรือผลงานใน
ลักษณะอื่นที่เทียบเท่า เฉลี่ยปีละ 2 เรื่อง

4. ตำแหน่งศาสตราจารย์

4.1 ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานภาระงานขั้นต่ำในฐานะอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ตามที่ ก.ม.และ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัยกำหนด และ

4.2 มีบทความจากผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการที่มีกระบวนการตรวจสอบผลงานทางวิชาการโดยคณะกรรมการ (peer review) ก่อนตีพิมพ์ และเป็นวารสารที่เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการสาขานั้น ๆ ในระดับนานาชาติหรือผลงานในลักษณะอื่นที่เทียบเท่าเฉลี่ยปีละ 1 เรื่อง (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2543: 21-22)

3. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของบุคลากรในการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา

อุทัย ดุลยเกษม (2546: 76-78) ได้เสนอบทความไว้อย่างน่าสนใจว่า ในปัจจุบันหลายประเทศมีนโยบายใช้การศึกษาเป็นสินค้าที่ล่อให้คนที่ต้องการศึกษา ไม่ว่าจะในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเข้าไปศึกษาต่อหรือเข้าไปเปิดสอนในประเทศอื่นหรือจัดสำรับให้เป็นชุด ๆ ให้นักศึกษาได้เลือกซื้อ การดำเนินการดังกล่าวทำอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย หรือสิงคโปร์ (จัดแบบ Global schoolhouse) ต่างโหมกระหน่ำโฆษณาสินค้าของตนอย่างแข่งขัน เนื่องจากหากมีนักศึกษาต่างชาติเข้าไปเรียนมากก็จะได้ทั้งค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าเช่าบ้านที่พัก โดยที่ไม่ต้องลงทุนประเภทต้องใช้ชีวิตติดดินมากเกินไป (ปัจจุบันพบว่ามึนักรักศึกษาราว 1.8 ล้านคนกำลังศึกษาในสถาบันการศึกษานอกประเทศของตน) ซึ่งอาจจะมึนักรักวิชาการบางคนตั้งคำถามว่าการให้บริการแบบนี้มีคุณภาพดีแล้วหรือ มีอะไรเป็นเครื่องชี้วัดมาตรฐานหรือคุณภาพบ้าง ซึ่งอุทัย ดุลยเกษม (2545: 58-59) ได้เสนอว่า “การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานั้น ถ้าบัณฑิตที่สำเร็จออกมายังมีระบบคิดในเรื่องต่าง ๆ แบบเดิม มีมุมมองในเรื่องต่าง ๆ แบบเดิม ๆ และไม่มีความสามารถในด้านวิวิธวิทยาในการสร้างองค์ความรู้ใหม่และไม่มีความสามารถในการนำเอาองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงานก็อย่าเอาเงินภาษีอากรราษฎรผู้ยากไร้ไปใช้อย่างเอาเปรียบพวกเขาเลย”

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2547

เพื่อให้การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีมาตรฐานและคุณภาพสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา อาศัยความตามในมาตรา 5(2) และ (3) มาตรา 42 และมาตรา 44(1) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ. 2530 และโดยอนุมัติของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คราวประชุมครั้งที่ 5/2547 เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 จึงให้ตราข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2547 ไว้ดังต่อไปนี้ (เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของบุคลากรในการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา)

ข้อ 15 อาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย ประกอบด้วย

15.1 อาจารย์ประจำ หมายถึง บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ หรือพนักงานสายวิชาการของมหาวิทยาลัย ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อ 18

15.2 อาจารย์พิเศษ หมายถึง บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกเหนือจากข้อ 15.1 และบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือวิชาชีพ โดยประเมินจากผลการค้นคว้าทางวิชาการหรือมีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับนับถือในวงวิชาการหรือวิชาชีพ โดยทั่วไปที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชารับรองและคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะให้ความเห็นชอบ

ข้อ 16 อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ และคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษาปริญญาเอก

16.1 อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป

อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงและระดับปริญญาโท เป็นผู้ให้คำแนะนำและดูแลการจัดแผนกำหนดการศึกษาของนักศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและข้อบังคับ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษาในเรื่องอื่นตามความจำเป็นและเหมาะสม

16.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรืออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรืออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท เป็นผู้ให้คำแนะนำและดูแลการจัดทำวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าแบบอิสระ

ในกรณีที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรืออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระมากกว่า 1 คน ให้กรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธาน

16.3 คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษาปริญญาเอก

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษาปริญญาเอก จะต้องมียกานวนอย่างน้อย 3 คน และให้คณะกรรมการ 1 คนทำหน้าที่เป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่วางแผนการศึกษา และนำการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระและประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษาปริญญาเอก จะต้องเป็นอาจารย์ประจำ ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อ 18

การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ และคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษาปริญญาเอก ให้ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ เป็นผู้แต่งตั้ง

ข้อ 17 อาจารย์ผู้สอนกระบวนวิชา อาจารย์ผู้สอนวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้สอนการค้นคว้าแบบอิสระ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ และคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษาปริญญาเอก จะเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษก็ได้

ข้อ 18 คุณสมบัติของอาจารย์

18.1 หลักสูตรปริญญาโท

18.1.1 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน มีประสบการณ์สอนและมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา

18.1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

18.1.2 (1) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ต้องเป็นอาจารย์ประจำ ผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์

18.1.2 (2) อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระหรือประธานกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ต้องเป็นอาจารย์ประจำ ผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ได้รับปริญญาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่าที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ต่ำกว่าผู้ช่วย

ศาสตราจารย์ หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน หรือเป็นอาจารย์พิเศษที่มีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพนั้น ๆ ทั้งนี้ อาจารย์ประจำจะต้องมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

18.1.3 อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ที่ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ต้องมีความรู้เนื้อหา และวิธีการสอบวิทยานิพนธ์

18.1.4 กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาโทในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา

18.2 หลักสูตรปริญญาเอก

18.2.1 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน มีประสบการณ์สอนและมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา

18.2.2 ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ต้องเป็นอาจารย์ประจำได้รับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท

18.2.3 อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท หรือเทียบเท่า

ในสาขาวิชานั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอก หรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่า ระดับปริญญาโท หรือเทียบเท่าในสาขาวิชานั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ เรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ต้องมีความรู้เนื้อหาและ วิธีการสอบวิทยานิพนธ์

18.2.4 กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กรรมการสอบวัดคุณสมบัติและ กรรมการสอบประมวลความรู้ ต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าในสาขาวิชานั้น หรือ สาขาวิชาที่สัมพันธ์กันและมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับ ปริญญา หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ เรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศเกณฑ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2548 (อ้างใน สมบัติ นพวิทย์ <http://www.edu.nu.ac.th/2004/story/uthai.pdf>) ดังนี้

1. หลักสูตรระดับอุดมศึกษาทุกหลักสูตร (ปริญญาตรี โท เอก) ต้องมีอาจารย์ประจำ หลักสูตรจำนวน 5 คน อาจารย์ประจำแต่ละหลักสูตรจะเป็นอาจารย์ประจำเกินกว่า 1 หลักสูตร ใน เวลาเดียวกันไม่ได้
2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาที่เปิด สอนหลักสูตรนั้น และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอกได้ ไม่เกิน 5 คน

4. แนวคิดเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อการวิจัย และเกณฑ์การจ่ายเงินวิจัยของศูนย์วิจัยฯ

ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ประเทศต่าง ๆ ล้วนให้ความสำคัญต่อการผลิตคิดค้นงานวิจัย พื้นฐานอย่างมาก โดยผลักดันให้มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยเพิ่มขึ้น เช่น ญี่ปุ่นมีการผลักดัน งบประมาณการวิจัยเพิ่มจากร้อยละ 0.6 ของ GDP ไปให้ถึงร้อยละ 1 ของ GDP ซึ่งงบประมาณส่วน ใหญ่คืองานวิจัยของมหาวิทยาลัยและบัณฑิตศึกษา ถึงกระนั้นเมื่อเทียบงบประมาณการวิจัยพื้นฐาน เพื่อความรู้ใหม่ของญี่ปุ่นกับค่าใช้จ่ายงานวิจัยพื้นฐานของชาติต่อนักวิจัย 1 คนคิดได้เพียงร้อยละ 57 ของฝรั่งเศส 67 ของสหรัฐ และ 75 ของเยอรมนี (สุธรรม อารีกุล 2543: 44-66)

สำหรับงบประมาณเพื่อการศึกษาและการวิจัยของประเทศไทยมีค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศ อมรวิรัช นาคทรพรพ (2540: 190-191) กล่าวว่า ประเทศไทยจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.3 ของ GDP ในรอบ 15 ปีก่อนแผนฯ ฉบับที่ 8 ในขณะที่สหรัฐ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ จัดสรรให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของ GDP และจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยเพียงร้อยละ 0.2 ของ GDP ซึ่งผู้เขียนมีความฝันให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4 ของ GDP ในแผนฯ 8 และเป็นร้อยละ 5 ของ GDP ในช่วงแผนฯ 9 ฝันที่จะเห็นรัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 0.5 ของ GDP ในแผนฯ 8 และเป็นร้อยละ 1.0 ของ GDP ในช่วงแผนฯ 9

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 (2540 – 2544) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีการจัดสรรทุน โดยคณะกรรมการฯ ของ 14 คณะ จากงบประมาณแผ่นดิน 661 โครงการ

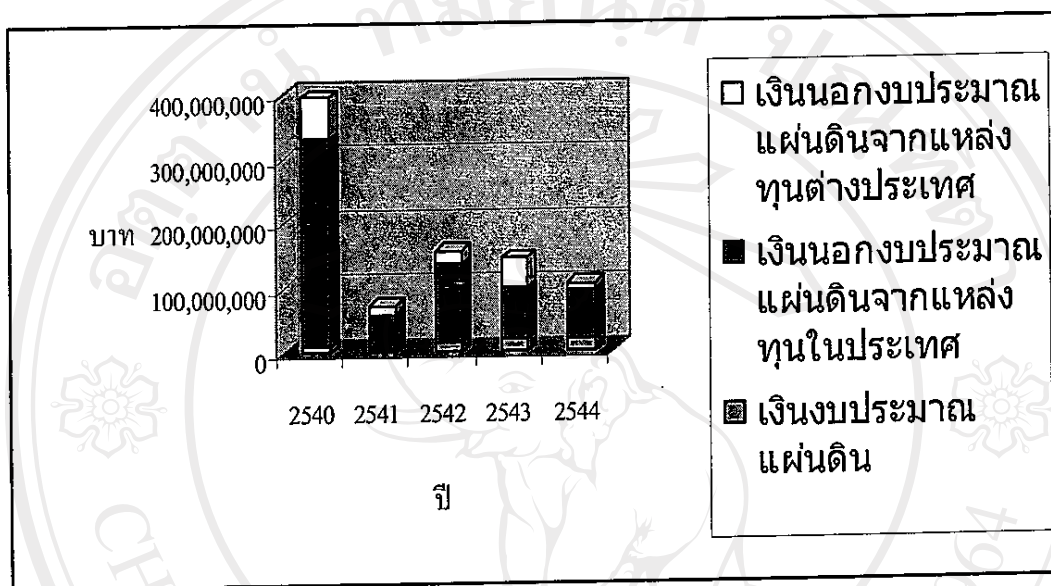
คณะที่มีทุนวิจัยจัดสรรให้คณาจารย์สูงสุด ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ (จำนวน 266 ทุน) รองลงมาได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ (จำนวน 111 ทุน) และคณะพยาบาลศาสตร์ (95 ทุน) ในการติดตามผลงานวิจัย ส่วนใหญ่ใช้หนังสือที่ออกโดยมหาวิทยาลัยหรือคณะ/หน่วยงานในการทวงถามเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ผลการติดตามโครงการวิจัยที่จัดสรรทุนปรากฏว่าในภาพรวมมีโครงการวิจัยที่สามารถดำเนินงานเสร็จทันตามกำหนดเวลาร้อยละ 68.28 มี 4 หน่วยงานที่มีโครงการวิจัยที่สามารถดำเนินงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา ร้อยละ 100 ได้แก่ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และอุตสาหกรรมเกษตร คณะที่มีโครงการวิจัยที่สามารถดำเนินงานเสร็จทันตามกำหนดเวลาน้อยที่สุด ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ (ร้อยละ 12) และคณะเทคนิคการแพทย์ (ร้อยละ 18.50) ในช่วงปี 2540-2544 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีจำนวนโครงการและทุนวิจัยจำนวน 1,722 โครงการ (ดูตาราง 1 แผนภูมิ 1 และ 2)

ตาราง 1 จำนวนโครงการและจำนวนเงินทุนวิจัย จากปี 2540 - 2544 จำแนกตามแหล่งทุนงบประมาณแผ่นดินและนอกงบประมาณแผ่นดิน (พศิน แต่งจวง และคณะ 2545:)

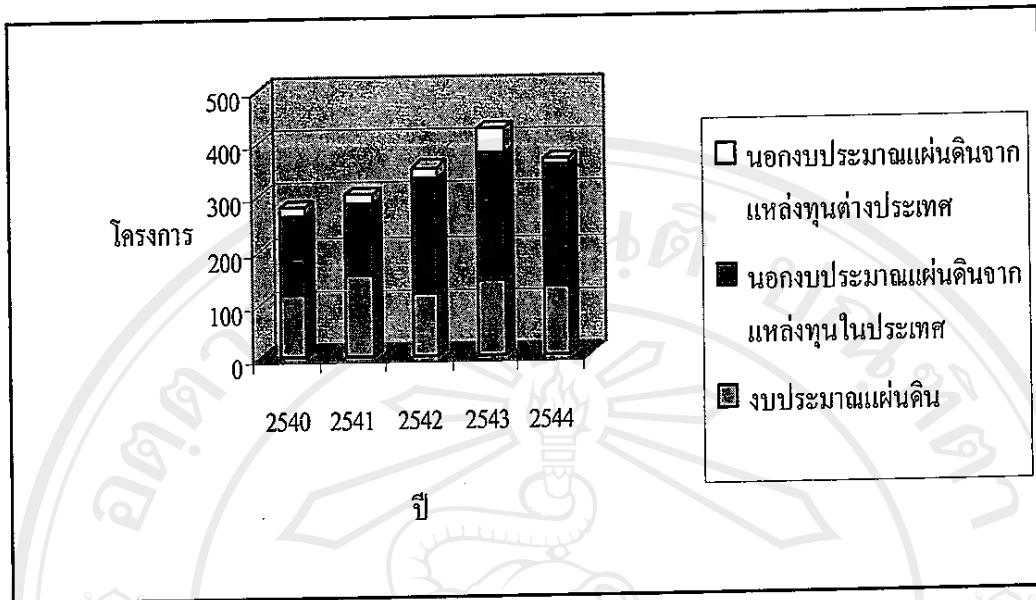
ปี	เงินงบประมาณแผ่นดิน		เงินนอกงบประมาณแผ่นดิน						รวมทั้งสิ้น	
	แผ่นดิน		ในประเทศ		จากต่างประเทศ		รวม		เงิน	
	โครงการ	เงิน	โครงการ	เงิน	โครงการ	เงิน	โครงการ	เงิน	โครงการ	เงิน
2540	115	9,197,150	150	321,617,741	14	64,077,828	164	385,695,569	279	394,892,719
	41.22%	2.33%					58.78%	97.67%		
2541	154	4,082,936	132	53,523,137	15	14,256,554	147	67,779,691	301	91,862,627
	51.61%	26.22%					48.84%	73.78%		
2542	119	15,168,976	211	118,376,644	21	22,317,775	232	140,694,419	351	155,863,395
	33.90%	9.73%					66.10%	90.27%		
2543	143	19,448,859	236	78,473,256	44	45,278,814	280	123,752,070	423	143,200,929
	33.81%	13.58%					66.19%	86.42%		
2544	130	19,877,342	224	74,579,380	14	10,422,180	238	85,001,560	368	104,878,902
	35.33%	18.85%					64.67%	81.05%		
รวม	661	87,775,263	953	646,570,158	108	156,353,151	1,061	802,923,309	1,722	890,698,572
	38.39%	9.85%					61.61%	90.15%		

จากตาราง 1 เงินงบประมาณเพื่อการวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2544 เป็นเงินทั้งสิ้น 890,698,572 บาท เป็นเงินจากงบประมาณแผ่นดินรวม 87,775,263 บาทหรือเฉลี่ยเพียงร้อยละ 9.53 ของงบประมาณเพื่อการวิจัยทั้งหมด นั่นคืองบประมาณเพื่อการวิจัยส่วนใหญ่หรือ 802,923,309 บาท หรือเฉลี่ยร้อยละ 90.15 มาจากเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน

แผนภูมิ 1 เปรียบเทียบจำนวนเงินทุนวิจัยในช่วงปี 2540 – 2544 จากแหล่งทุนแต่ละประเภท

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

แผนภูมิ 2 เปรียบเทียบจำนวนโครงการวิจัยในช่วงปี 2540 – 2544 จากแหล่งทุนแต่ละประเภท

นโยบายการให้ทุนอุดหนุนการวิจัย งบรายได้ คณะศึกษาศาสตร์

ในปี 2548 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ประกาศเรื่อง การให้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้คณะประจำปี 2548 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อสนองตอบการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ดังนี้

1. โครงการวิจัยที่สมควรได้รับการสนับสนุน

1.1 การวิจัยเพื่อการบรรลุผลตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของชาติ ดังนี้

- (1) ยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติ การต่างประเทศ และการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรม
- (2) ยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ
- (3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคม การแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับ
คุณภาพชีวิต
- (4) ยุทธศาสตร์เพื่อการเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ
- (5) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการประเทศ

1.2 การวิจัยที่สนองตอบความต้องการของท้องถิ่น

- 1.3 การวิจัยและพัฒนาที่ตอบสนองต่อแผนนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา
- 1.4 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางทางวิชาชีพศึกษาศาสตร์
- 1.5 การวิจัยเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและการจัดระเบียบวินัยที่ดีในสังคม
- 1.6 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการเติมปัญญาในสังคมและส่งเสริมให้บุคลากร ครู อาจารย์ สามารถพัฒนาคุณภาพตนเองได้
- 1.7 การวิจัยเพื่อทำให้สังคมเป็นฐานความรู้และวัฒนธรรม
2. เงื่อนไขของโครงการที่เสนอขอรับทุน
  - 2.1 เป็นโครงการเดี่ยวหรือชุด โครงการวิจัย และหากมีผู้เสนอทั้งโครงการเดี่ยวและชุดโครงการจะจัดสรรงบประมาณให้โครงการเดี่ยว 30 % ชุดโครงการ 70 %
  - 2.2 ใช้งบประมาณในการทำวิจัยโครงการเดี่ยวไม่เกินโครงการละ 50,000.- บาท ชุดโครงการไม่เกินชุดโครงการละ 150,000.- บาท
  - 2.3 มีระยะเวลาดำเนินการ ไม่เกิน 1 ปี
  - 2.4 ไม่จัดสรรให้แก่งานวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์
  - 2.5 การดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. คุณสมบัติของผู้เสนอโครงการ
  - 3.1 ผู้เป็นหัวหน้าโครงการต้องเป็นข้าราชการสาย ก หรือพนักงานมหาวิทยาลัยในสายวิชาการ
  - 3.2 คณะผู้วิจัยควรประกอบด้วยคณาจารย์จากหลายสาขาวิชาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. การพิจารณาจัดสรรทุน

คณะกรรมการบริหารงานวิจัยประจำคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้พิจารณาจัดสรรทุนนำเสนอ
คณบดีพิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วออกประกาศผลการพิจารณาจัดสรรทุนแจ้งเพื่อทราบและ
ดำเนินการผู้ไม่เคยมีประวัติการทำผิดสัญญาในการรับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์หรือ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะได้รับการพิจารณาก่อน โดยมีเกณฑ์ การจัดสรรงบประมาณ ดังนี้

1. หมวดค่าจ้างชั่วคราว

- 1.1 ค่าจ้างผู้ช่วยวิจัย ให้จ้างนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เท่านั้น โดยมีอัตราค่าจ้าง ดังนี้คือ

วุฒิ	รายเดือน	รายวัน
ปริญญาโท	7,780.-	อัตรารายเดือน/23
ปริญญาตรี	6,360.-	
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	5,740.-	
ป.วช.	4,700	

- 1.2 ค่าจ้างนักศึกษาปริญญาตรี ให้จ้างไม่เกิน 10 วันต่อเดือน โดยมีอัตราค่าจ้างไม่เกิน 200.- บาทต่อวัน

2. หมวดค่าใช้สอย

- 2.1 ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ และค่าที่พัก อาจารย์ 180.- บาท/วัน/คน
ผู้ช่วยวิจัย 20.- บาท/วัน/คน
- 2.2 ค่าจ้างเหมาบริการยานพาหนะ ตามจริง
- 2.3 ค่าจ้างเหมาบริการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์และค่าจัดทำสื่อ
ไม่ควรเกิน 5,000.-บาท
- 2.4 ค่าจ้างเหมาะสมสร้างโปรแกรม ไม่เกิน 10,000.- บาท
โดยต้องจ้างจากนักศึกษาในคณะ และให้ถือ
โปรแกรมที่สร้างขึ้นเป็นลิขสิทธิ์ของตนเอง
- 2.4 ค่าจ้างเหมาบริการจัดสัมมนา } พิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละ
2.5 ค่าถ่ายเอกสาร } โครงการ
2.6 ค่าจ้างพิมพ์
- 2.7 ค่าทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ไม่ควรเกิน 7,000.- บาท
- 2.8 ค่าเช่าคอมพิวเตอร์ พิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละ โครงการ

- 3. หมวดค่าวัสดุ
  - 3.1 ค่าวัสดุสำนักงาน
  - 3.2 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น
  - 3.3 ค่าวัสดุคอมพิวเตอร์
- 4. หมวดค่าสาธารณูปโภค
  - 4.1 ค่าโทรศัพท์และโทรสาร
  - 4.2 ค่าไปรษณีย์โทรเลข
- 5. หมวดค่าตอบแทน
  - 5.1 ค่าตอบแทนผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น
  - 5.2 การสัมภาษณ์โดยตรงหรือการสนทนากลุ่ม ไม่เกิน 200.- บาท/คน/ครั้ง
แบบสอบถาม ไม่เกิน 30.- บาท/คน/ฉบับ
  - 5.3 ค่าตอบแทนวิทยากร ไม่เกิน 1,000.- บาท/คน
  - 5.4 ค่าตอบแทนนักวิจัย 15 % จากงบประมาณที่ได้
- 6. หมวดค่าครุภัณฑ์ ไม่ควรมี (อาจยกเว้นเป็นกรณีไป)

พิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ

งบประมาณรายได้คณะศึกษาศาสตร์และงบประมาณงานวิจัย

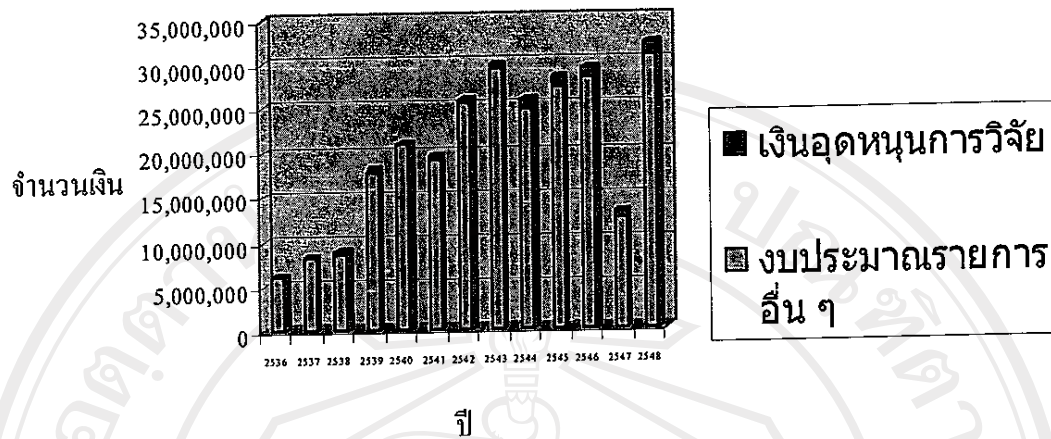
ในแต่ละปีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จะได้รับเงินจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อใช้เสริมจากเงินงบประมาณแผ่นดินเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ในภาพของร้อยละที่แผนงานวิจัยได้รับกลับไม่เป็นไปตามอัตราผกผันนั้น อย่างไรก็ตามคณะได้จัดสรรงบอุดหนุนการวิจัยในปัจจุบันค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือในปี 2529 จัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัยร้อยละ 2.88 เปรียบเทียบกับงบประมาณทั้งหมดที่คณะได้รับ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5 ในปี 2548

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 2 งบประมาณสำหรับแผนงานวิจัย และเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปี 2536-2548 เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณ
เงินรายได้รวม

ปี	งบรวม	แผนงานวิจัย	เงินอุดหนุนการวิจัย
2536	6,150,000	75,000 (1.22%)	75,000 (1.22%)
2537	8,252,000	250,000 (3.03%)	200,000 (2.42%)
2538	8,330,100 เพิ่มเติม 410,000	120,000 (1.37%)	100,000 (1.15%)
2539	14,646,000 เพิ่มเติม 3,200,000	240,000 (1.35%)	200,000 (1.12%)
2540	17,689,000 เพิ่มเติม 3,280,000	240,000 (1.15%)	200,000 (0.95%)
2541	19,363,800	440,000 (2.27%)	400,000 (2.07%)
2542	25,000,000 เพิ่มเติม 6,888,600	440,000 (1.38%)	400,000 (1.26%)
2543	25,572,200 เพิ่มเติม 4,193,200	605,000 (2.03%)	575,000 (1.93%)
2544	25,774,500	1,378,700 (5.35%)	1,038,700 (4.03%)
2545	28,228,400	1,885,000 (6.68%)	1,200,000 (4.25%)
2546	29,347,300	1,910,000 (6.51%)	1,200,000 (4.09%)
2547	13,021,800	822,000 (6.31%)	622,000 (4.78%)
2548	32,192,700 เพิ่มเติม 1,151,000	2,442,400 (7.33%)	1,618,800 (4.86%)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนภูมิที่ 3 เปรียบเทียบงบประมาณเงินรายได้คณะในช่วงปี 2536 – 2548 ระหว่างงบประมาณรายการเงินอุดหนุนการวิจัยกับงบประมาณรายการอื่น ๆ

5. แนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย ความสำคัญของงานวิจัย และเกณฑ์มาตรฐานรายงานการวิจัย

ประเวศ วะสี (2545:12, 15) กล่าวว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยทำวิจัย ขาดความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื่องจากรายได้จากการทำวิจัยมีน้อยกว่ารายจากการสอน ภาคพิเศษ และกล่าวว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายมีค่อนข้างน้อย ทำให้อุดมศึกษาไทยไม่เข้าใจนโยบาย ไม่เข้าใจเรื่องยุทธศาสตร์ ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวาณิชและนางลัดดาวัลย์ วิรัชชัย (2542: 201) ที่พบว่าอันดับคุณภาพของมหาวิทยาลัยไทยมีตัวบ่งชี้ค่าเฉลี่ยด้านผลผลิตงานวิจัยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยทุกประเทศ ซึ่งอุทัย ดุลยเกษม (2546: 68) เห็นว่าการค้นคว้าวิจัยเป็นเรื่องสำคัญ แต่ภายใต้ระบบการบริหารงานของอุดมศึกษาในปัจจุบัน ไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ จึงเสนอแนะให้มีการปฏิรูประบบอุดมศึกษาโดยเร็ว

Hill, S. (1996: 26-29) กล่าวว่า ในการแก้ปัญหาต้องใช้ความรู้ที่ต้องครอบคลุมและจริงจัง ซึ่งทำให้งานวิจัยมีลักษณะเป็น multi-disciplinary มากขึ้น ทำให้การทำวิจัยควรเน้นที่การทำงานเป็นคณะมากกว่าทำคนเดียว (teams rather than individuals) ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละคนร่วมกันมอง คัดค้นและแก้ปัญหาซึ่งมีผลทำให้เกิดมิติใหม่ ๆ ของข้อค้นพบ

ในประเทศญี่ปุ่นมีการทุ่มเทงบประมาณเพื่องานวิจัยพื้นฐานเพื่อความรู้ใหม่มากขึ้น เนื่องจากเห็นว่าตนเองเป็นรองประเทศพัฒนาของค่ายตะวันตก (สุธรรม อารีกุล 2543: 66)

ในทัศนะของ Shinawatra, T (2001: 32) กล่าวในปาฐกถาเมื่อ 10 สิงหาคม 2001 ณ จังหวัด พิษณุโลกว่า “They need to do more than just teach. They need to do a great deal of research, and retired faculty members with a proven track record of research and teaching excellence should be retained as teachers. Why is it that foreign professors who are 60, 70 or even 80 years old are still hired to teach? They aren’t hired as administrators, but as teachers. They may be eighty years old, but this doesn’t really matter because they keep up with developments in their field.” จากปาฐกถาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ๗พณฯ นายกรัฐมนตรีให้ความสำคัญของการวิจัยและคุณภาพการเรียนการสอนถึงขนาดเห็นว่าบุคลากรที่มีศักยภาพทั้งสองอย่างสมควรได้รับการขยายจ้างให้ทำงานต่อจนถึงอายุ 80 ปีหลังจากเกษียณอายุราชการแล้ว

ในขณะเดียวกัน ๗พณฯ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร (Shinawatra, 2001: 37) ได้กล่าวถึงลักษณะงานวิจัยว่า “It’s our hope to build a world where there are constant innovations, a world in which there is a constant demand for new knowledge. This new knowledge can only come from research. The purpose of any research you do should be to generate new knowledge, and it should be based on solid scientific principles. Before social scientists, who are so fond of designing questionnaires, start their research, they should look up the terms “test reliability coefficient” and “test validity coefficient” to make sure they understand them correctly. A lot of their questions are not reliable, and as a result, neither are their findings. They need to understand “sampling theory” before they make their research available to the public. All I ask is that for the public’s sake, researcher conform to academic standards.” ซึ่งหมายความว่างานวิจัยเป็นวิธีการค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ และชี้ให้เห็นว่าในการทำการวิจัยจะต้องค้นคว้าให้ได้คำตอบที่เป็นประโยชน์ สรรค์สร้างองค์ความรู้ใหม่ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้กระบวนการที่ถูกต้องเท่านั้น ถูกต้องทั้งในการสร้างข้อคำถามให้มีความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงและถูกต้องตามทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง ไม่ใช่ทำอย่างลวก ๆ แล้วก็นำผลนั้นไปประกาศให้สาธารณชนทราบ

ผลการวิจัยของพศิน แต่งจวงและคณะ (2545) พบว่าในช่วงแผนฯ 8 (2540-2544) คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทำวิจัยทั้งสิ้น 1,722 โครงการ โดยมีจำนวนโครงการเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ยกเว้นในปี 2544 ที่มีปริมาณลดลงทั้งจำนวนโครงการและเงินงบประมาณสนับสนุนการวิจัย ลักษณะงานวิจัยในช่วงแผนฯ 8 ส่วนใหญ่เป็นงานประเภท วิจัยประยุกต์

แม้ว่านักวิชาการต่างให้ความสำคัญว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องทำวิจัยเพื่อค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ใหม่ แต่อาจารย์จะต้องมีจรรยาบรรณ ไม่ขโมยผลงานของบุคคลอื่นมาเป็นของตนเอง ดังที่ Baty, P. & Marcus, J.(2005:1-3) ได้พบว่ามีกรณีคัดลอกผลงานของคนอื่นเป็นของตนเอง (plagiarism) ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างน่ากลัวทั้งในสหรัฐอเมริกาและในอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็ผลงานของอาจารย์หรือผลงานของนักศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นในประเทศไทยมาช้านานเช่นเดียวกัน จนทำให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติต้องกำหนดจรรยาบรรณนักวิจัยในปี 2541 รวม 9 ข้อ ภายใต้อธิบายว่า “แนวทางจรรยาบรรณนักวิจัย” (สภาวิจัยแห่งชาติ 2541: 3-13) ดังนี้

1. นักวิจัยต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ
2. นักวิจัยต้องตระหนักถึงพันธกรณีในการทำงานวิจัย ตามข้อตกลงที่ทำไว้กับหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย และต่อหน่วยงานที่ตนสังกัด
3. นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย
4. นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต
5. นักวิจัยต้องเคารพศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย
6. นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิด โดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย
7. นักวิจัยพึงนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางที่ชอบ
8. นักวิจัยพึงเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น
9. นักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ

ลักษณะและองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (อ้างในฤตินันท์ สมุทร์ทัย 2543: 8-11) ได้กำหนดว่าวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่วนนำ (Preliminaries) ประกอบด้วย
  - 1.1 ปก (Cover)

- 1.2 ไบรองปก
- 1.3 หน้าปกใน
- 1.4 หน้าอนุมัติ
- 1.5 หน้ากิตติกรรมประกาศ
- 1.6 บทคัดย่อ
- 1.7 สารบัญ
- 1.8 สารบัญตาราง
- 1.9 สารบัญภาพ
- 1.10 อักษรย่อและสัญลักษณ์
2. ส่วนเนื้อความ (Text) ประกอบด้วย
  - 2.1 บทนำ (Introduction) เป็นตอนที่ผู้เขียนอาจกล่าวถึง
    - 2.1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่การค้นคว้าวิจัย (Statement and significance of the problem)
    - 2.1.2 สรุปสาระสำคัญจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Literature review) เป็นส่วนที่ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการค้นคว้าวิจัย
    - 2.1.3 หลักการ ทฤษฎี ตัวแบบ แนวเหตุผล หรือสมมุติฐาน (Principle, models, rationale or hypothesis)
    - 2.1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)
    - 2.1.5 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย (Scope of study)
    - 2.1.6 นิยามศัพท์ (Definitions) สำหรับเสนอคำศัพท์ที่ได้กำหนดขึ้น และมี ความหมายในการค้นคว้าวิจัยนั้น ๆ โดยเฉพาะ
  - 2.2 ตัวเรื่อง (Body of the text) เนื่องจากในแต่ละสาขาวิชา มีแบบฉบับของตนในการ แบ่งเนื้อหาวิชา และวิธีการค้นคว้าวิจัย ประกอบด้วย
    - 2.2.1 วิธีดำเนินการวิจัย (Research design and methods)
    - 2.2.2 ผลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยด้วยวิธีการต่าง ๆ
    - 2.2.3 การวิจารณ์หรือการอภิปรายผลเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายข้อใดข้อหนึ่งหรือ หลาย ๆ ข้อ คือ

- (1) ให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตามความสัมพันธ์ของหลักการหรือกฎเกณฑ์อันเป็นผลของการค้นคว้าวิจัย
- (2) ให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของผลการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนหรือคัดค้านสมมติฐานที่มีผู้เสนอมาก่อนหรือที่ผู้เขียนสร้างขึ้น
- (3) เปรียบเทียบผลการค้นคว้าวิจัยของตนกับของบุคคลอื่น โดยเน้นปัญหาข้อโต้แย้งในสาระสำคัญของเรื่อง
- (4) ชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียของวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการค้นคว้าวิจัย
- (5) ชี้ให้เห็นปัญหาและอุปสรรคในการค้นคว้าวิจัย
- (6) ชี้ให้เห็นช่องทางที่จะนำผลการค้นคว้าวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์
- (7) เสนอคำแนะนำสำหรับการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงสถานการณ์ที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย
- (8) เสนอแนวความคิด ปัญหา หรือหัวข้อใหม่สำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป การวิจารณ์จะต้องอ้างอิงข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยของตนเอง ตลอดจนรูป ตารางที่มีในผลการศึกษาทดลอง และจะต้องมีการใช้เอกสารสนับสนุนเท่าที่จำเป็น

2.3 บทสรุป (Conclusion) เป็นตอนที่น่าเสนอผลการค้นคว้าวิจัย โดยสรุปประเด็นสำคัญ สาระสำคัญ หรือประจักษ์พยานผลของการค้นคว้าวิจัย

3. ส่วนเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (References or bibliography) เป็นตอนที่ผู้เขียนแสดงถึงรายชื่อหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ บุคคล และวัสดุต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ แผ่นเสียง วิทยุทัศน์ ฯลฯ ที่ผู้เขียนใช้ในการค้นคว้าและที่ได้อ้างอิง
4. ภาคผนวก (Appendix) เป็นส่วนที่ผู้เขียนนำเสนอข้อมูลและสิ่งที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระของวิทยานิพนธ์ดียิ่งขึ้น (จะมีหรือไม่มีก็ได้) เช่น
  - 4.1 ข้อมูลเพิ่มเติมบางส่วนที่ได้ใช้ไปแล้วในส่วนเนื้อเรื่อง
  - 4.2 ข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากปฏิบัติการบางอย่าง เช่น การทดลอง การศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ฯลฯ
  - 4.3 สำเนาเอกสารหายาก

- 4.4 คำอธิบายระเบียบวิธี กระบวนการและวิธีการรวบรวมข้อมูล เช่น การสังเกตการณ์ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบ ฯลฯ
- 4.5 แบบฟอร์มที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสำรวจ (Inventory) แบบตรวจสอบ (Check list) แบบทดสอบ (Test) ฯลฯ
- 4.6 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์
- 4.7 คำอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอน หรือวิธีการทำภาพประกอบ การสร้างเครื่องมือหรืออุปกรณ์การทดลอง ฯลฯ
- 4.8 นามานุกรม (Directory) บุคคลที่อ้างถึงในวิทยานิพนธ์ ภาคผนวกอาจมีมากกว่าหนึ่ง ภาคผนวกก็ได้ กรณีที่มีมากกว่าหนึ่งภาคให้ใช้เป็นภาคผนวก ก ภาคผนวก ข ภาคผนวก ค

5. ประวัติผู้เขียน

คุณินทร์ สมุทรทัย (2543: 12-13) กล่าวถึงหลักการประเมินคุณภาพรายงานวิจัยว่า ประกอบด้วย ข้อที่ 1 ทำไมจึงทำวิจัยเรื่องนี้ มีคำถามย่อย ๆ ที่สำคัญ

(1) การระบุปัญหาที่นำมาสู่การวิจัยเรื่องนี้

- ชัดเจนหรือไม่
- เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง มีหลักฐานหรือการอ้างอิงข้อมูลยืนยันหรือไม่
- ปัญหานั้นสำคัญหรือรุนแรงและเร่งด่วนมากน้อยเพียงใด
- คำตอบที่จะได้จากการวิจัยนี้จะสัมพันธ์หรือนำไปสู่การแก้ปัญหาอื่นๆ หรือไม่

(2) โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหา (Conceptual framework)

- โครงสร้างดังกล่าวระบุไว้ชัดเจนหรือไม่
- ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างปัญหากับตัวแปรสมเหตุสมผลหรือไม่ มีแนวคิด/ทฤษฎี/ข้อเท็จจริงสนับสนุนหรือไม่

ข้อที่ 2 ผู้วิจัยต้องการทราบอะไรจากการวิจัยนี้ มีคำถามย่อย ๆ ที่สำคัญ ๆ คือ

(1) จุดประสงค์ของการวิจัยระบุไว้ชัดเจนหรือไม่

- (2) ถ้ามีการพิสูจน์สมมติฐาน มีการระบุสมมติฐานชัดเจนและสมจริงหรือไม่ และสมมติฐานนั้นสอดคล้องต่อเนื่องกับ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับตัวแปรที่ระบุไว้หรือไม่
  - (3) จุดประสงค์ของการวิจัยสอดคล้องรับกันกับปัญหาที่ระบุไว้ในข้อที่ 1 หรือไม่ ถ้ารู้คำตอบตามจุดประสงค์ดังกล่าวแล้วจะมีส่วนช่วยให้สามารถแก้ปัญหาที่นั้น หรือสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาที่นั้น ได้หรือไม่
  - (4) จุดประสงค์และสมมติฐาน ระบุตัวแปรที่เกี่ยวข้องชัดเจนหรือไม่
  - (5) มีวิธีการควบคุมหรือสกัดกั้นอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่รัดกุมและเหมาะสมหรือไม่
- ข้อที่ 3** คำเนิการวิจัยอย่างไร มีคำถามย่อย ๆ ที่สำคัญ ๆ คือ

- (1) วิธีวิจัยที่เลือกใช้สอดคล้อง หรือรับกันกับปัญหาและจุดประสงค์ของการวิจัยหรือไม่
- (2) ขั้นตอนการวิจัยสอดคล้องหรือรับกันกับวิธีวิจัยที่เลือกใช้หรือไม่
- (3) การดำเนินงานในเรื่องต่อไป นี้ ถูกต้อง – เหมาะสม – สมเหตุ – สมผล และสอดคล้องกับปัญหาและจุดประสงค์ของการวิจัยหรือไม่
  - การเลือกกลุ่มตัวอย่างและการเป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษา
  - เครื่องมือที่ใช้และการแสดงความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง
  - การรวบรวมข้อมูล วิธีการใช้ และการควบคุมตัวแปร
  - วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์

ข้อที่ 4 คำตอบที่ได้จากการวิจัยว่าอย่างไร มีคำถามย่อย ๆ ที่สำคัญ ๆ คือ

- (1) ข้อสรุปจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตรงและเหมาะสมกับข้อมูลนั้นหรือไม่
- (2) ผลสรุปที่ได้รับ มีการอภิปรายผลที่ชัดเจนหรือไม่ ตอบคำถามตามจุดประสงค์หรือไม่
- (3) ผลวิจัยที่ได้รับจะนำไปสู่การแก้ปัญหาตามที่ระบุไว้ได้หรือไม่
- (4) ข้อเสนอแนะที่ได้มาจากผลการวิจัยโดยตรงหรือเกี่ยวเนื่องจากผลการวิจัยหรือไม่ และถ้าเสนอแนะแนวปฏิบัติ ข้อเสนอแนะนั้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเพียงใด

6. แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัย

อุทุมพร จามรมาน (อ้างในวิไลพร ธนสุวรรณ 2547: 6-7) ได้กล่าวถึงการสังเคราะห์งานวิจัยว่าสามารถจำแนกได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. การสังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีการบรรยายสรุป มีหลายลักษณะ เช่น

1.1 การนำบทคัดย่อหรือผลสรุปของงานวิจัยแต่ละเรื่องมาวางเรียงต่อเนื่องกัน

ลักษณะเช่นนี้จะพบมากในวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา บทคัดย่อหรือผลสรุปของวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมักจะคลุมปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐาน วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยการนำเสนอผลการสังเคราะห์งานวิจัยในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้อ่านทราบแต่เพียงว่า ใครทำอะไรอย่างไร ได้ผลอย่างไร มิได้มีการผสมผสานหรือเชื่อมโยงงานวิจัยทั้งหลายเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรู้เชิงบูรณาการออกมา

1.2 การอ่านรายงานวิจัยจนเกิดความเข้าใจและนำผลการวิจัยมาเชื่อมโยงกับ

ข้อปัญหาเพื่อให้ได้ความรู้ว่า ใครทำอะไร ได้ผลอย่างไร และอยู่ตรงไหนของหัวข้อใหญ่นั้น

การสังเคราะห์ให้ได้ผลดังกล่าวขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญของผู้สังเคราะห์ว่า จะรู้จักดึงผลวิจัยเข้าหาประเด็นหลักได้อย่างไร ดังนั้น คุณค่าของผลการสังเคราะห์ในลักษณะนี้จึงขึ้นกับความสามารถของผู้สังเคราะห์เป็นส่วนใหญ่

การสังเคราะห์งานวิจัยในลักษณะที่กล่าวมานี้ มีลักษณะเป็นการบรรยายสรุปโดยไม่มีระบบแบบแผนใด ๆ ผลการสรุปอาจจะไม่ครบถ้วน ซึ่งอยู่กับผู้สังเคราะห์ว่าจะหยิบยกประเด็นอะไรออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีงานวิจัยจำนวนมากเกินความสามารถของผู้สังเคราะห์ผลการสังเคราะห์อาจจะกลายเป็นความคิดส่วนตัวไป

2. การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีการทางสถิติพิจารณางานวิจัย ซึ่งมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 วิธีการนับคะแนนเสียง (Vote Counting Method) การสังเคราะห์งานวิจัยนี้ใช้การนับจำนวนงานวิจัยจำแนกตามผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ผลการวิจัยมีนัยสำคัญทางสถิติไปในทางเดียวกัน กลุ่มที่ผลการวิจัยมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ทิศทางการต่างกัน และกลุ่มที่ผลการวิจัยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แล้วนับความถี่ของงานวิจัยแต่ละกลุ่ม การสรุปผลการสังเคราะห์จะสรุปผลตามกลุ่มที่มีความถี่สูงสุด

2.2 วิธีการรวมค่าความน่าจะเป็น โดยนำค่าดังกล่าวมารวมเป็นค่าความน่าจะเป็นของงานวิจัยทั้งหมด จุดอ่อนของวิธีการนี้คือ ไม่สามารถระบุปริมาณของผลการวิจัย จึงได้เกิดการพัฒนากการสังเคราะห์งานวิจัย แนวทางที่สามคือการประมาณค่าดัชนีมาตรฐาน หรือขนาดอิทธิพลของงานวิจัย

3. การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีการทางสถิติมาประมาณค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัย วิธีการนี้เป็นวิธีสังเคราะห์เพื่อหาข้อมูลสรุปอย่างมีระบบจากงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาการวิจัยเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า “การวิเคราะห์เมตต้า” (Meta-Analysis) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ

3.1 การวิเคราะห์เมตต้าตามแนวคิดของเกลส

V. Glass เป็นผู้วางพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์เมตต้า โดยได้บัญญัติศัพท์นี้ใช้ เป็นครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ.1976 นับแต่นั้นมาวิธีวิเคราะห์เมตต้าเริ่มเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งวิธีวิเคราะห์เมตต้าตามแนวคิดของ Glass จะเน้นที่ขนาดของผล (Effect Size) มากกว่าเน้นที่ระดับความ มีนัยสำคัญ เขาเชื่อในผลการวิจัยทั้งหลายในระดับการบรรยายมากกว่าระดับสรุปอ้างอิง สถิติจาก เทคนิคเมตต้าของ Glass ที่แสดงค่าความมากน้อยของผลการวิจัย คือ ค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ หรือค่าประมาณของความแตกต่างของผลทดลองกับผลควบคุม

3.2 การวิเคราะห์เมตต้าตามแนวคิดของซมิคท์-ฮันเตอร์

จากแนวคิดของ Glass ที่ต้องการหาขนาดของผลออกมาเป็นค่าหรือตัวเลขให้ได้ โดยวิธีหาค่าเฉลี่ยหรือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตามมิได้คำนึงถึงค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มและจากการวัด L.G. Schmidt and J.E. Hunter ได้คิดสูตรแก้หรือลดหรือปรับความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และของความแตกต่างของผลทดลองกับผลควบคุมออกจากค่าพารามิเตอร์ เพื่อให้ได้ค่าพารามิเตอร์ที่แท้จริง

คริสเพนเดอร์ฟ (อ้างใน นีมอนงค์ งามประภาสม 2544: 7-9) ได้นำเสนอวิธีการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบด้วย

1. ความเป็นมาของการสังเคราะห์เนื้อหา

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเป็นการบรรยายสรุปผลของงานวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตั้งแต่ 2 เล่มขึ้นไปตามเกณฑ์ของผู้อ่าน การวิเคราะห์เนื้อหาเริ่มมีกระบวนการที่เป็นระบบเมื่อประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา โดยพัฒนามาจากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ โฆษณาและงานวรรณกรรมต่าง ๆ การวิเคราะห์เนื้อหามีหลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์จำแนก

2. ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกได้เป็น 6 ประเภทคือ

(1) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาระบบ เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่า เนื้อหาสาระที่วิเคราะห์นั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง องค์ประกอบนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีการแปลงรูปแบบออกมาในรูปความสัมพันธ์อื่นบ้างหรือไม่

(2) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหามาตรฐาน เป็นการวิเคราะห์เพื่อประเมินคุณค่าของเนื้อหาสาระว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใดหรือเพื่อวิเคราะห์ว่ามีเนื้อหาสาระที่แตกต่างไปจากมาตรฐานมากน้อยเพียงใด

(3) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาดัชนีบางอย่าง เช่น ความถี่ของคำสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจของผู้เขียน หรือความถี่ที่ชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกพอใจต่อเหตุการณ์บางอย่าง

(4) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหากลุ่มคำแบบต่างๆ เช่น การกลุ่มคำที่ใช้ในการอ้างอิงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

(5) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาความหมาย เช่น การสรุปประเด็นๆ การหาสาเหตุและผล การอธิบายพฤติกรรม

(6) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหากระบวนการภายในเช่น การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจะทำได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในแต่ละพื้นที่ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

นอกจากนั้น คริฟเพนเตอร์ยังได้กล่าวถึง การแบ่งประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหาตามเกณฑ์ของผู้แบ่ง เช่น เจนิส (Janis) จำแนกเป็น 3 แบบ ได้แก่ แบบอิงการปฏิบัติทั่วไป แบบอิงภาษา และแบบอิงสัญลักษณ์ ส่วนเบอร์เรดสัน (Bereson) ได้จำแนกเป็น 16 แบบ ซึ่งแนวคิดในการแบ่งประเภทเนื้อหาการวิเคราะห์ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์เองว่าตอบวัตถุประสงค์อะไร หรือนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง

องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา มีองค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย

1. เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ เนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์ นอกจากจะเป็นสิ่งพิมพ์แล้วอาจเป็นในรูปของรูปภาพ หรือละคร เพลง หลักฐาน การสนทนา ก็ได้

2. วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เนื้อหา มีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการคือ เพื่อสรุปข้อมูล เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายในและเพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายนอก

3. หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิเคราะห์ต้องเข้าใจชัดเจนว่าหน่วยการวิเคราะห์เป็นหน่วยแบบใด ปกติหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหามี 3 ประการคือ หน่วยจากการสุ่ม หน่วยจากการบันทึกและหน่วยจากเนื้อหา

4. เกณฑ์ในการสร้างหน่วย อาจทำได้ดังนี้

- พิจารณาจากสภาพทางกายภาพ
- พิจารณาจากภาษา
- พิจารณาจากการอ้างอิง
- พิจารณาจากโครงสร้าง
- พิจารณาจากความหมาย

5. การสุ่มตัวอย่างและประชากร การวิเคราะห์เอกสารจะต้องเกี่ยวข้องกับปริมาณของสิ่งที่น่าสนใจวิเคราะห์ โดยการจำแนกเอาเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องเท่านั้น หรือจำแนกประเภทของประชากรที่จะวิเคราะห์ แล้วจึงดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาตามขั้นตอนนี้ต่อไป

วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

วิเคราะห์เนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การแปลภาษาเป็นข้อมูล จะกระทำได้ต่อเมื่อผู้วิเคราะห์จับประเด็นสำคัญที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาสาระได้อย่างชัดเจนเสียก่อน ซึ่งต้องใช้ความชำนาญโดยแยกเนื้อหาเป็นส่วนย่อยๆ การแยกเนื้อหาเป็นส่วนย่อยๆมีหลายแบบเช่น การแยกกลุ่มเนื้อหาตามตัวแปร (Content) การแยกตามสาย (Chain) การแยกเป็นวงกลมย่อย (Loop) การแยกตามมิติ (Dimension) การแยกเป็นกิ่งก้านของต้นไม้ (Tree)

2. การแปลภาษาเป็นตัวเลข สามารถทำได้เป็น 2 แบบคือ การแปลเป็นจำนวนหรือความถี่ และการแปลเป็นค่าหรือจำแนก

ความเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ พิจารณาได้จากความเที่ยงและความตรงของผลการวิเคราะห์นั้น ดังนี้

1. ความเที่ยง (Reliability) มีความหมาย 3 ประการคือ

- ความคงที่ ทำได้โดยการตรวจซ้ำ แล้วเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทั้งสองครั้งว่าแตกต่างกันหรือเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร

- ความเหมือนเดิม โดยการตรวจสอบทุกชั้นตอน
- ความแม่นยำ โดยการตรวจสอบเกี่ยวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานทุกชั้นตอน

2. ความตรง (Validity)

- ความตรงที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง
- ความตรงตามความหมาย มักตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ
- ความตรงตามการสุ่ม โดยการเลือกใช้วิธีการสุ่มที่ไม่ลำเอียง
- ความตรงตามวิธีการ ซึ่งผลการวิเคราะห์เหมือนกันทั้งสองวิธี
- ความตรงตามทฤษฎี โดยผลการวิเคราะห์สอดคล้องกันกับทฤษฎี หลักการและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยที่สนับสนุนโดยงบประมาณรายได้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างปี 2542-2545 ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย โดยศึกษาว่างานวิจัยมีลักษณะเช่นไร ซึ่งอาจดูได้จากประเภทของงานวิจัย เนื้อหา ประเด็นปัญหา วัตถุประสงค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการสังเคราะห์จะจัดหมวดหมู่ว่างานวิจัยส่วนใหญ่เน้นไปด้านใดเช่น เป็นการสำรวจความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ การติดตามผู้สำเร็จการศึกษา การบริหารจัดการ หรือ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะการสนับสนุนงานวิจัยครั้งต่อไป

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลพร ธนสุวรรณ (2547: บทคัดย่อ) ได้สำรวจสภาพของงานวิทยานิพนธ์และสังเคราะห์ข้อค้นพบจากงานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระหว่างปีการศึกษา 2536-2546 จากมหาวิทยาลัย 9 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 465 เรื่อง การสังเคราะห์ข้อมูลจัดทำในรูปของตารางและการแปลความ สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ความถี่และค่าร้อยละ ผลของการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ประเภทของงานวิทยานิพนธ์ที่มีจำนวนมากที่สุดคืองานวิจัยเชิงทดลอง น้อยที่สุดคืองานวิจัยเชิงสังเกต แหล่งตัวแปรที่ทำการศึกษามากที่สุดคือระดับมัธยมศึกษา น้อยที่สุดคือระดับประถมศึกษา ตัวแปรหลักในการเรียนการสอนที่มีมากที่สุดคือวิธีสอนและเทคนิคการสอน น้อยที่สุดคือการประเมินหลักสูตร ตัวแปรหรือกลุ่มตัวแปรที่ศึกษาที่มีมากที่สุดคือการอ่าน น้อยที่สุดคือไวยากรณ์

2. จากการสังเคราะห์ข้อค้นพบของงานวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษพบว่า

2.1 วิธีสอนและเทคนิคการสอนที่สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านทักษะทางภาษาอังกฤษ 4 ทักษะ ได้แก่ วิธีสอนและเทคนิคการสอนที่เน้นกลวิธีการฟังด้านความคิด ความเข้าใจโดยอ้อม แบบฝึกทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารและสื่อการสอน อาทิ วัสดุทัศน สำหรับความสามารถทางการฟัง วิธีสอนและเทคนิคการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบมนุษยวิทยา และจิตวิทยาชัชวอน กิจกรรมที่เน้นรูปแบบภาษา การสื่อสาร ภาระงานและเนื้อหาทางวิชาการ สำหรับความสามารถทางการพูด ส่วนความสามารถทางการอ่านนั้นสามารถพัฒนาได้โดยวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่เน้นแนวการสอนแบบบนลงล่าง นอกจากนี้ความสามารถทางการเขียน สามารถพัฒนาโดยวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่เน้นกระบวนการและกลวิธีการเรียนทางสังคม และด้านจิตใจ กิจกรรมที่มุ่งปฏิบัติงาน กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ และกิจกรรมที่เน้นแนวการสอนแบบบนลงล่าง

2.2 ปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสามารถทางด้านทักษะทางภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ อาทิ ลักษณะข้อความพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่ฟัง ความรู้ทางด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และแผนการเรียนต่อความสามารถในด้านการฟัง พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และความสามารถในการเขียนต่อความสามารถในการพูด กลวิธีการเรียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการประเมินตนเอง ด้านการอ่าน ความสามารถในการวิเคราะห์บทอ่านและความสามารถในการระลึกข้อความจากบทอ่านต่อความสามารถทางการอ่าน กลวิธีการเขียน ความรู้พื้นฐานทางด้านภาษาอังกฤษ และวิธีการเขียนเรียงความ และความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษต่อความสามารถทางการเขียน

2.3 ความรู้ทางด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สามารถพัฒนาได้โดยวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่เน้นการเรียนแบบรอบรู้ แนวการสอนแบบบนลงล่าง การปฏิสัมพันธ์ในสังคม กิจกรรมการเรียนแบบสองภาษา กลวิธีการจำ การใช้เกม และพจนานุกรม ผู้เรียนใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์แบบความคิดความเข้าใจและแบบอภิปัญญาในการวิเคราะห์คำ นอกจากนี้ยังใช้พจนานุกรมและสอบถามจากกลุ่มเพื่อน สำหรับความรู้ทางด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษนั้นสามารถพัฒนาได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการมุ่งปฏิบัติงาน และสื่อการสอน เช่น รูปภาพ และเกม เป็นต้น

2.9 ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ พื้นความรู้เดิมของผู้เรียน สื่อการสอน วิธีสอน การวัดและประเมินผล ตามลำดับ นอกจากนี้ยังขาดความพร้อมในด้านบุคลากรและห้องเรียน รวมทั้งปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน

2.10 พฤติกรรมของครูในภาพรวม ได้แก่ การจัดบรรยากาศในห้องเรียน การจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนอกชั้นเรียน การใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน และการสร้างคำถามสำหรับบทอ่าน

2.11 ความรู้ในด้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาก่อนข้างอ่อน ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด

สุพัฒน์ สุกมลสันต์ (อ้างในวิไลพร ธนสุวรรณ 2547: 24) กล่าวว่า ในปี ค.ศ. 1980 Kulik and Others ได้สังเคราะห์งานวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการสอนในระดับวิทยาลัย โดยใช้คอมพิวเตอร์จำนวน 59 เรื่อง ที่เกี่ยวกับการสอน 4 แบบ คือ สอนตัวต่อตัว การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์การสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง และการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยแก้ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียน โดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนมีสัมฤทธิ์ผลสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีปกติ เจตคติต่อการเรียนและต่อเนื้อหาของบทเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มีสูงกว่าผู้เรียนโดยวิธีปกติทั่วไป ส่วนงานวิจัยในประเทศไทยนั้น มีปรากฏ 2 เรื่อง

ในปี พ.ศ. 2532 สุพัฒน์ สุกมลสันต์ (อ้างในวิไลพร ธนสุวรรณ 2547: 24) ได้ทำการอภิวิเคราะห์และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระหว่างปี พ.ศ. 2515-2530 มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสรุปต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจากงานวิจัยต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพฯ มีความสามารถด้านการฟังต่ำ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทุกสายวิชา มีความสามารถทางโครงสร้างทางภาษาในระดับต่ำ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายอาชีพ มีความสามารถด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนค่อนข้างต่ำ บทเรียนโปรแกรมมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนโครงสร้างทางภาษามาก ผลการทดสอบการฟังด้วยแบบทดสอบ โคลซ และแบบทดสอบแบบเลือกตอบสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ความถนัดทางภาษา เจตคติ และความสนใจมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ แต่แรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง

งานวิจัยโดยมากจะเกี่ยวกับตัวอย่างในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด เกี่ยวกับการอ่านมากที่สุด เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนมากที่สุด

นอกจากนี้ การสังเคราะห์งานวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระหว่างปี พ.ศ. 2531 - 2541 ของวรยุทธ นันทะเสน (อ้างในวิไลพร ธนสุวรรณ 2547: 25) พบว่า งานวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด ร้อยละ 56.32 รองลงมาคืองานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสำรวจพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียน และงานวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ร้อยละ 25.29 และ 14.94 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคืองานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์แบบเรียนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ร้อยละ 3.45 และวิธีการสอนที่ยึดแนวการสอนกระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Model of Reading) และกระบวนการอ่านจากบนลงล่าง (Top-Down Model of Reading) และการใช้บทเรียนและแบบฝึกทักษะการอ่านสำเร็จรูป โดยยึดแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง (Self-Instruction) ตามแนวทางการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ส่งผลดีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนในทุกด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

นี่มอนงค์ งามประภาสม (2544) ได้ทำการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2536-2543 พบว่า ลักษณะทั่วไปของวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งผลิตขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2536 ถึงเดือนธันวาคม 2543 มีจำนวน 133 เล่ม การผลิตวิทยานิพนธ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2536-2538 วิทยานิพนธ์ทั้งหมดเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ในช่วงเวลา 5 ปีต่อมาพบว่า วิทยานิพนธ์เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มมากขึ้น เมื่อจำแนกประเภทวิทยานิพนธ์ตามพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นศึกษาพฤติกรรม การป้องกันสุขภาพ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2536 -2538 เป็นศึกษาพฤติกรรม การป้องกันสุขภาพและในช่วงเวลา 5 ปีต่อมา พบว่า มีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาพฤติกรรมดูแลสุขภาพเมื่อเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น

เมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์การศึกษาวิทยานิพนธ์พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2536-2540 วิทยานิพนธ์ประมาณหนึ่งในสามส่วน

เป็นงานวิจัยที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ ในช่วงเวลา 3 ปีต่อมาพบว่า งานวิทยานิพนธ์ที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์เริ่มลดลง และมีวิทยานิพนธ์ที่มุ่งพรรณนาปรากฏการณ์เพิ่มมากขึ้น ส่วนแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาพบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นแนวคิดทฤษฎีด้านพฤติกรรมสุขภาพเป็นแนวคิดหลักในการศึกษา มีการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีอื่นร่วมด้วย การออกแบบ งานวิจัยพบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ออกแบบงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ อันดับรองลงมาเป็นการออกแบบงานวิจัยเชิงสำรวจและการออกแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนงานวิจัยที่มีการออกแบบงานวิจัยกึ่งทดลองมีเพียงเล็กน้อย

สิงหา จันทรขวง (อ้างใน นิ่มอนงค์ งามประภาสม 2544: 9-10) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์มหามัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2519 – 2533” ในปี พ.ศ. 2534 ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการสังเคราะห์แบบเมตต้า ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ปิยะ วงศ์สุกรรม ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์มหามัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2523 – 2537” ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการวิเคราะห์แบบเมตต้า

นอกจากนี้มียงานการสังเคราะห์งานวิจัยเฉพาะสาขาวิชาอื่น ๆ อีก (อ้างในนิ่มอนงค์ งามประภาสม 2544: 11) ดังนี้

1. การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิทยาศาสตร์ ศึกษาโดย ภูทธิชัย บุญทองเถิง ในปี พ.ศ.2536 เรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาในระดับประถมศึกษา”
2. การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ศึกษาโดย หาญ พุฒประเสริฐ ในปี พ.ศ. 2539 เรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษา: วิเคราะห์แบบเมตต้า”
3. การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ศึกษาโดยศิริรัตน์ ฐิติวราภรณ์ ในปี พ.ศ. 2533 เรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งใช้ชุดการสอนกับการสอนปกติ โดยการวิเคราะห์แบบเมตต้า
4. การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหามัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาโดยฉลวยพร ศรีเชียงราย ในปี พ.ศ. 2542 เรื่อง “การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหามัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2537 – 2539”

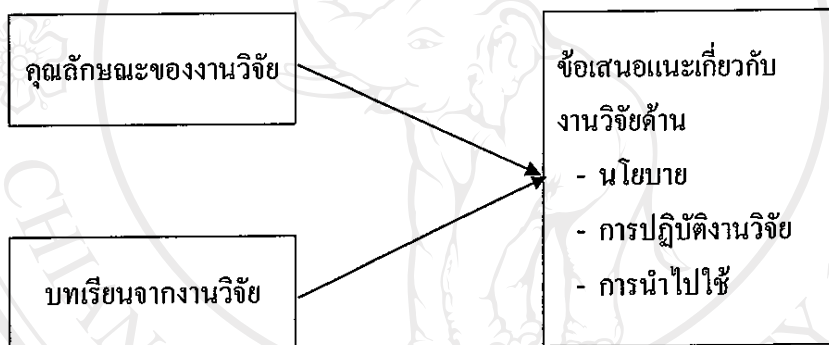
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

การที่จะดำเนินการพัฒนางานในอนาคตอย่างมีความหมาย ตรงตามสภาพจริง การอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีการหาจุดอ่อนจุดแข็ง วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานที่ผ่านมาเพื่อทำความเข้าใจ ตรวจสอบสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่ควรรู้ นับเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่จะนำไปวางแผนพัฒนาต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้จะวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยพิจารณาจาก

1. คุณลักษณะของงานวิจัย
2. บทเรียนจากงานวิจัย

เพื่อค้นหาข้อสรุปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย ด้าน นโยบาย การปฏิบัติงานวิจัย และการนำไปใช้ ดังแผนภูมิ 4

แผนภูมิ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้คณะผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้คือ

1. วิธีการศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล
3. แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

วิธีการศึกษา

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ในการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ประกอบด้วย เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัย เพื่อสังเคราะห์บทเรียนที่เกิดจากการวิจัย และเพื่อหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยให้กับคณะศึกษาศาสตร์ นั้น คณะผู้วิจัยใช้วิธีการ 9 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. คณะผู้วิจัยศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบการวิจัย
2. ประชุมปรึกษารูปแบบการดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูล
3. กำหนดกรอบ รายละเอียดและตารางวิเคราะห์ที่จะศึกษาจากงานวิจัยแต่ละเล่ม
4. มอบหมายให้สมาชิกแต่ละท่านอ่าน ศึกษางานวิจัย ท่านละ 10-15 เล่ม
5. สมาชิกแต่ละท่านนำข้อมูลที่ได้จากการอ่าน ศึกษาใส่ในตารางวิเคราะห์
6. ประชุมปรึกษา รายงานผลการศึกษา เป็นระยะ ๆ เช่น เดือนละ 2 ครั้ง
7. สมาชิกนำข้อมูลจากการอ่าน ศึกษาจัดหมวดหมู่ (สังเคราะห์) เพื่อสรุปบทเรียน
8. จัดประชุมสมาชิกเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์
9. เขียนรายงานการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ไม่พบงานซึ่งดำเนินการตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงทำการสร้างเครื่องมือดังนี้คือ

1. ตารางวิเคราะห์ สร้างโดยอาศัยทฤษฎี แนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นตารางวิเคราะห์เพื่อจำแนกคุณลักษณะของงานวิจัยตามองค์ประกอบ 18 ด้านดังนี้คือ

- 1.1 ประเภทของงานวิจัย
- 1.2 เนื้อหาของงานวิจัย
- 1.3 การระบุประเด็นปัญหาที่วิจัย
- 1.4 วัตถุประสงค์ในการวิจัย
- 1.5 การระบุแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
- 1.6 หน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย
- 1.7 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
- 1.8 วิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 1.9 ขนาดตัวอย่างหรือขนาดประชากร
- 1.10 พื้นที่ที่ศึกษา
- 1.11 ลักษณะแหล่งศึกษา
- 1.12 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.13 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.14 แหล่งข้อมูล
- 1.15 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.16 ระดับการวัดตัวแปร
- 1.17 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.18 ระยะเวลาดำเนินการ

2. กรอบการสังเคราะห์บทเรียนจากงานวิจัย คณะผู้วิจัยได้อ่านงานวิจัยจำนวน 64 ชื่อเรื่องจนเข้าใจ รู้ว่าใครทำอะไร ได้ผลอย่างไร ตามแนวของอุทุมพร จามรมาน (อั้งโนวิไลพร ธนสุวรรณ

2547: 6-7) จากนั้นได้ตั้งผลการวิจัยเข้าหาประเด็นที่จัดให้เป็นหมวดหมู่ ว่างานวิจัยที่ผ่านมา มีลักษณะเช่นไร โดยกำหนดกรอบเนื้อหาหลักของงานวิจัยไว้เป็น 8 กลุ่มคือ

- 2.1 ด้านหลักสูตรและการสอน
- 2.2 ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม
- 2.3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
- 2.4 ด้านการติดตามผลบัณฑิตและการประกอบอาชีพ
- 2.5 ด้านการบริหารจัดการ
- 2.6 ด้านงานวิจัยและวิทยานิพนธ์
- 2.7 ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลาณามัย
- 2.8 ด้านศิลปวัฒนธรรม

แหล่งข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่

1. งานวิจัยที่ศึกษาได้แก่งานวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยบรายได้ในช่วงปีการศึกษา 2542-2545 ซึ่งทำเสร็จสมบูรณ์จำนวน 64 เล่มซึ่งอยู่ในห้องสมุดศูนย์วิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
2. ผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของงานวิจัย หลังจากที่คุณผู้วิจัยได้อ่านรายงานการวิจัยตามที่ได้แบ่งสรรไปนั้น ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ ๆ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์เอกสารที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นได้นำมาทำเป็นตารางและเขียนร้อยเรียงกัน

ในการสังเคราะห์บทเรียน คุณผู้วิจัยดำเนินการ โดยการจัดประชุม และพัฒนากรอบการสังเคราะห์เพิ่มเติมจากกรอบที่ได้จากรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้ใส่ข้อมูลลงตามกรอบที่สร้างขึ้น ในกรณีที่ค้นพบว่าเนื้อหาที่นักวิจัยค้นพบมีเกินกว่ากรอบที่สร้างไว้ คุณผู้วิจัยจะพัฒนากรอบเนื้อหาเพื่อรองรับเนื้อหาดังกล่าว และตั้งข้อสังเกตเพื่อนำไปอภิปรายต่อไป

ในการหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยให้กับคณะศึกษาศาสตร์ คุณผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดประชุมปรึกษาถึงปรัชญา ปณิธาน และเป้าหมายของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เป้าหมายการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย เป้าหมายการจัดการศึกษาของประเทศและเป้าหมายการ

จัดการศึกษานานาชาติ และเทียบกับงานวิจัยที่คณะศึกษาศาสตร์ได้สนับสนุนให้ดำเนินการไปแล้ว โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย การปฏิบัติงานวิจัย และการนำไปใช้ ทั้งนี้ขอเสนอเพื่อให้ข้อเสนอแนะเหล่านี้เป็นทิศทางให้กับคณะศึกษาศาสตร์ดำเนินการบริหารงานวิจัยให้เกิดผลดียิ่งขึ้นต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีการศึกษา 2542 – 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย สังเคราะห์งานวิจัย และหาแนวทางการวางแผนการบริหาร งานวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้คือ

1. การวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีการศึกษา 2542 – 2545 ตามกรอบประเด็นใน การวิเคราะห์ 18 ประเด็น ดังปรากฏในตาราง 3 - 28
2. การสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีการศึกษา 2542 – 2545 โดยพิจารณาจากเนื้อหาหลัก ของงานวิจัยแต่ละเรื่องเป็น 8 ด้าน ดังปรากฏในตาราง 29 และรายละเอียดในหน้า 73 - 102
3. แนวทางการวางแผนการบริหารงานวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดัง ปรากฏในหน้า 103 - 104

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

1. การวิเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีการศึกษา 2542 – 2545

1.1 ประเภทของงานวิจัย

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามประเภทของการวิจัย

ประเภท	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. การวิจัยเชิงบรรยาย	49	76.56
2. การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์	2	3.13
3. การวิจัยเชิงย้อนข้อเท็จจริง	-	-
4. การวิจัยเชิงทดลอง	4	6.25
5. การวิจัยเชิงคุณภาพ	4	6.25
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	5	7.81
รวม	64	100.00

จากตาราง 3 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (76.56%) รองลงมาคือ
งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (7.81%) และไม่พบว่ามีงานวิจัยเชิงย้อนข้อเท็จจริง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.2 ลักษณะเนื้อหาของงานวิจัย

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนเนื้อหาของงานวิจัย

	จำนวนเนื้อหา	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1.	งานวิจัยที่มีเนื้อหาในสาขาเดียว	47	73.44
2.	งานวิจัยที่มีเนื้อหาร่วมสองสาขา	17	26.56
	รวม	64	100.00

จากตาราง 4 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มีเนื้อหาในสาขาเดียว (73.44 %) นอกนั้นเป็นงานวิจัยที่มีเนื้อหาร่วมสองสาขา (26.56 %)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามเนื้อหาของงานวิจัย

	เนื้อหาของงานวิจัย	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ (จาก 64 เรื่อง)
1.	ด้านหลักสูตรและการสอน	32	50.00
2.	ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม	8	12.50
3.	ด้านการวัดและประเมินผล	10	15.63
4.	ด้านการติดตามผล	6	9.38
5.	ด้านกิจการนักเรียน / นักศึกษา	2	3.13
6.	ด้านการบริหารจัดการ	13	20.31
7.	ด้านการวิจัย	2	3.13
8.	ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม	3	4.69
9.	ด้านพลานามัย	1	1.56
10.	ด้านศิลปวัฒนธรรม	3	4.69
11.	ด้านอื่น ๆ	1	1.56

จากตาราง 5 ในจำนวนงานวิจัย 64 เรื่อง พบว่า ครึ่งหนึ่งเป็นงานวิจัยที่มีเนื้อหาในด้านหลักสูตรและการสอน รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ (20.31%) และด้านการวัดและประเมินผล (15.63 %) ตามลำดับ โดยมีงานวิจัยด้านพลานามัยและด้านอื่น ๆ น้อยที่สุด คืออย่างละ 1 เรื่อง

1.3 การระบุประเด็นปัญหาที่วิจัย

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามลักษณะการระบุประเด็นปัญหาที่วิจัย

ลักษณะการระบุประเด็นปัญหาที่วิจัย	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. ระบุ	11	17.19
2. ไม่ระบุ	16	25.00
3. ระบุไม่ชัดเจน	37	57.81
รวม	64	100.00

จากตาราง 6 พบว่า มีงานวิจัยเพียง 11 เรื่อง (17.2 %) เท่านั้นที่ระบุประเด็นปัญหาการวิจัยไว้อย่างชัดเจน นอกนั้นไม่ระบุประเด็นปัญหาที่วิจัยหรือระบุประเด็นปัญหาวิจัยไม่ชัดเจน

1.4 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	จำนวน	ร้อยละ (จาก 64 เรื่อง)
1. เพื่อสร้างองค์ความรู้ / ทฤษฎี	26	40.63
2. เพื่อประยุกต์ใช้ทฤษฎี	8	12.50
3. เพื่อแก้ปัญหา	8	12.50
4. เพื่อพัฒนา	9	14.06
5. เพื่อสำรวจ	13	20.31
รวม	64	100.00

จากตาราง 7 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ / ทฤษฎี (40.63 %) รองลงมาคือ เพื่อสำรวจ (20.31 %)

1.5 การระบุแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของวิจัย จำแนกตามการระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. ระบุไว้ชัดเจน	16	25.00
2. ไม่ระบุ	40	62.50
3. ระบุไม่ชัดเจน	8	12.50
รวม	64	100.00

จากตาราง 8 พบว่า มีงานวิจัยเพียง 16 เรื่อง (25.00 %) ที่ระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยไว้ชัดเจน นอกนั้นไม่ระบุหรือระบุแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ไม่ชัดเจน

1.6 หน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามหน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย

หน่วยวิเคราะห์	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. คน	57	89.06
2. ครอบครัว	-	-
3. ชุมชน	-	-
4. ชื่อเรื่อง	3	4.69
5. สถานศึกษา	-	-
6. อื่น ๆ	4	6.25
รวม	64	100.00

จากตาราง 9 พบว่า งานวิจัยเกือบทั้งหมดมีหน่วยวิเคราะห์เป็นคน (90.62 %) รองลงมาคืออื่น ๆ (6.25 %) เช่น เครื่องมือเกษตร เครื่องสักร่าง อาคาร เป็นต้น

1.7 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. ประชากร	41	64.06
2. กลุ่มตัวอย่าง	22	34.38
3. ไม่ระบุ	1	1.56
รวม	64	100.00

จากตาราง 10 พบว่า เป็นงานวิจัยที่ศึกษาจากประชากร 41 เรื่อง (64.06 %) ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 22 เรื่อง (34.38 %) และมีอยู่ 1 เรื่อง ซึ่งไม่ระบุกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1.8 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. แบบเจาะจง	13	59.09
2. แบบบังเอิญ	1	4.55
3. แบบโควต้า	-	-
4. แบบง่าย	4	18.18
5. แบบเป็นระบบ	-	-
6. แบบชั้นภูมิ	1	4.55
7. แบบกลุ่ม	-	-
8. แบบหลายขั้นตอน	1	4.55
9. แบบอื่น ๆ	1	4.54
10. ไม่ระบุ	1	4.54
รวม	22	100.00

จากตาราง 11 ในจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 22 เรื่อง พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (59.09 %) หรือการสุ่มแบบง่าย (18.18 %) มีอยู่ 1 เรื่องที่ใช้วิธีการสุ่มแบบอื่น ๆ เนื่องจากมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย 2 กลุ่ม ทำการสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน และมีอยู่ 1 เรื่องซึ่งไม่ระบุว่าทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการใด

1.9 ขนาดตัวอย่างหรือขนาดประชากร

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามขนาดตัวอย่างหรือขนาดประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดตัวอย่างหรือขนาดประชากร	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 30 หน่วย	19	29.69
2. 30 – 49 หน่วย	8	12.50
3. 50 – 100 หน่วย	12	18.75
4. 101 – 199 หน่วย	7	10.94
5. 200 หน่วยขึ้นไป	16	25.00
6. ไม่ระบุ	2	3.12
รวม	64	100.00

จากตาราง 12 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ทำการศึกษาจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างขนาดน้อยกว่า 30 หน่วย (29.69 %) ขนาด 200 หน่วยขึ้นไป (25.00 %) หรือขนาด 50 – 100 หน่วย (18.75 %) และมีอยู่ 2 เรื่องซึ่งไม่ระบุขนาดของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.10 พื้นที่ที่ศึกษา

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามพื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ที่ศึกษา	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	36	56.25
2. จังหวัดเชียงใหม่	10	15.63
3. จังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคเหนือ	7	10.94
4. ศึกษาในระดับภาคหรือระดับเขตการศึกษา	2	3.12
5. ไม่จำกัดพื้นที่	9	14.06
รวม	64	100.0

จากตาราง 13 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานที่ศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (56.25 %) รองลงมาคือพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ (15.63 %) และ จังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคเหนือ (10.94 %) ตามลำดับ และมีอยู่ 9 เรื่อง (14.06 %) ซึ่งเป็นงานที่ศึกษาโดยไม่จำกัดพื้นที่ เช่น การศึกษาทาง internet การศึกษาจากเอกสารที่มีผู้จัดทำเพื่อการเผยแพร่ หรือการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.11 ลักษณะแหล่งศึกษา

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนลักษณะแหล่งศึกษา

จำนวนลักษณะแหล่งศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ศึกษาจากแหล่งศึกษาลักษณะเดียว	53	82.81
2. ศึกษาจากแหล่งศึกษา 2 หรือ 3 ลักษณะ	11	17.19
รวม	64	100.00

จากตาราง 14 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาจากแหล่งศึกษาลักษณะเดียว (82.81 %) เช่น โรงเรียนต่าง ๆ มีอยู่เพียง 11 เรื่อง (17.19 %) ที่ศึกษาจากแหล่งศึกษา 2 หรือ 3 ลักษณะ เช่น โรงเรียนและชุมชน หรือสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน เป็นต้น

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามลักษณะแหล่งศึกษา

ลักษณะแหล่งศึกษา	จำนวน	ร้อยละ (จาก 64 เรื่อง)
1. สถานศึกษา	58	90.63
2. สถานประกอบการ	12	18.75
3. บ้านและชุมชน	10	15.63
4. อื่น ๆ	2	3.13

จากตาราง 15 พบว่า งานวิจัยเกือบทั้งหมด (90.63 %) ศึกษาจากสถานศึกษา มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นการศึกษาจากสถานประกอบการ บ้านและชุมชน และมีอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งศึกษาจากเอกสารหรือแหล่งความรู้ที่จัดทำเผยแพร่โดยทั่วไป ได้แก่ internet และหนังสือการ์ตูน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.12 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จำนวนประเภทเครื่องมือที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
1. ใช้เครื่องมือประเภทเดียว	33	51.56
2. ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท	16	25.00
3. ใช้เครื่องมือ 3 ประเภท	8	12.50
4. ใช้เครื่องมือ 4 ประเภท	3	4.69
5. ใช้เครื่องมือ 5 ประเภท	1	1.56
6. ไม่ระบุ	3	4.69
รวม	64	100.00

จากตาราง 16 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือประเภทเดียว รองลงมาคือ 2 ประเภท และมีอยู่ 3 เรื่อง ซึ่งไม่ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยที่ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามประเภทของเครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน	ร้อยละ (จาก 61 เรื่อง)
1. แบบทดสอบ	12	19.67
2. แบบสำรวจ แบบสอบถามและแบบวิเคราะห์	44	72.13
3. การสัมภาษณ์	10	16.39
4. แบบสังเกต	12	19.67
5. แบบรายงานตนเอง / แบบบันทึกหลังสอน	16	26.23
6. การสนทนากลุ่ม / แบบบันทึกการประชุม	7	11.48
7. อื่น ๆ	5	8.20

จากตารางที่ 17 ในจำนวนงานวิจัยที่ระบุเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล 61 เรื่อง พบว่า เครื่องมือที่ใช้มากที่สุดคือแบบสำรวจ แบบสอบถามและแบบวิเคราะห์ (72.13 %) รองลงมาคือแบบรายงานตนเองและแบบบันทึกหลังสอน (26.23 %) สำหรับเครื่องมืออื่น ๆ ได้แก่ วัสดุประเมินเพิ่มสะสมงาน บันทึกภาพขั้นตอนการสร้างงาน การทดสอบสมรรถภาพทางกาย เป็นต้น

1.13 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.13.1 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรง

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จำนวนวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง	จำนวน	ร้อยละ
1. ระบุว่าใช้วิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง 1 วิธี	7	10.94
2. ระบุว่าใช้วิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง 2 วิธี	1	1.56
3. ระบุว่าใช้วิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง 3 วิธี	1	1.56
4. ไม่ระบุวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง	55	85.94
รวม	64	100.00

จากตาราง 18 พบว่า มีงานวิจัยถึง 55 เรื่อง (85.9 %) ซึ่งไม่ระบุวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 19 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยที่ระบุวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามตามวิธีการวิเคราะห์

วิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามที่ระบุ	จำนวน	ร้อยละ (จาก 9 เรื่อง)
1. ความเที่ยงตรงตามปรากฏ	1	11.11
2. ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา	9	100.00
3. ความเที่ยงตรงตามสภาพ	-	-
4. ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์	-	-
5. ความเที่ยงตรงตาม โครงสร้าง	2	22.22

จากตาราง 19 ในจำนวนงานวิจัยที่ระบุวิธีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 9 เรื่อง พบว่า เป็นการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาทั้ง 9 เรื่อง (100.00 %)

1.13.2 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ระบุในรายงานการวิจัย

การระบุการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น	จำนวน	ร้อยละ
1. ระบุ	2	3.12
2. ไม่ระบุ	62	96.88
รวม	64	100.0

จากตาราง 20 พบว่า มีงานวิจัยเพียง 2 เรื่องเท่านั้นที่ระบุว่าได้วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งทำโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัททั้ง 2 เรื่อง ส่วนอีก 62 เรื่อง (96.88 %) นั้นมีเพียงบางเรื่องที่ระบุว่าได้ทำการทดลองใช้เครื่องมือ แต่มิได้บ่งบอกว่าได้ทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยเทคนิควิธีการใด

1.14 แหล่งข้อมูล

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามประเภทของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทของแหล่งข้อมูล	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ	57	89.06
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ	2	3.13
3. ทั้งแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ	4	6.25
4. ไม่ชัดเจน	1	1.56
รวม	64	100.00

จากตาราง 21 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (89.06 %) และมีอยู่ 1 เรื่องซึ่งไม่ชัดเจนว่าศึกษาจากแหล่งข้อมูลใด

1.15 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จำนวนวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. ใช้วิธีเดียว	42	65.63
2. ใช้ 2 วิธี	17	26.56
3. ใช้ 3 วิธี	1	1.56
4. ไม่ระบุ	4	6.25
รวม	64	100.00

จากตาราง 22 พบว่า งานส่วนใหญ่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเดียว (67.19 %) และมีอยู่ 4 เรื่อง ที่ไม่ระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ (จาก 60 เรื่อง)
1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมเอง	56	93.33
2. ใช้ผู้ช่วยวิจัย	12	20.00
3. ใช้การจัดส่งทางไปรษณีย์	11	18.33

จากตาราง 23 ในจำนวนงานวิจัยที่ระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 60 เรื่อง พบว่า เป็นงานที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองถึง 56 เรื่อง (93.33 %)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.16 ระดับการวัดของตัวแปร

ตาราง 24 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนระดับการวัดของตัวแปร

จำนวนระดับการวัดของตัวแปร	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. 1 ระดับ	27	42.19
2. 2 ระดับ	33	51.55
3. 3 ระดับ	3	4.69
4. 4 ระดับ	1	1.56
รวม	64	100.00

จากตาราง 24 เมื่อพิจารณาเฉพาะข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่ใช้ส่วนใหญ่มีการวัดอยู่ใน 2 ระดับ เช่น ตัวแปรต้นอยู่ในระดับนามบัญญัติ ตัวแปรตามอยู่ในระดับอันตรภาค เป็นต้น รองลงมาคืองานซึ่งใช้ข้อมูลอยู่ในระดับเดียว

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามระดับการวัดของตัวแปร

ระดับการวัดของตัวแปร	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ (จาก 64 เรื่อง)
1. นามบัญญัติ	53	82.81
2. อันตบ	2	3.13
3. อันตรภาค	45	70.31
4. อัตราส่วน	6	9.38

จากตาราง 25 พบว่า ตัวแปรที่ใช้มากที่สุดคือ ตัวแปรในระดับนามบัญญัติ ซึ่งมีอยู่ถึง 53 เรื่อง (82.81 %) รองลงมาคือระดับอันตรภาค ซึ่งมีถึง 45 เรื่อง (70.31 %)

1.17 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 26 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามจำนวนวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

จำนวนวิธีวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. ใช้วิธีเดียว	13	20.32
2. ใช้ 2 วิธี	24	37.50
3. ใช้ 3 วิธี	25	39.06
4. ใช้ 4 วิธี	1	1.56
5. ใช้ 5 วิธี	1	1.56
รวม	64	100.00

จากตาราง 26 พบว่า งานส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 หรือ 3 วิธี (37.50 และ 39.06 % ตามลำดับ)

ตาราง 27 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ (จาก 64 เรื่อง)
1. ความถี่ / ร้อยละ	45	70.31
2. ค่าเฉลี่ย / ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	43	67.19
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	2	3.13
4. การทดสอบค่าเฉลี่ย (t-test)	3	4.69
5. การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)	2	3.12
6. การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์	1	1.56
7. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา	47	73.44
8. อื่น ๆ	2	3.13

จากตาราง 27 พบว่า วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้มากที่สุดคือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (73.44 %) รองลงมาได้แก่ ค่าความถี่หรือร้อยละ (70.31 %) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (67.19 %) ตามลำดับ ส่วนงานที่ใช้วิธีอื่น ๆ ได้แก่ พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว (2546) ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb และคณะ (1991) วิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาจาก coordinate ระหว่างคะแนนความสามารถในการทดลองปฏิบัติจริง-การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (AE-RO) กับคะแนนความสามารถในการเรียนรู้ประสบการณ์เชิงรูปธรรม-แนวคิดนามธรรม (AC-CE) และสุระพงษ์ ทองพันชั่ง (2545) ซึ่งใช้วิธีการของกรมธนารักษ์ในการตีราคาสินทรัพย์แล้วคิดค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีเส้นตรงเพื่อหามูลค่าสุทธิ

1.18 ระยะเวลาดำเนินการ

ตาราง 28 จำนวนและร้อยละของงานวิจัย จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ

	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือน)	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1.	0 – 9 เดือน	10	15.62
2.	10 – 12 เดือน	24	37.50
3.	13 – 15 เดือน	26	40.63
4.	เกินกว่า 15 เดือน	4	6.25
	รวม	64	100.00

จากตาราง 28 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้เวลาดำเนินการในช่วง 13 -15 เดือน (40.63 %) และ 10 – 12 เดือน (37.50 %) ตามลำดับ มีเพียง 4 เรื่อง (6.25 %) ที่ใช้เวลาเกินกว่า 15 เดือน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

2. การสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้คณะ ในช่วงปีการศึกษา
2542 - 2545

โดยที่งานวิจัยที่ศึกษามีทั้งส่วนที่เป็นงานวิจัยสาขาเดียวและงานวิจัยร่วมสาขา ดังนั้นใน
การสังเคราะห์ข้อค้นพบจากการวิจัย คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอตามลำดับกลุ่มงาน โดยพิจารณาจาก
เนื้อหาหลักของงานวิจัยแต่ละเรื่องดังนี้คือ

1. ด้านหลักสูตรและการสอน
  - 1.1 ความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา
  - 1.2 การจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้
  - 1.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม
3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
  - 3.1 การประเมินหลักสูตร
  - 3.2 การประเมินโครงการ
4. ด้านการติดตามผลและการประกอบอาชีพ
  - 4.1 สมรรถภาพและคุณลักษณะสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ
  - 4.2 การติดตามผลบัณฑิต
  - 4.3 การประกอบอาชีพ
5. ด้านการบริหารจัดการ
  - 5.1 การบริการการศึกษา
  - 5.2 กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา
  - 5.3 งบประมาณ การบริหารสำนักงาน สวัสดิการข้าราชการและลูกจ้าง
6. ด้านงานวิจัยและวิทยานิพนธ์
7. ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพัฒนามัย
  - 7.1 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
  - 7.2 สารสนเทศ
  - 7.3 พัฒนามัย
8. ด้านศิลปวัฒนธรรม

ตาราง 29 จำนวนงานวิจัย จำแนกตามเนื้อหาหลัก

เนื้อหาหลัก	จำนวน (เรื่อง)
1. ด้านหลักสูตรและการสอน	
1.1 ความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา	4
1.2 การจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้	14
1.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	4
2. ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม	3
3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	
3.1 การประเมินหลักสูตร	6
3.2 การประเมินโครงการ	2
4. ด้านการติดตามผลบัณฑิตและการประกอบอาชีพ	
4.1 สมรรถภาพและคุณลักษณะสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ	3
4.2 การติดตามผลบัณฑิต	3
4.3 การประกอบอาชีพและการสร้างเครือข่ายเพื่อการประกอบอาชีพ	2
5. ด้านการบริหารจัดการ	
5.1 การบริการการศึกษา	5
5.2 กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา	2
5.3 งบประมาณ การบริหารสำนักงาน และสวัสดิการ	8
6. ด้านงานวิจัยและวิทยานิพนธ์	2
7. ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพัฒนามัย	
7.1 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ประยุกต์	2
7.2 วิทยาการคอมพิวเตอร์	1
7.3 พัฒนามัย	1
8. ด้านศิลปวัฒนธรรม	2
รวม	64

1. ด้านหลักสูตรและการสอน

1.1 ความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา

ในการที่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือการที่บุคคลตัดสินใจเลือกเรียน ในกระบวนวิชาหรือสาขาวิชาใด ย่อมมีการกำหนดความคาดหวังหรือมีสาเหตุอันเป็นสิ่งจูงใจในการตัดสินใจนั้น ๆ ซึ่งความคาดหวังหรือสิ่งจูงใจนี้อาจแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เลือก

ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความคาดหวังทั้งด้านศักยภาพในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ศักยภาพของครูผู้สอน ศักยภาพด้านการทำกิจกรรมของนักเรียน ศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ศักยภาพด้านการตัดสินใจของนักเรียน ศักยภาพด้านการพัฒนาตนเองของนักเรียน ทั้งนี้ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดโครงการส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐได้ และควรดูแลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดโดยเน้นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อำนาจ เลิศปัญญาธิกุล, 2546)

ในด้านอาชีวศึกษา พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ของสถานศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่สนใจที่จะศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา โดยสาขาวิชาที่มีผู้ให้ความสนใจมากที่สุด 2 อันดับแรกคือสาขาช่างอุตสาหกรรมและสาขาพาณิชยกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการเลือกเพราะชอบ กับเพราะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ (พลสิทธิ์ สิทธิชมพู่, 2546)

ในระดับบัณฑิตศึกษา ประมาณหนึ่งในสี่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเขตภาคเหนือซึ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีต้องการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) ส่วนในระดับปริญญาโท สาขาที่อยู่ในความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การบริหารการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา และจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว สำหรับในระดับปริญญาเอก สาขาที่บุคลากรต้องการศึกษามากที่สุดคือสาขาการพัฒนาระบบสุขภาพ ทั้งนี้ ในการเปิดหลักสูตรขึ้นใหม่ควรสนองต่อความต้องการของสังคมและสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคควรวางแผนร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อเปิดรับนักศึกษาระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้น และอาจเปิดเพิ่มหรือยุบเลิกสาขาวิชาอื่นได้ตามความจำเป็นเร่งด่วน นอกจากนี้ อาจเปิดหลักสูตรวิชาชีพครู

สำหรับครูประจำการในสถาบันราชมงคล วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยพยาบาลต่าง ๆ ที่ไม่มีวุฒิศึก (แสนย์ สายสุภลักษณ์ และคณะ, 2544)

เมื่อพิจารณาเฉพาะกระบวนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา และสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่างต้องการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกคน เนื่องจากเห็นว่าความสามารถด้านภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก (ศรีวิไล พลมณี และพนิดา สิ้นสุวรรณ, 2544)

1.2 การจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้

1.2.1 ปรัชญา นโยบาย และรูปแบบการจัดการศึกษา

ประเทศไทยมีนโยบายให้การศึกษาแก่ประชาชนมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการตั้ง โรงเรียนหลวง ตราพระราชบัญญัติการศึกษา มีโครงการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา มีพระราชบัญญัติการศึกษาและแผนการศึกษาต่าง ๆ เป็นจำนวนมากมาเป็นเวลาช้านาน แต่จนบัดนี้สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ทั้งนี้เนื่องจากคนไทยขาดความกระตือรือร้นที่จะแข่งขันเรียนรู้ จึงไม่ซึมซับเทคโนโลยีที่ต่างชาติเข้ามาลงทุน คนไทยจึงมีฐานะเป็นเพียงผู้ขายแรงงานราคาถูก ศักยภาพของแรงงานไทยจึงอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเปค (พศิน แดงจวง, 2543)

และเมื่อพิจารณาปรัชญาและรูปแบบการจัดการศึกษาเฉพาะสาขา การศึกษานอกระบบของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศที่พัฒนาแล้ว พบว่า ล้วนมีความคล้ายคลึงกัน โดยจะเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการวิจัย รู้จักแสวงหาความรู้และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม ในด้านแผนการศึกษาจะมีแผน ก(2) ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาเรียนกับวิทยานิพนธ์ และแผน ข ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาเรียนกับการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ สถาบันที่จัดการศึกษาเฉพาะแผน ก(2) ผู้เรียนจะเกิดความเครียด จึงประสบปัญหาจำนวนนักศึกษารับเข้าลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สถาบันที่มีแผนการศึกษาทั้ง 2 ระบบให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามศักยภาพของตน ทำให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ภายใน 2 – 3 ปี สถิติจำนวนนักศึกษารับเข้าจึงไม่ลด และมีแนวโน้มว่าสถาบันที่จัดการศึกษานอกสถานที่หรือจัดการศึกษาโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีเข้าช่วยจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษารับเข้า (พศิน แดงจวง, 2545)

1.2.2 การเรียนการสอนคณิตศาสตร์

สภาพแวดล้อมห้องเรียนและปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่เป็นดังนี้คือ (1) ใช้ตำราของกรมวิชาการ เรียนด้วยเครื่องมือหลายชนิด ในระหว่างสอนมีการใช้คำถามเหตุผลและความคิดเห็นตามนักเรียนทั้งชั้นและรายบุคคล มีการสนองตอบรายบุคคลด้วยการสอนเพิ่มเติม ให้การบ้านนักเรียนทุกวัน (2) ครูมีบทบาทในชั้นเรียนในลักษณะมีปฏิสัมพันธ์มากที่สุด (3) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือการทำแบบฝึกหัดทดลอง รองลงมาคือการอธิบาย (4) ในชั้นเรียนมีลักษณะทิศทางของปฏิสัมพันธ์จากครูไปยังนักเรียนทั้งชั้นมากที่สุด รองลงมาคือจากครูไปยังนักเรียนเป็นรายบุคคล (5) ปฏิสัมพันธ์ชนิดที่พบมากที่สุดคือ การมีปฏิสัมพันธ์อันเป็นกระบวนการดำเนินงาน รองลงมาคือการเงียบ / ไม่มีปฏิริยาโต้ตอบเป็นคำพูด (วิณาวโรตมะวิชญ, 2543)

นอกจากนี้ วิณาวโรตมะวิชญ (2545) ยังได้พัฒนาโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ประจำวันเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 อย่าง คือ (1) การคาดคะเน (2) การตัดสินใจเลือกใช้การบวกหรือลบ (3) การวิเคราะห์โจทย์ในลักษณะการมีข้อมูลมากหรือน้อยเกินไป (4) การเสนอคำตอบเป็นรูปภาพ และ (5) การเขียนประโยคสัญลักษณ์ จากนั้นได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการแก้โจทย์ปัญหาและความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับโจทย์ปัญหาประจำวัน พบว่า การใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ประจำวันทำให้ทักษะการแก้โจทย์ปัญหานักเรียนสูงขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่มีเหตุผลในการตอบคำถามในโจทย์ปัญหาทุกแบบ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการใช้โจทย์ปัญหาประจำวัน

1.2.3 การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านการฟัง จารุณี มณีกุล (2545) ได้ใช้รายการวิดิทัศน์ของเจ้าของภาษา แบบฝึกหัด แบบสอบถามเกี่ยวกับกลวิธีการฟัง และ reflection เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย พบว่า (1) การใช้เนื้อหาและกิจกรรมที่แท้จริงจากรายการวิดิทัศน์ของเจ้าของภาษาช่วยให้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาในภาพรวมมีระดับสูง (2) หลังจากการดูวิดิทัศน์แล้ว นักศึกษามีกลวิธีการฟังจากวิดิทัศน์ทุกกลวิธี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) นักศึกษาชอบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้วิดิทัศน์ของเจ้าของภาษา เพราะมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีภาพและเสียงชัดเจน เมื่อถึงเนื้อหาตอนที่ยากนักศึกษามี

สามารถอ่านตัวบรรยายประกอบเป็นภาษาที่สองเพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องมากขึ้น (4) กิจกรรมที่นักศึกษาเห็นว่ายากคือการเล่าสรุปเรื่องจากวิดีโอ

สำหรับการพัฒนาทักษะด้านการเขียน นันทิยา แสงสิน (2545) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมที่ใช้ความรู้เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความภาษาอังกฤษและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า การสอนเขียนโดยใช้ความรู้เป็นฐานช่วยให้นักศึกษาสามารถเขียนย่อความภาษาอังกฤษและสามารถเรียนรู้การเขียนย่อความด้วยตนเองได้ดีขึ้น ส่วนพรสวรรค์ เฟ่งพิศ (2545) ได้ใช้กิจกรรมการดูสไลด์ประกอบการอธิบายภาษาฝรั่งเศสเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การใช้กิจกรรมการดูสไลด์ประกอบการอธิบายภาษาฝรั่งเศสช่วยให้นักเรียนสามารถเขียนคำศัพท์ภาษาฝรั่งเศสได้มากขึ้น สามารถเขียนประโยคที่มีความถูกต้องทางไวยากรณ์มากขึ้น และสามารถเขียนเรียบเรียงความคิดได้ดีขึ้น

1.2.4 การเรียนการสอนด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยี

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยีอยู่ 4 เรื่อง เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดหลักสูตร 1 เรื่อง และเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 3 เรื่อง

ในส่วนของงานวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัญหานั้น ปรีชา อินทรสมพันธ์ (2545) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดหลักสูตรวิชางานช่างพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า (1) โรงเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนเอกสารด้านหลักสูตรไม่เพียงพอ การพัฒนาหลักสูตรเน้นให้สอดคล้องตามสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเปิดสอนงานไฟฟ้า (2) สภาพการจัดการเรียนการสอนเน้นทักษะกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สถานที่เรียนและฝึกปฏิบัติส่วนใหญ่ใช้โรงฝึกงานของโรงเรียน สื่อการสอนส่วนใหญ่จัดทำขึ้นเองแต่ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ วิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือแบบสาธิตและแบบบรรยายโดยใช้ใบงาน (3) เนื่องจากครูขาดผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ขาดการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยากรท้องถิ่นตลอดจนความรู้ในการจัดทำแผนการสอน จึงควรให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา ห้องเรียนและ

สถานปฏิบัติการ ไม่เหมาะสม จึงควรขอความร่วมมือจากสถานประกอบการในท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติของนักเรียน

สำหรับงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นั้น นัท อัสภากรณ์ (2545) ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของกิตติพร ปัญญาภิญโญผล (2540) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิชางานบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า (1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและทักษะการปฏิบัติงานดีขึ้น (2) นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนดีขึ้น และ (3) นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชางานบ้าน และต่อผู้สอน

ในทำนองเดียวกัน สุรีย์พร พานิช (2546) ได้ใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของกิตติพร ปัญญาภิญโญผล (2540) เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาหลักการธุรกิจศึกษา (056313) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า (1) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับดีมากเป็นส่วนใหญ่ และมีทักษะในการฝึกปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีทุกคน (2) นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนและต่อผู้สอนวิชาหลักการธุรกิจศึกษา และ (3) นักศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนไปในทางที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้น ตั้งใจเรียน และรับผิดชอบต่อการเรียน ส่วนผู้สอนก็ได้สะท้อนความรู้สึกรักนึกคิดของตนเองเพื่อจะได้ปรับปรุงพฤติกรรมการสอน ปรับแผนการสอนและวิธีสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ส่วนปภัสสร ผลเพิ่ม (2546) ได้ใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของพงษ์พรหม ตรียมงคลกุล (2543) ทำการวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนกระบวนวิชาการพัฒนาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า (1) ด้านเจตคติต่อการเรียนการสอนวิชาคหกรรมศาสตร์ ควรให้ผู้เรียนมีความตระหนักในด้านการวิเคราะห์อาชีพงานบ้าน การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยี ในครอบครัวและชุมชน สังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น (2) ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา และทักษะในการปฏิบัติการ ต้องให้มีการค้นคว้าหาความรู้ทาง internet ให้มาก ออกฝึกปฏิบัติการพัฒนาชุมชน โดยการให้บริการความรู้ ฝึกเขียนโครงการ เพื่อจะได้ศึกษาสภาพชุมชน และจะเป็นประสบการณ์เพื่อประโยชน์ในการทำงานต่อไป (3) ด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน ต้องมีเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น ระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารเพื่อการหาความรู้เพิ่มเติม การเรียนรู้ควรมีลักษณะเป็นงานกลุ่มและโครงการที่รับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งจะช่วยปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้น ร่วมกันแก้ปัญหา

ทำให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้นและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งระหว่างนักศึกษาด้วยกันและระหว่างนักศึกษา
กับครูผู้สอน

1.2.5 การเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

เกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลการศึกษานั้น
ฤตินันท์ สมุทรทัย (2546) ได้ปรับใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของกิตติพร
ปัญญากัญญาผล (2540) และวงจรการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน
ของพิมพ์พันธ์ เตชะอุปต์ (2545) ออกมาเป็นการดำเนินการ 3 ระยะต่อเนื่องกัน คือ (1) ชั้นการ
วางแผน (2) ชั้นดำเนินการเรียนการสอนควบคู่กับการวิจัย และ (3) ชั้นทบทวนและประเมินเพื่อ
ปรับแผน ทั้งนี้เพื่อทำการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนกระบวนการวิชาการวัดและ
ประเมินผลการศึกษาเบื้องต้น พบว่า (1) ด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและ
มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการวิชา ส่งผลให้ร้อยละ 80 ของผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่
กำหนด (2) การสอนแบบออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

1.2.6 รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการ
แก้ปัญหานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานั้น พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว (2546) ได้ศึกษารูปแบบการ
เรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้แบบ
สำรวจรูปแบบการเรียนรู้ของ Kolb ทำการศึกษาแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
ชั้นปีที่ 1 และ 2 พบว่า (1) นักศึกษาชายมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบอนเคนนัย ขณะที่นักศึกษา
หญิงมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ (2) นักศึกษาที่มีอายุน้อยมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบ
ปฏิบัติ ขณะที่นักศึกษาที่มีอายุมากมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบอนเคนนัย (3) ทั้งนักศึกษาชั้นปีที่ 1
และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ต่างก็มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ (4) นักศึกษาสาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการ
สอนภาษาอังกฤษ และสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้แบบอนเคนนัย ขณะที่
นักศึกษสาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา
สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยา
การศึกษาและการแนะแนว สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา และสาขาวิชาอาชีวศึกษามีรูปแบบ
การเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ ส่วนนักศึกษสาขาวิชาประถมศึกษาและสาขาวิชาการสอนภาษาไทย
นั้น ใช้รูปแบบการเรียนรู้ทั้งแบบอนเคนนัยพอ ๆ กับแบบปฏิบัติ (5) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนตำมรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบอเนกนัย ขณะที่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ

ส่วนพนิดา สินสุวรรณ และชรินทร์ มั่งคั่ง (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาและพฤติกรรมกรเรียนรู้ในการแก้ปัญหาโดยใช้โครงการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า (1) นักศึกษาภาคเรียนปกติสามารถเขียนรายงาน โดยรวมได้อยู่ในระดับดีมาก ในขณะที่นักศึกษาภาคพิเศษสามารถเขียนรายงาน โดยรวมได้อยู่ในระดับดี (2) นักศึกษาภาคเรียนปกติสามารถนำเสนอผลงาน โดยการจัดสัมมนาการแก้ปัญหา โดยรวมได้อยู่ในระดับดีมาก ในขณะที่นักศึกษาภาคพิเศษสามารถนำเสนอผลงาน โดยรวมได้อยู่ในระดับดี (3) นักศึกษาภาคเรียนปกติมีพฤติกรรมกรเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา โดยรวมได้อยู่ในระดับดีมาก ในขณะที่นักศึกษาภาคพิเศษมีพฤติกรรมกรเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา โดยรวมได้อยู่ในระดับดี (4) ทั้งนักศึกษาภาคเรียนปกติและนักศึกษาภาคเรียนพิเศษต่างมีพฤติกรรมกรเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในทุกแผนกรจัดการเรียนรู้และทุกชั้นตอนของโครงการ โดยรวมได้อยู่ในระดับดี (5) ทั้งนักศึกษาภาคเรียนปกติและนักศึกษาภาคเรียนพิเศษต่างเห็นว่าประสิทธิภาพการจักรกระบวนการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2.7 การประกันคุณภาพการเรียนรู้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินตามสภาพจริงเพื่อการประกันคุณภาพการเรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า ได้รูปแบบการประเมินซึ่งให้ผลเป็นที่น่าพอใจแก่ผู้เรียนทั้งในด้านทักษะความรู้ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติต่อการเรียนการวิจัยการศึกษา ตลอดจนความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการประเมิน รูปแบบนี้ประกอบด้วย (1) เป้าหมายการเรียนรู้ (2) ดัชนีบ่งชี้กรเรียนรู้ (3) การจักรโอกาสกรเรียนรู้ (4) การกำหนดชิ้นงาน และ (5) เกณฑ์/มาตรฐานที่ใช้ในการประเมิน

1.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4 เรื่อง เป็นงานวิจัยเพื่อประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ 2 เรื่อง สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ 1 เรื่อง และเป็นงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในสาขาวิชาอนุบาลศึกษา 1 เรื่อง

วิไลพร ธนสุวรรณ และต่อพงศ์ วรรณวาทิ (2545) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ออกไปฝึกสอนตามในโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

(1) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศและรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาด้านวัฒนธรรมทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก แต่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง

(2) นักศึกษามีการปฏิบัติตามกระบวนการทำงานในการปฏิบัติงานสอนโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นเรื่องการคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งที่ได้เตรียมไว้ในแผนการสอนไม่เป็นไปตามคาดหวัง และเรื่องการมีการท่องและซ้อมบทพูดก่อนสอนจริง

(3) นักศึกษามีการปฏิบัติการสอนในระดับน้อยและน้อยมากในเรื่องการบอกจุดประสงค์ของการเรียนการสอน การสอดแทรกเนื้อหาด้านหน้าที่ทางภาษาในการให้ตัวป้อนทางภาษา การให้นักเรียนฝึกรูปแบบภาษา/ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค การแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการใช้กลยุทธ์ในการสื่อสาร และสอดแทรกความรู้ด้านวัฒนธรรมให้เข้ากับเนื้อหาที่เหมาะสม การให้นักเรียนฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การให้นักเรียนปฏิสัมพันธ์กันเองโดยใช้ภาษาอังกฤษ

(4) สามารถจัดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูภาษาอังกฤษที่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมคลินิกภาษา กิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษแบบเพลิน (Play + Learn) กิจกรรมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมการวิจัยในชั้นเรียน และกิจกรรมสมุดบันทึกสะท้อนคิดด้วยตนเองเกี่ยวกับการสอน

นิธิตา อติภัทรนันท์ และคณะ (2546) ได้ประเมินโครงการนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วย CIPP - model โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

(1) โรงเรียนต้องการนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีความรู้แม่นยำในเนื้อหา มีความสามารถในการเขียนแผนการสอน และนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมีความหลากหลาย มีความรู้ในด้านการวัดผลและประเมินผล ใช้วิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีความประพฤติดี มีคุณธรรม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของโรงเรียน

(2) นักศึกษาเห็นว่ากระบวนการวิชาเอกของหลักสูตร 12 กระบวนวิชาที่ต้องเรียนก่อนออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้นมีประโยชน์ในการนำไปใช้สอนอยู่ในระดับดีถึงดีมาก และนักศึกษาได้รับประโยชน์จากการนิเทศของอาจารย์พี่เลี้ยงในระดับดีมาก

(3) อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินคุณภาพของแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับดี

(4) ทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและนักศึกษาต่างประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับดีมาก

ภัทรจันทร์ ใจสว่าง และสิริพร จันทวรรณ (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์หลักสูตรปริญญาตรีซึ่งฝึกสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ และนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (สควค.) ซึ่งฝึกสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในต่างอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

(1) นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีประเมินตนเองทั้งในด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเตรียมแผนการสอน ด้านการสอน ด้านคำนิยามต่อตนเอง / ต่อนักเรียน / ต่อวิชาชีพ ตลอดจนด้านการรู้จักตนเองเกี่ยวกับบุคลิกภาพทั่วไปและบรรยากาศการสอนอยู่ในระดับมาก ในขณะที่นักศึกษาหลักสูตร สควค.ประเมินตนเองในด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเตรียมแผนการสอนและด้านการสอนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ประเมินตนเองในด้านคำนิยามต่อตนเอง / ต่อนักเรียน ต่อวิชาชีพ และด้านการรู้จักตนเองเกี่ยวกับบุคลิกภาพทั่วไปและบรรยากาศการสอนในระดับมาก

(2) อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีและนักศึกษาหลักสูตร สควค. ทั้งในด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเตรียมแผนการสอน ด้านการสอน และด้านการรู้จักตนเองเกี่ยวกับบุคลิกภาพทั่วไปและบรรยากาศการสอนอยู่ในระดับมาก แต่ประเมินนักศึกษาทั้งสองกลุ่มในด้านคำนิยามต่อตนเอง / ต่อนักเรียน / ต่อวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3.2 การวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการสร้างองค์ความรู้

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2546) ได้ศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาอนุบาลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

(1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทหลักในการคิดอย่างหลากหลายเพื่อสามารถตัดสินใจและสรุปประเมินสิ่งที่ได้เรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติจริง เพื่อ

นำไปสู่การสรุปประเด็นปัญหาและแนวทางพัฒนาสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(2) กระบวนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเริ่มจากได้รับความรู้ภาคเนื้อหาและทฤษฎี และเกิดการเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้จากการสังเกตและการได้ลงมือปฏิบัติการสอนจริง ในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประเด็นที่ขัดแย้งและคำถามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการสะท้อนของเด็กในระหว่างที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนจริงทำให้เกิดความพยายามอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อหาความหมายและให้คำอธิบายของตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การพัฒนาด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม

มีงานเกี่ยวกับพัฒนาการด้านจิตพิสัยหรือพฤติกรรมทางสังคม 3 เรื่อง เป็นงานซึ่งมีนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 เรื่อง

เกี่ยวกับคุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย ภัทร ยันตรกร (2543) พบว่า นักเรียนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ในขณะที่ภรณ์ ปัญญา และคณะ (2546) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) 9 ด้าน คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น ความสามารถในการรับผิดชอบ ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต และความสงบทางใจ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ 8 ด้าน โดยมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

เมื่อประเมินคุณลักษณะด้านความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความคิดริเริ่ม และความยุติธรรมของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สำเร็จการฝึกอบรมหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 โดยใช้แบบวัดชนิดกำหนดสถานการณ์สมมุติกับนักเรียน และใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ประจำชั้นและความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะของนักเรียนแต่ละคน พบว่า (1) นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะแต่ละด้านค่อนข้างสูง โดยมีคุณลักษณะเด่นสุดในด้านความเสียสละ รองลงมา

คือความกล้าหาญ (2) ความต้องการฝึกรบมต้อในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 4 – 5 มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านความอดทน ความกล้าหาญ และความรับผิดชอบ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านใด ๆ เลย (พรปริญญา สุขวัฒนา, 2546)

3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

3.1 การประเมินหลักสูตร

เครื่องมือที่สำคัญยิ่งสำหรับการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาคือการประเมินหลักสูตรหรือการทบทวนหลักสูตร ซึ่งอาจใช้วิธีการบนพื้นฐานของแนวคิดที่เน้นกระบวนการผลิตซึ่งให้ความสำคัญกับข้อมูลสถิติต่าง ๆ หรืออาจประเมินตามธรรมชาติ (Naturalistic Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าข้อมูลทางสถิติ

งานวิจัยด้านการประเมินหลักสูตรอยู่ 6 เรื่อง เป็นการประเมินหลักสูตรปริญญาโทของคณะ 5 เรื่อง อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดแบบเน้นกระบวนการผลิตทั้ง 5 เรื่อง เป็นการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของคณะ 1 เรื่อง ใช้วิธีการประเมินตามธรรมชาติ

3.1.1 การประเมินหลักสูตรบนพื้นฐานแนวคิดแบบเน้นกระบวนการผลิต

พัฒนา จันทนา (2544) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ปรากฏผลดังนี้คือ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ชัดเจน เหมาะสม ครอบคลุมในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย สอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตร และกำหนดวัตถุประสงค์รายกระบวนการวิชาได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (2) โครงสร้างและเนื้อหาวิชามีความเพียงพอ เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการวิชา สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาวิชาชีพครู การศึกษาต่อในระดับสูง และการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพอื่น เนื้อหาวิชาส่วนใหญ่มีความน่าสนใจ ทันสมัย เหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตและคาบเวลา เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล (3) อาจารย์ผู้สอนแต่ละกระบวนการวิชามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น แนะนำกระบวนการวิชา แจกเอกสารแผนการเรียน บอกวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่เรียนชี้แจงวิธีการเรียนการสอน บอกเกณฑ์และวิธีการวัดผลประเมินผล กิจกรรมที่ใช้มากที่สุดคือ การอภิปรายทั้งชั้น อภิปรายกลุ่ม ค้นคว้าอิสระ ทำรายงานเดี่ยวและกลุ่ม (4) กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย การกำหนดให้ลำดับขั้นผลการเรียนเป็น A, B⁺, B, C⁺, C, D⁺, D และ F กำหนดให้มีทั้งการ

ประเมินผลย่อยและการประเมินผลรวม ให้ผู้สอนเป็นผู้กำหนดวิธีการและสัดส่วนของการประเมินเอง เป็นต้น

ในทำนองเดียวกัน สุวรรณี นิมมานพิสุทธิ์ (2545) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ปรากฏผลดังนี้คือ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ชัดเจน เหมาะสม ครอบคลุมในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย สอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตร และกำหนดวัตถุประสงค์รายกระบวนวิชาได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (2) โครงสร้างและเนื้อหาวิชามีความเพียงพอ เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนวิชา สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครู การศึกษาต่อในระดับสูง และการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพอื่น ทั้งยังมีลักษณะที่น่าสนใจ ทันสมัย เหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตและคาบเวลา เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล (3) อาจารย์ผู้สอนแต่ละกระบวนวิชามีการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น แนะนำกระบวนวิชา บอกวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่เรียน ซึ่งแจ้งวิธีการเรียนการสอน บอกเกณฑ์การวัดผลประเมินผล กิจกรรมที่ใช้มากคือ การอภิปรายทั้งชั้น การอภิปรายกลุ่ม การค้นคว้าอิสระ การทำรายงานเดี่ยวและกลุ่ม (4) มีการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

ส่วนสมร เจนจิยะ (2544) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย โดยใช้ CIPP model ประกอบกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย ปรากฏผลดังนี้คือ (1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน สามารถนำไปปฏิบัติจริง และมีคุณค่าอยู่ในระดับมาก มีโครงสร้างเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม (2) คุณสมบัติของอาจารย์ในสาขาทั้งด้านคุณวุฒิ ตำแหน่งทางวิชาการ ตลอดจนผลงานทางวิชาการเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพบัณฑิตศึกษา ล้วนอยู่ในระดับขั้น A (สูงกว่าเกณฑ์) โดยอาจารย์มีภาระงานสูงกว่าเกณฑ์ ส่วนคุณสมบัติของนักศึกษาที่รับเข้าไม่ควรจำกัดในเรื่องอายุและประสบการณ์การทำงาน แต่ควรเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางภาษาไทยด้วยคะแนนเฉลี่ย (GPA) 2.50 ขึ้นไป สำหรับวัตถุประสงค์และสื่อการสอนนั้น พบว่ามีความเพียงพอ มีคุณภาพ และให้ความสะดวกในการใช้อยู่ในระดับปานกลาง (3) อาจารย์ในสาขาวิชาการสอนภาษาไทยมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นอย่างดี การจัดแผนการศึกษาส่วนใหญ่มีความเหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปมีบทบาทในการปฏิบัติจริงสูงกว่าความคาดหวังของมหาบัณฑิต คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีบทบาทในการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับความคาดหวังของมหาบัณฑิต

อาจารย์ในสาขามีการปฏิบัติจริงในด้านการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเหมาะสมเมื่อเทียบกับเกณฑ์ (4) การสำเร็จการศึกษาเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดอยู่ในลำดับขั้น B (ใช้เวลาในการสำเร็จการศึกษามากกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 0.5 ปี) โดยมีการปฏิบัติงานทั่วไปและผลงานทางวิชาการเมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ในระดับดี

ในทำนองเดียวกัน วิชา วโรตมะวิชญ (2546) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา โดยใช้ CIPP model ปรากฏผลดังนี้คือ (1) วัดจุดประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบันและสามารถนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก โครงสร้างและเนื้อหาส่วนใหญ่มีความเหมาะสม (2) คณาจารย์มีวุฒิการศึกษาอยู่ในลำดับขั้น C และมีตำแหน่งทางวิชาการอยู่ในลำดับขั้น B ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีภาระงานสูงกว่าเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย ส่วนคุณสมบัติของนักศึกษารับเข้านั้นมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง สำหรับทรัพยากรในการดำเนินการมีความเพียงพอและมีคุณภาพ (3) การจัดการศึกษามีความเหมาะสม ทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ / การค้นคว้าแบบอิสระต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความคาดหวังของนักศึกษาและมหาบัณฑิต จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลได้อย่างเหมาะสม (4) นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาศึกษา 2 – 3 ปี ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ และมหาบัณฑิตมีคุณภาพการปฏิบัติงานทั่วไปและการปฏิบัติงานด้านการประถมศึกษาอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้ เสาวนิตย์ เจริญชัย (2546) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ปรากฏผลดังนี้คือ (1) องค์ประกอบของหลักสูตร ในด้านโครงสร้างของหลักสูตรและการเรียนเพิ่มเติมสำหรับนักศึกษาที่มีพื้นฐานสาขาวิชาอื่นนอกเหนือจากทางด้านการศึกษาที่มีความเหมาะสม ในขณะที่วัดจุดประสงค์และเนื้อหาสาระของหลักสูตรก็มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันในระดับมาก (2) กระบวนวิชาในความรับผิดชอบของภาควิชาอาชีวศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมาก (3) มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ใช้เวลา 3 ปีในการศึกษาจนจบหลักสูตร และจบการศึกษาด้วยคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 3.74 โดยทั้งอาจารย์ผู้สอน มหาบัณฑิต นักศึกษา และผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิตต่างเห็นว่ามหาบัณฑิตมีคุณลักษณะทั้งด้านความเป็นผู้นำ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การประเมินและการแก้ไขปัญหา รวมทั้งด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

3.1.2 การประเมินหลักสูตรด้วยวิธีธรรมชาติหรือวิธีกรณีศึกษา

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2544) ได้ประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอนุบาลศึกษา ด้วยวิธีกรณีศึกษา (Case Study Evaluation) โดยทำการวิเคราะห์ 3 ขั้นตอน ปรากฏผลดังนี้คือ

(1) การวิเคราะห์ความคิดเชิงสะท้อนกลับ (Reflective Thinking) ของ นักศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดจนการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ได้รับจาก ประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ พบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในหลักสูตร เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งเนื้อหาทฤษฎี (Content-Oriented Experiences) ส่วน ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเนื้อหาทฤษฎีและการปฏิบัติจริงหรือการปฏิบัติจริงเพียงอย่าง เดียว (Content and Skill-Oriented Experiences or Skill-Oriented Experiences) เป็นประสบการณ์ ส่วนน้อยที่ได้รับจากหลักสูตร ทำให้โอกาสในการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านเนื้อหา ทฤษฎีและ ทักษะปฏิบัติในลักษณะบูรณาการเพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้และทักษะการสื่อสารเพื่อนำไปใช้ ในการแก้ปัญหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ไม่มากเท่าที่ควร

(2) การวิเคราะห์ความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ต่อหลักสูตร และการนำเสนอหลักสูตรสาขาวิชาอนุบาลศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) นักศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะที่บัณฑิตพึงมีคือ เป็นผู้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ครบทั้งด้านทักษะ พิสัย พุทธิพิสัย และจิตพิสัย และสามารถบูรณาการความรู้และทักษะเพื่อการประยุกต์ใช้และเพื่อ การพัฒนาการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) จากนั้น นำคุณลักษณะนี้มาเป็นเกณฑ์ใน การกำหนดกระบวนวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรและแผนการศึกษา โดยจัดลำดับเนื้อหาทฤษฎี ตลอดจนทักษะปฏิบัติจากง่ายไปสู่ยาก จากกว้างไปสู่ลึก แต่ต้องมีการบูรณาการเนื้อหา ทฤษฎี และทักษะปฏิบัตินั้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) ต่อหลักสูตรที่นักศึกษา นำเสนอ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ได้สะท้อนกลับต่อ หลักสูตรตามแนวคิดปฏิรูปการศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) ในประเด็นยังขาดความชัดเจนและความ ครอบคลุมของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่สะท้อนสาระหลักของการปฏิรูปการเรียนรู้และการ จัดการศึกษาาระดับปฐมวัย สักยภาพในการจัดการเรียนการสอน และบุคลิกภาพของครูอนุบาล ตลอดจนประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการฝึกสอน ซึ่งจะต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระยเตรียมการ ระเบียบปฏิบัติ และระยะประเมิน ส่วนการกำหนดให้นักศึกษาทำงานวิจัยในชั้นเรียนร่วมกับการฝึกสอนนั้นเป็นการเหมาะสม และ

ควรแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ชั้นคือ ภาคเรียนที่ 1 ของการฝึกสอนให้เป็นระยะของการพัฒนา
โครงการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ของการฝึกสอนให้เป็นระยะของการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาอนุบาล
ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทที่เป็นจริงต้องปฏิบัติตาม
แนวทางต่อไปนี้ (1) ปรับปรุงหลักสูตรตามแนวคิดเชิงวิพากษ์เป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีอำนาจ
และอิสระในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (2) มีระบบการพัฒนา
หลักสูตรที่ตรวจสอบได้ทั้งในระดับปฏิบัติและนโยบายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ
(3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามวิถีทางที่
เป็นประชาธิปไตย

3.2 การประเมินโครงการ

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการ 2 เรื่องคือ การประเมินการจัดการเรียน
การสอนตาม โครงการสอนแบบจุลภาค ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พัฒนา จันทนา และต่อพงษ์ วรรณวาทิ, 2545) และการประเมินโครงการ
สืบสานครูไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และคณะ, 2546)

โครงการสอนแบบจุลภาค เป็นโครงการของภาควิชามัธยมศึกษา ที่มุ่งให้การศึกษ
การฝึกและการพัฒนาทักษะการสอนที่จำเป็นสำหรับครู โดยให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการสอนใน
สภาพจำลองก่อนที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในกระบวนวิชา 058499 ส่วน โครงการสืบสาน
ครูไทยเป็น โครงการของสาขาวิชาภาษาไทย โดยรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต
พัฒนาภาคเหนือที่มีความรัก ความถนัด และความสนใจในวิชาชีพครูภาษาไทยอย่างแท้จริงเข้า
ศึกษาต่อในสาขาวิชาด้วยวิธีพิเศษ

ในการประเมินการจัดการเรียนการสอนตาม โครงการสอนแบบจุลภาค
ภาควิชามัธยมศึกษา พัฒนา จันทนา และต่อพงษ์ วรรณวาทิ (2545) ได้ทำการประเมินตาม
องค์ประกอบ 4 ด้าน ปรากฏผลดังนี้คือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
ครอบคลุมด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัย กำหนดทักษะการสอนต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์มากและมีความเหมาะสมมาก ทั้งทักษะฝึกปฏิบัติการสอนและทักษะสำหรับเสริม
ความรู้ (2) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมมาก อาจารย์นิเทศมีการปฏิบัติกิจกรรม
ต่าง ๆ ในการทำ Pre-conference และ Post-conference มากทุกวิธี (3) การฝึกปฏิบัติทักษะการสอน

มีความเหมาะสมและให้ประโยชน์มาก (4) กำหนดเกณฑ์การประเมินผลและวิธีการประเมินผลเหมาะสมมาก

ส่วนนราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และคณะ (2546) ได้ประเมินโครงการสืบสานครูไทย โดยใช้ CIPP model ทำการสอบถามจากบุคคล 5 กลุ่มคือ นักศึกษาในโครงการ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร โรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยคณะศึกษาศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ พบว่า ทั้ง 5 กลุ่มต่างประเมินองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าเป็นโครงการที่กระตุ้นให้เยาวชนสนใจภาษาไทยมากขึ้น แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วควรบรรจุเข้าทำงานในสถานศึกษา ควรคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถด้านภาษาไทยอย่างแท้จริงและมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสม พุดชัดเจนเข้าร่วมในโครงการ การสอบคัดเลือกควรทดสอบความรู้ทั่วไปด้วย ควรจัดกิจกรรมหรือค่ายสืบสานครูไทยให้มากขึ้น

4. การติดตามผลบัณฑิตและการประกอบอาชีพ

การจัดการศึกษาอาจเปรียบได้กับกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นการป้อนนักเรียนหรือนักศึกษาเข้าสู่กระบวนการผลิต เพื่อดำเนินการผลิตไปตามหลักสูตรซึ่งเปรียบเสมือนแผนการผลิตแล้วสร้างเป็นผลผลิตคือประชาชนผู้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ออกมา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรตลอดจนการที่จะพิจารณาว่ากระบวนการผลิตนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นอกจากจะทำได้โดยการประเมินหลักสูตรและการประเมินโครงการแล้ว ก็อาจทำได้โดยการติดตามว่า สังคมต้องการประชาชนที่มีคุณลักษณะเช่นไร ตลาดแรงงานต้องการผู้ประกอบการที่มีสมรรถภาพในด้านใดมากน้อยเพียงใด และผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ จากสถาบันเป็นบุคคลที่มีคุณภาพเพียงใด สนองต่อความต้องการของสังคมหรือตลาดแรงงานหรือไม่เพียงใด ประสบความสำเร็จในการทำงาน การดำเนินชีวิต หรือพบปัญหาอุปสรรคประการใด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรตลอดจนการแนะแนวทางการศึกษาและจิตวิทยาต่อไป

แต่โดยที่การจัดการศึกษาเป็นการผลิตทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีชีวิตจิตใจ มีความคิด ความต้องการเป็นของตนเอง ดังนั้นจึง ไม่อาจละเลยการพิจารณาตรวจสอบความต้องการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพตลอดจนการดำเนินชีวิตของผู้เข้าสู่ระบบการศึกษาได้ ขณะเดียวกันควรได้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางการศึกษากับสถานประกอบการ เพื่ออาจช่วยเป็นหลักประกันการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นข้อมูลสะท้อนกลับสู่หน่วยงาน

ทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา นโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษา ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในฐานะเป็นแหล่งวิชาการที่จะให้ความรู้และประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติงานแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

4.1 สมรรถภาพและคุณลักษณะสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

ด้านสมรรถภาพ / คุณลักษณะสำหรับผู้ประกอบอาชีพในระดับผู้ใช้แรงงาน จากการพิจารณาคุณลักษณะ 23 ประการ ของผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ผู้ประกอบการเห็นว่าผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานควรมีคุณลักษณะด้านความตรงต่อเวลาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความอดทน ไม่ท้อถอย และมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร/สถานประกอบการ (พลสิทธิ์ สิทธิชมภู, 2545) ส่วนลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาอุตสาหกรรมตามความคิดเห็นของบุคลากรจากสถานศึกษาและสถานประกอบการในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้คือ มีความสามารถในการสอนหรือถ่ายทอด/การปฏิบัติงาน มีคุณวุฒิตรงกับงานที่ปฏิบัติ มีความตรงต่อเวลา มีความตั้งใจติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน สามารถรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน (มนูญ สุตีคา, 2545)

สำหรับสมรรถภาพของผู้ประกอบอาชีพครูช่างอุตสาหกรรมนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในเขตภาคเหนือเห็นว่า ครูช่างอุตสาหกรรมควรมีสมรรถภาพในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้คือ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านการให้คำปรึกษาแนะแนวและปกครอง ด้านมนุษยสัมพันธ์ และสังคม ด้านวิชาชีพช่าง ด้านการสอน ด้านการวางแผน และด้านการประเมินผล (มนูญ สุตีคา, 2546)

4.2 การติดตามผลบัณฑิต

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผู้สำเร็จการศึกษายู่ 3 เรื่อง เป็นการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้ง 3 เรื่อง

ในการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2540 – 2544 ปรากฏผลดังนี้คือ (1) บัณฑิตส่วนใหญ่ไปสมัครงาน หน่วยงานเอกชนหรือสถานศึกษาเอกชน ปัญหาที่พบมากในการสมัครงานคือ มีคุณวุฒิไม่ตรง ตามความต้องการของหน่วยงาน โดยเฉพาะขาดความสามารถพิเศษในด้านคอมพิวเตอร์และ ภาษาต่างประเทศ (2) สำหรับผู้มีงานทำ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพครูหรือเจ้าหน้าที่ใน สถานศึกษาเอกชน มีรายได้เฉลี่ย 6,001 – 8,000.- บาท งานที่ปฏิบัติเป็นงานสอน นักวิชาการ ศึกษาหรือผู้ฝึกอบรม ซึ่งตรงตามสาขาที่เรียนมาและให้ความพึงพอใจแก่บัณฑิต (3) คุณลักษณะ ที่บัณฑิตได้รับจากการรับการศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา และสร้างความพึงพอใจแก่บัณฑิต เรียงลำดับมากไปน้อยได้ดังนี้คือ ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการวางแผน ความขยันอดทนและสู้งาน ความตรงต่อเวลา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล ความเชื่อมั่นใจตนเอง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ความสามารถในการพัฒนางาน ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ส่วนคุณลักษณะที่บัณฑิตไม่พึงพอใจคือ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ (4) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักสูตร (4.1) จุดเด่น ของสาขาวิชาคือเป็นศาสตร์ที่มีความหลากหลายในด้านองค์ความรู้ มีลักษณะบูรณาการสห สาขาวิชา ส่งเสริมให้บัณฑิตเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความคิดเชิงวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล (4.2) จุดด้อย ของสาขาวิชาคือ เนื้อหาวิชาในหลักสูตรขาดความทันสมัย เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ มีการ เรียนการสอนแบบท่องจำ ไม่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง เนื้อหาไม่สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา บัณฑิตขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ (4.3) ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาคือ ช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ให้แก่บัณฑิต ได้แก่ การวางแผน กล้าคิด กล้าแสดงออก สนใจข่าวสารข้อมูลและการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู (4.4) เพื่อให้บัณฑิตมีงานทำมากขึ้นจึงควรพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศและคอมพิวเตอร์ โดยจัด ให้เป็นกระบวนวิชาบังคับและมีการจัดระบบข้อมูลแหล่งงานที่ทันสมัยอยู่เสมอ จัดอบรมแนะ แนวอาชีพและพัฒนาบุคลิกภาพก่อนสำเร็จการศึกษา (ชรินทร์ มั่งคั่ง และพนิดา สีนสุวรรณ, 2546)

ในการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากคณะในช่วงปี การศึกษา 2542 – 2543 พบว่า (1) บัณฑิตส่วนใหญ่มีงานทำอยู่แล้วในหน่วยงานของรัฐ สามารถ

นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ (2) การปฏิบัติงานได้รับการยอมรับในด้านวิชาการ การแก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ การมีวิสัยทัศน์ (3) บัณฑิตมีความภาคภูมิใจที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เป็นที่น่าเคารพและเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเอื้ออาทรและความพยายามที่จะพัฒนาให้ศิษย์เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ (4) บัณฑิตส่วนใหญ่ต้องการให้สาขาวิชาปรับปรุงเนื้อหาวิชาและวิธีการสอนของอาจารย์บางกระบวนวิชาให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้บัณฑิตสามารถทำงานร่วมกับชุมชน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (วลัยพร ศรีเชียงราย, 2545)

เมื่อพิจารณาเฉพาะสาขาวิชาอาชีวศึกษา มณฑล ไชยชิด (2545) ได้ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษาตั้งแต่เริ่มเปิดทำการสอนจนถึงปี 2545 พบว่า มหาลัยบัณฑิตเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกกระบวนวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็อยู่ในระดับเหมาะสมมากทุกข้อ โดยเฉพาะด้านการมอบหมายงานหรือการให้ไปค้นคว้า อีกทั้งมหาลัยยังสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมมากทุกข้อ โดยเฉพาะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.3 การประกอบอาชีพและการสร้างเครือข่ายเพื่อการประกอบอาชีพ

ด้านความต้องการในการประกอบอาชีพ พบว่า จากอาชีพ 8 อย่าง คือ ร้านซ่อมทางช่าง ร้านขายอุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ รับเหมางาน รับจ้าง บริการทั่วไป ประกอบชิ้นส่วน และอื่น ๆ นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพชั้นสูงของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาภาคเหนือตอนบนต้องการดำเนินกิจการร้านขายอุปกรณ์มากที่สุด รองลงมาคือร้านซ่อมทางช่างและรับเหมางาน ตามลำดับ (พลสิทธิ์ สิทธิขมภู, 2544)

ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อความร่วมมือของกลุ่มอาชีพนั้น กัญญา กำศิริพิมาน (2545) ได้ศึกษาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานประกอบการและองค์กรทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาสภาพและความต้องการบุคลากรตลอดจนความต้องการในการพัฒนาบุคลากรจากสถานประกอบการจำนวน 30 แห่ง กับองค์กรทางการศึกษา จำนวน 10 แห่ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หลังจากนั้นได้สร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือ โดยการจัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาบุคลากรทางอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาจำนวน 91 คน พบว่า สภาพและความต้องการบุคลากร สถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรมมากที่สุด แหล่งเงินทุนของสถานประกอบการเกิดจากการออมของตนเอง ยังขาดแคลนคนงาน ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ระดับ ปวส. ต้องการบุคคลที่ชำนาญเทคนิค มีความกระตือรือร้นในการทำงาน สำหรับองค์กรทางการศึกษา ต้องการพัฒนาบุคลากรทางอาชีวศึกษา ควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เน้นความรับผิดชอบ สอดแทรกจริยธรรมคุณธรรมในห้องเรียน

ด้านผลการจัดโครงการประชุมสัมมนาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาบุคลากรของกลุ่มอาชีพ มีผู้เข้าสัมมนาจำนวน 91 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากสถานประกอบการ สถานศึกษาทางอาชีวศึกษา และนักศึกษาสาขาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ พบแนวทางการร่วมมือคือ ควรให้มหาวิทยาลัยและองค์กรทางการศึกษาประสานงาน ร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อสร้างความเข้าใจกัน สร้างหลักสูตร เน้นระยะสั้น เชิญสถานประกอบการมาร่วมประชุมบ่อย ๆ การดูงาน เชิญวิทยากรจากสถานประกอบการ ควรมีความร่วมมือกันในระดับไตรภาคี ได้แก่ สถานประกอบการ องค์กรทางการศึกษา และกระทรวงแรงงาน

5. ด้านการบริหารจัดการ

5.1 การบริการการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีงานบริการการศึกษา 2 ระดับคือระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีหน่วยทะเบียนและประเมินผลเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานบริการการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีหน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานบริการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ยังมีภาควิชาและสาขาวิชารับผิดชอบงานบริการการศึกษาของสาขาวิชาในความรับผิดชอบ

งานบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี ข้อมูลที่ผู้บริหารคณะ หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติงานระบบฐานข้อมูลของหน่วยทะเบียนและประเมินผลการศึกษาต้องการใช้มาก ได้แก่ ด้านหลักสูตรและแผนการสอน คำอธิบายกระบวนวิชา การลงทะเบียนของนักศึกษา การบอกเพิ่ม-บอกเลิก-เปลี่ยนตอนกระบวนวิชา การจัดห้องเรียน ทำเนียบนักศึกษา แผนการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยทะเบียนและประเมินผลการศึกษา และปฏิทินการฝึกประสบการณ์รายปี / รายภาค (จงกลณี มณีเดช, 2544) ทั้งนี้โดยนักศึกษสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศส มีปัญหามากในด้านการย้ายสาขาวิชา การลา การวัดและ

ประเมินผล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการฟื้นฟูสภาพนักศึกษา แต่มีปัญหในระดับปานกลางในด้านการลงทะเบียนวิชาเรียน การบอกเพิ่มและถอนกระบวนวิชา การให้บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานบริการการศึกษา (นิตยา สอาดล้วน, 2545) แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อของนิตยา สอาดล้วน (2545) พบว่า ส่วนที่เป็นปัญหาในระดับมากนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎระเบียบซึ่งไม่อาจมีข้อยกเว้นได้ มิใช่ปัญหาอันเนื่องมาจากประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการการศึกษา สำหรับปัญหาการลงทะเบียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่จากภาควิชาในคณะศึกษาศาสตร์ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากสำนักทะเบียนและประเมินผลต่างเห็นว่ามีปัญหาด้านการลงทะเบียน การบอกเพิ่ม-ถอนกระบวนวิชา การเปลี่ยนแปลงอาจารย์ผู้สอน การเปลี่ยนเวลาเรียน การเปิด-ปิดตอนของกระบวนวิชา การเปลี่ยนห้องเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเสนอว่า ข้อมูลเกี่ยวกับกำหนดเวลาลงทะเบียน เวลาเรียน ห้องเรียนและอาจารย์ผู้สอนควรชัดเจนแน่นอน ไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลง และในกรณีที่เปลี่ยนแปลงควรปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ แล้วแจ้งการเปลี่ยนแปลงให้ทราบทั้งทางอินเทอร์เน็ตและ โดยวิธีปิดประกาศ ควรเพิ่มระยะเวลาในการลงทะเบียนและระยะเวลาในการบอกเพิ่ม-บอกถอนกระบวนวิชา ควรดูแลระบบอินเทอร์เน็ตให้ใช้งานได้ตลอดเวลา และควรใช้ระบบออนไลน์เพื่อสามารถทราบผลการลงทะเบียน ได้ทันที นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ได้ลงทะเบียนก่อน เนื่องจากจะมีผลต่อการสำเร็จการศึกษา (อุทัย ทราชคำ, 2545) ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานระบบฐานข้อมูลของหน่วยทะเบียนและประเมินผลการศึกษาเห็นว่า จุดอ่อนเกิดจากการที่คณะ ไม่มีที่อยู่ที่เป็นปัจจุบันของนักศึกษา ทำให้เมื่อพบปัญหาการลงทะเบียนเรียน เจ้าหน้าที่จะติดตามตัวนักศึกษาได้ยาก (จงกลณี มณีเดช, 2544)

ส่วนในระดับบัณฑิตศึกษา สภาพทั่วไปในการดำเนินงานมีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะร่วมกันปฏิบัติงานทุกงาน แต่แม้จะมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ก็เป็นการใช้ในงานสารบรรณมากกว่าที่จะใช้ในด้านสารสนเทศ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาผู้มาติดต่อสอบถามเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับได้ทันที ต้องหาหรือผู้รู้ก่อนหรือต้องร่วมศึกษากฎระเบียบข้อบังคับไปพร้อม ๆ กับนักศึกษา ในการให้คำแนะนำแก่นักศึกษานั้น เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เคยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์ / การค้นคว้าแบบอิสระมากกว่าที่จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับหรือเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน (วลัยพร ศรีเชียงราย, 2543) การให้บริการสร้างความพึงพอใจแก่นักศึกษาในระดับปานกลางทั้งด้านบุคลากร ด้านลักษณะของบริการที่ได้รับ และด้านลักษณะ

การแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ไม่มีกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการกับนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาภาคพิเศษ ซึ่งไม่ค่อยได้พบเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของภาควิชา / สาขาวิชา (ฉีรนุช จงอารี, 2544)

5.2 กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา

ในการศึกษางานฝ่ายพัฒนานักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน กรรมการ โรงเรียน อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ที่ปรึกษาชุมชน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5 พบว่า ต่างเห็นด้วยกับการวางแผนงาน การดำเนินงาน ตลอดจนการประเมินผลงานของทั้งงานสภานักเรียนและงานวินัยนักเรียน (ศรีจันทร์ พูลทวี, 2543)

ด้านการจัดการทุนการศึกษา หน่วยกิจการนักศึกษาและชุมชนสัมพันธ์ คณะศึกษาศาสตร์นั้น ภัณฑุษา กำศิริพิมาน และคณะ (2544) ได้ศึกษาแนวนโยบายในการจัดการทุนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ปีงบประมาณ 2543 โดยศึกษาจากนักศึกษาที่สมัครขอรับทุนการศึกษาจำนวน 61 คน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทุนการศึกษาจำนวน 8 คน รวม 69 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า นโยบายการจัดการทุนยังไม่ชัดเจน การจัดสรรทุนยังขาดความชัดเจนในการตัดสินใจให้ทุน จำนวนทุนมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ระยะเวลาการประกาศรับสมัครทุนยังไม่เหมาะสม การบริหารจัดการทุนการศึกษาให้แก่ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีประโยชน์ต่อนักศึกษามาก มีปัญหาในการจัดสรรทุนการศึกษา คือ ด้านเวลา การประชาสัมพันธ์ การสัมภาษณ์ทุน การจัดสรรทุน การติดตามผลนักศึกษาผู้รับทุน และปัญหาการขาดการประสานงานในการทำงาน สำหรับแนวทางในการพัฒนาการจัดการทุนการศึกษา พบว่า คณะศึกษาศาสตร์ควรมีอิสระในการกำหนดนโยบาย ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเฉพาะกิจ ควรเพิ่มมาตรฐานและความเป็นธรรมในการจัดสรรทุน เพิ่มความสะดวกในการรับเงินทุนการศึกษา ควรจัดสรรทุนให้เพิ่มจำนวนทุนและจำนวนเงินแต่ละทุนให้มากขึ้น และควรมีทุนหลากหลายชนิด เพิ่มแหล่งทุนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิชาชีพทุน ควรกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาให้ชัดเจน เพิ่มกลไกการตรวจสอบและติดตามพฤติกรรมในการใช้จ่าย ควรให้นักศึกษาที่ได้รับทุนช่วยเหลืองานของคณะให้มากขึ้น ควรแต่งตั้งกรรมการสัมภาษณ์จากคณาจารย์ทุกสาขาวิชา

5.3 งบประมาณ การบริหารสำนักงาน และสวัสดิการ

สุระพงษ์ ทองพันธ์ (2545) ได้ศึกษาด้านทุนสินทรัพย์ของคณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2545 โดยการวิเคราะห์ด้านอาคารที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน ตลอดจนครุภัณฑ์ในอาคาร 8 หลัง แล้วหักด้วยค่าเสื่อมราคา พบว่า ในปีงบประมาณ 2545 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ไม่รวมโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) มีสินทรัพย์สุทธิในอาคารเพื่อการเรียนการสอนมูลค่า 15,569,369 บาท เป็นสินทรัพย์ประเภทสิ่งก่อสร้างมูลค่า 10,288,543 บาท และเป็นสินทรัพย์ประเภทครุภัณฑ์มูลค่า 5,280,826 บาท

นอกจากนี้ สุระพงษ์ ทองพันธ์ (2544) ยังได้ศึกษาค่าใช้จ่ายต่อหัวคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2541 – 2543 โดยพิจารณาจากค่าใช้จ่ายจริงจากงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้รวมกัน และพิจารณาจำนวนนักศึกษาเต็มเวลา (FTES : Full Time Estimated Student) จากภาระงานสอนเฉพาะในภาคเรียนปกติ พบว่า คณะศึกษาศาสตร์มีค่าใช้จ่ายต่อหัวโดยเฉลี่ย 59,204.- บาท/FTES/ปี ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับแผนงานจัดการศึกษา แผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แผนงานบริหารการศึกษา แผนงานกิจการนักศึกษา แผนงานวิจัย และแผนงานบริการวิชาการแก่สังคมคิดเป็นร้อยละ 80.1, 10.2, 8.6, 0.6, 0.3 และ 0.1 ตามลำดับ

ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อศึกษาจากพฤติกรรมมุ่งงานกับพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ของผู้บริหารตามการรับรู้และตามความคาดหวังของอาจารย์ผู้สอน พบว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมมุ่งงานตามการรับรู้ของครูผู้สอนอยู่ในเกณฑ์บ่อยครั้งทุกข้อ แต่มีพฤติกรรมมุ่งงานตามความคาดหวังของครูผู้สอนอยู่ในเกณฑ์บ่อยครั้ง 13 ข้อ และอยู่ในเกณฑ์สม่ำเสมอ 2 ข้อ คือ (1) การสนับสนุนให้ครูอาจารย์ได้แสวงหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง (2) การสนับสนุนให้ครูอาจารย์ทุกฝ่ายมีการประสานงานในการทำงาน (อาคม ดันตระกูล, 2546)

ส่วนด้านพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์นั้น พบว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ตามการรับรู้ของอาจารย์อยู่ในเกณฑ์บ่อยครั้ง 14 ข้อ และอยู่ในเกณฑ์ครั้งคราว 1 ข้อคือ การทำสิ่งละอันพันละน้อยเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน แต่เมื่อพิจารณาพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ตามความคาดหวังของอาจารย์ผู้สอน พบว่า อยู่ในเกณฑ์บ่อยครั้ง 8 ข้อ และอยู่ในเกณฑ์สม่ำเสมอ 7 ข้อ ได้แก่ (1) มีความเป็นกันเองและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูอาจารย์ (2) สามารถแยกเรื่องอคติส่วนตัวกับหน้าที่การปฏิบัติงานที่ต้องกระทำร่วมกันได้ (3) ปฏิบัติตนต่อครูอาจารย์ทุกคนอย่าง

เท่าเทียมกัน (4) ยอมรับความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ของครูอาจารย์ (5) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับของครูอาจารย์ (6) ให้ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม (7) เคารพในสิทธิของครูอาจารย์และปฏิบัติตนให้เกียรติอย่างเหมาะสม (อาคม ตันตระภูต, 2546)

รวงทิพย์ สุรวิชัย (2544) ได้ศึกษาสภาพการบรรจุแต่งตั้งและมอบหมายงานของข้าราชการสาย ข, ค และลูกจ้างประจำของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามทำการศึกษากลุ่มผู้บริหารและกลุ่มข้าราชการสาย ข, ค และลูกจ้างประจำ พบว่าผู้บริหารเห็นว่ากระบวนการสอบบรรจุและแต่งตั้งมีความเหมาะสมแล้ว แต่ยังมีกรบรรจุแต่งตั้งที่ไม่ตรงตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง โดยเฉพาะในตำแหน่งลูกจ้างประจำ เนื่องจากข้อจำกัดด้านอัตรากำลังและงบประมาณ ส่วนเจ้าหน้าที่เห็นว่า กระบวนการบรรจุแต่งตั้งและมอบหมายงานโดยทั่วไปเป็นไปตามกฎระเบียบแล้ว แต่ยังไม่สอดคล้องตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง จึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานตลอดจนคุณภาพในการปฏิบัติงาน

ในขณะเดียวกัน สุระพงษ์ ทองพันชั่ง (2544) ได้วิเคราะห์ภาระงานของข้าราชการสาย ข และข้าราชการสาย ค ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เฉพาะ ตำแหน่งที่เริ่มต้นจากระดับ 3 ด้วยการให้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีจำนวน 20 คน เป็นข้าราชการสาย ข 8 คน สาย ค 12 คน จำแนกได้เป็น 8 กลุ่มคือ (1) เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป (2) เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ (3) เจ้าหน้าที่บุคคล (4) นักวิชาการพัสดุ (5) นักวิชาการการเงินและบัญชี (6) นักวิชาการการศึกษา (7) นักศึกษานักศึกษา (8) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ทั้งนี้ งานที่ทุกคนต้องทำได้แก่ การเขียน การเก็บรวบรวมข้อมูล การให้คำแนะนำชี้แจงแก่ผู้มาติดต่อ การพิสูจน์ความถูกต้องของเอกสารสิ่งพิมพ์ งานที่คนส่วนมากต้องทำคือ การจัดเก็บเอกสารและการดูแลความเรียบร้อยของเอกสารสิ่งพิมพ์

เกี่ยวกับค่าของงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยที่สำคัญในด้านความรับผิดชอบคือ สามารถตัดสินใจปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ด้วยตนเอง และต้องรับผิดชอบเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ ส่วนปัจจัยที่สำคัญในด้านความสามารถคือ มีจำนวนชั่วโมงในการทำงานมาก ในขณะที่ปัจจัยที่สำคัญในด้านความรู้คือ มีประสบการณ์ ระดับความรู้และความรู้พิเศษ

เกี่ยวกับปัญหาหรือความยุ่งยากที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่เห็นว่ามีสาเหตุมาจากผู้บริหาร

สำหรับบรรยากาศในการทำงานนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า การบริหารและมนุษยสัมพันธ์ภายในสำนักงานอยู่ในระดับปานกลาง การบริหารงานบุคคลไม่ยุติธรรม การปฏิบัติงานในสำนักงานมีความล่าช้า เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษียณหนังสือ บทบาทหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนข้อระเบียบต่าง ๆ ส่วนสภาพแวดล้อมทางกายภาพของหน่วยงานนั้นอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

เทียมใจ สุขสภา (2543) ได้ศึกษาสภาพการบริหารพัสดุและแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารพัสดุของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามศึกษากับบุคคล 2 กลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วยหัวหน้างาน หัวหน้าหน่วย เลขานุการภาควิชา และผู้อนุมัติการเบิกจ่ายพัสดุ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพัสดุและผู้อนุมัติการเบิกจ่ายพัสดุ จำแนกคำถามออกเป็น 6 ด้าน คือ (1) ด้านการวางแผน (2) ด้านการกำหนดความต้องการ (3) ด้านการจัดหา (4) ด้านการแจกจ่าย (5) ด้านการบำรุงรักษา (6) ด้านการจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองกลุ่มต่างเห็นว่าสภาพการบริหารพัสดุอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ในขณะที่ความคาดหวังต่อการบริหารพัสดุของทั้งสองกลุ่มต่างอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบบริหารพัสดุนั้น ภาควิชาและหน่วยงานควรมีการวางแผนการใช้พัสดุ ควรวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างในช่วงต้นปีงบประมาณ ภาควิชาและหน่วยงานควรกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุและระยะเวลาความต้องการใช้พัสดุให้ละเอียดและชัดเจน การจัดซื้อวัสดุประเภทเดียวกันหรือใกล้เคียงกันของแต่ละภาควิชาหรือหน่วยงานไม่ควรใช้วิธีการแบ่งซื้อ การจัดหาพัสดุควรพิจารณาคุณสมบัติของพัสดุอย่างละเอียด โดยคัดเลือกพัสดุที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ในราคาที่เหมาะสมและเป็นของใหม่จากโรงงานผู้ผลิต มิใช่สินค้าค้างสต็อกจากร้านค้า ควรมีการลงหมายเลขครุภัณฑ์ทันทีที่ตรวจรับครุภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว ห้องพัสดุควรมีสภาพที่ได้มาตรฐาน อากาศถ่ายเทได้สะดวก ช่างประจำคณะและเจ้าหน้าที่ประจำอาคารควรมีความรู้พื้นฐานในการดูแลบำรุงรักษาครุภัณฑ์บางชนิด เช่น เครื่องปรับอากาศ ควรมีแนวทางในการบำรุงรักษาครุภัณฑ์อย่างเป็นระบบ ควรดำเนินการจำหน่ายครุภัณฑ์หมดสภาพออกจากบัญชี

นอกจากนี้ อินสน วงศ์ศรีวิสัย (2545) ได้ศึกษาความต้องการและรูปแบบการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของข้าราชการและเจ้าหน้าที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เจ้าหน้าที่คณะศึกษาศาสตร์ต้องการการออกกำลังกายในระดับปานกลาง โดยสวัสดิการเพื่อการออกกำลังกายที่เจ้าหน้าที่ต้องการมากใน 5 อันดับแรกคือ ให้มีการสอนทักษะ

กีฬา อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จัดวันกีฬาประจำปี การทดสอบสมรรถภาพทางกาย และจัดให้มีการแข่งขันกีฬากายในคณะ ตามลำดับ

6. งานวิจัยและวิทยานิพนธ์

ในการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงเดือนธันวาคม 2543 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมุ่งอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีด้านพฤติกรรมสุขภาพเป็นแนวคิดหลักในการศึกษา เป็นงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ทำการศึกษาจากกลุ่มประชาชนตามพื้นที่เป้าหมายต่าง ๆ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน ประเด็นปัญหาที่ศึกษามีการกระจายกระจาย ไม่มีทิศทางที่แน่นอน ใช้การสุ่มตัวอย่างชนิดไม่ทราบโอกาสและการสุ่มตัวอย่างตามโอกาสทางสถิติเท่ากัน มีหน่วยวิเคราะห์เป็นบุคคล ใช้ขนาดตัวอย่าง 301-400 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลมักใช้แบบสอบถามในงานวิจัยเชิงปริมาณ แต่ใช้แบบสัมภาษณ์ร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวแปรศึกษาประกอบด้วยตัวแปรข้อมูลทั่วไปและตัวแปรด้านพฤติกรรม โดยตัวแปรข้อมูลทั่วไปไม่มีการระบุระดับการวัด แต่มีการระบุระดับการวัดตัวแปรด้านพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน ข้อมูลศึกษาทั้งหมดเป็นข้อมูลปฐมภูมิ โดยในงานวิจัยเชิงปริมาณนิยมให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลเองและใช้วิธีการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่มีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยงานวิจัยเชิงปริมาณใช้การตรวจโดยผู้เชี่ยวชาญส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้การตรวจสอบสามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงปริมาณส่วนใหญ่ใช้สถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้านองค์ความรู้จากผลงานการวิจัยเมื่อจำแนกตามเนื้อหาพบว่า มากกว่าหนึ่งในสี่เป็นการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม และองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแปร รองลงมาเป็นการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหา การประเมินผล และการหารูปแบบ (นิมอองค์ งามประภาสม, 2544)

และเมื่อทำการศึกษาข้อผิดพลาดด้านภาษาในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาไทยจากโครงร่างวิทยานิพนธ์ โครงร่างงานการค้นคว้าแบบอิสระ รายงานวิทยานิพนธ์ และรายงานการค้นคว้าแบบอิสระของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย 15 เรื่องแรกที่เสนอเข้ารับการพิจารณาจากสาขาวิชาในปีการศึกษา 2545 ด้วยการใช้แบบสำรวจข้อผิดพลาดด้านภาษากับ โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้อ่าน จากการใช้แบบสำรวจข้อผิดพลาดด้านภาษาพบว่า มีข้อผิดพลาดอันเกิดจากการความพลั้งเผลอในระดับมาก (จำนวนข้อผิดพลาดเฉลี่ยเกินกว่า 10 แห่ง) 2 ด้านคือ ด้านความถูกต้อง (คำศัพท์ การสะกดการันต์ วรรค

ตอน การใช้คำอย่างถูกที่ถูกต้องความหมาย การพิมพ์ ผลลัพธ์จากการคำนวณ การอ้างอิง) และด้านความกระชับ (ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย เยิ่นเย้อ จัดลำดับความคิดตามเหตุผลได้รัดกุม ตรงประเด็น ไม่อ้อมค้อม ไม่เปลี่ยนประเด็นหรือแนวคิดทันทีทันใด) และพบข้อผิดพลาดอันเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการเขียนทางวิชาการและระเบียบของภาษาในระดับมาก 1 ด้านคือ ด้านความถูกต้อง ส่วนการสอบถามความคิดเห็นของผู้อ่านโดยใช้แบบวัดแบบกำหนดค่าตรงข้ามไว้สองทางของสเกล 23 ข้อ ทำการสอบถามจากผู้อ่าน 3 กลุ่มคือ อาจารย์ในสาขา อาจารย์นอกสาขา และนักศึกษา พบว่า ไม่มีข้อใดเลยที่คะแนนเฉลี่ยจากผู้อ่านอยู่ในระดับเดียวกันทั้งสามกลุ่ม แต่มีอยู่ 10 ข้อที่ผู้อ่าน 2 ใน 3 กลุ่มเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับมาก ได้แก่ (1) มีปัญหาด้านภาษา (2) ต้องแก้ไขทุกหน้า (3) เรียบร้อย (4) เคลือบแคลงสงสัย (5) อ้อมค้อม (6) วกวน (7) ขาดตกบกพร่อง (8) เยิ่นเย้อ (9) หละหลวม และ (10) เผอเรอ (ศรีวิไล พลมณี และคณะ, 2546)

7. วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพละนาถมาย

7.1 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ประยุกต์

ในการสำรวจและวิเคราะห์ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีพื้นบ้านในเชิงวิทยาศาสตร์จากเครื่องมือพื้นบ้านที่ใช้ในการทำนาของชาวนาภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยจำแนกเครื่องมือในการทำนาได้เป็น 4 กลุ่มคือ (1) เครื่องมือในการเตรียมดิน ได้แก่ ฝือ ขอบ ขอบก เสียม (2) เครื่องมือที่ใช้ในการขนส่งน้ำ ได้แก่ ฝาย หลัก (3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว นวด และขนส่งข้าว ได้แก่ เกียว หลาว รถขนข้าว ไม้ตีข้าว แอ่ว และ วิมอง เกวียน (4) เครื่องบำรุงรักษาข้าว ได้แก่ เผลว หุ่นไล่กา ชงไล่่นก กะลิก ชั่งข้าว เสวียน นั้น วีระพงษ์ แสง-ชูโต (2545) พบว่า หลักการทางวิทยาศาสตร์สาขาที่สอดแทรกอยู่ในการใช้เครื่องมือเหล่านี้มากที่สุดคือฟิสิกส์ รองลงมาคือเคมีและชีววิทยา ตามลำดับ

นอกจากนี้ วีระพงษ์ แสง-ชูโต (2546) ยังได้วิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์จากหนังสือการ์ตูนโดเรมอน จำนวน 50 เรื่อง ที่คัดเลือกมาโดยเจาะจง พิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีหลักการและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ชัดเจน โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ 4 ประเด็นหลัก ปรากฏผลการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นดังนี้คือ (1) เนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่พบมากที่สุดในการ์ตูนคือสาขาฟิสิกส์ รองลงมาคือ ชีววิทยา เคมี ธรณีวิทยา และดาราศาสตร์ ตามลำดับ (2) เนื้อหาการ์ตูนแสดงความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยาของตัวเอกในด้านร่างกายมากที่สุด รองลงมาคือ ความมั่นคงปลอดภัย ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ และการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง ตามลำดับ (3) ผู้เขียนได้แสดงความคิด

สร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มมากที่สุด รองลงมาคือ ความคิดยืดหยุ่น และแสดงความคิดคล่องกับความคิดละเอียดลออน้อยที่สุดเท่ากัน (4) มีการแสดงความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ด้านผลกระทบต่อทัศนคติของคนที่มีต่อโลกมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อเป็นพื้นฐานของเทคโนโลยี และเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ตามลำดับ

สำหรับรูปแบบการนำเสนอเรื่องจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเริ่มจากโนบิตะได้กระทำความผิดพลาดแล้วมาขอความช่วยเหลือจากโคเรมอน ซึ่งมีกระเป๋าอุปกรณ์อยู่ที่หน้าห้อง อุปกรณ์เหล่านี้ไม่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้โดยตรง แต่จะต้องผ่านการดัดแปลงหรือใช้เพื่อผลอย่างหนึ่งแล้วส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อีกขั้นหนึ่ง

7.2 วิทยาการคอมพิวเตอร์

สุนันชัย ออนตระกูล (2544) ได้สร้างโปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ในการจัดการฐานข้อมูลของภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Access 98 และเชื่อมโยงไปยังข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Font Page 2000 จากนั้น ทำการสัมภาษณ์ผู้ใช้โปรแกรม ได้ข้อสรุปดังนี้คือ (1) การติดตั้งโปรแกรมทำได้ง่ายและสะดวก (2) การเข้าสู่โปรแกรมต่าง ๆ ข้อมูลธุรการ บุคลากร ครูภัณฑ์ ประวัติศิษย์เก่า หัวข้อวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ ทำได้ง่ายและสะดวก (3) คำแนะนำการใช้โปรแกรมเข้าใจง่าย (4) การแสดงผลทางจอภาพช่วยความสะดวกในการใช้ได้เป็นอย่างดี (5) การเข้าและออกจากโปรแกรมในส่วนต่าง ๆ สามารถทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน (6) การบันทึกข้อมูลและการใช้ข้อมูลสามารถทำได้ง่าย การประมวลผลมีความแม่นยำ ข้อมูลเชื่อถือได้ (7) โปรแกรมฐานข้อมูลมีความครอบคลุมระบบธุรการ บุคลากร ครูภัณฑ์ ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานได้มาก แต่ยังมีข้อจำกัดในการใช้โปรแกรมดังนี้คือ (1) ผู้ใช้คุ้นเคยเฉพาะกับการใช้งาน Microsoft Word ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลและการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูล (2) การจัดเก็บข้อมูลของภาควิชายังคงค่อนข้างกระจัดกระจาย ทำให้การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลนี้ยังไม่ครบถ้วนในบางระบบ

7.3 พลานามัย

กรัณย์ ปัญญา และคณะ (2546) ได้ศึกษาสมรรถภาพทางกายกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้านสมรรถภาพทางกาย ทดสอบโดยใช้การวัดความแข็งแรงของแขน ขา ความจุปอด ความอ่อนตัว และความทนทานทั่วไป ส่วนด้านความฉลาดทางอารมณ์ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2543 และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยนักจิตวิทยาจากโรงพยาบาลสวนปรุง เชียงใหม่ ร่วมกับการสังเกตเพื่อช่วยในการสรุปข้อมูลมีความถูกต้องยิ่งขึ้น

ในด้านสมรรถภาพทางกาย พบว่า (1) นักเรียนชายมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนหญิงมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนในระดับปานกลางถึงต่ำมาก (2) ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก (3) ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความจุปอดอยู่ในระดับปานกลางถึงดี (4) นักเรียนส่วนใหญ่มีความอ่อนตัวอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นนักเรียนหญิงอายุ 15 ปี ซึ่งมีความอ่อนตัวอยู่ในระดับดีมาก (5) นักเรียนส่วนใหญ่มีความทนทานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นนักเรียนชายอายุ 12 – 13 ปี มีความอดทนทั่วไปอยู่ในระดับต่ำมาก และนักเรียนหญิงอายุ 12 ปี มีความอดทนทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนด้านความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งมีอยู่ 9 ด้านนั้น พบว่า นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ 8 ด้าน แต่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

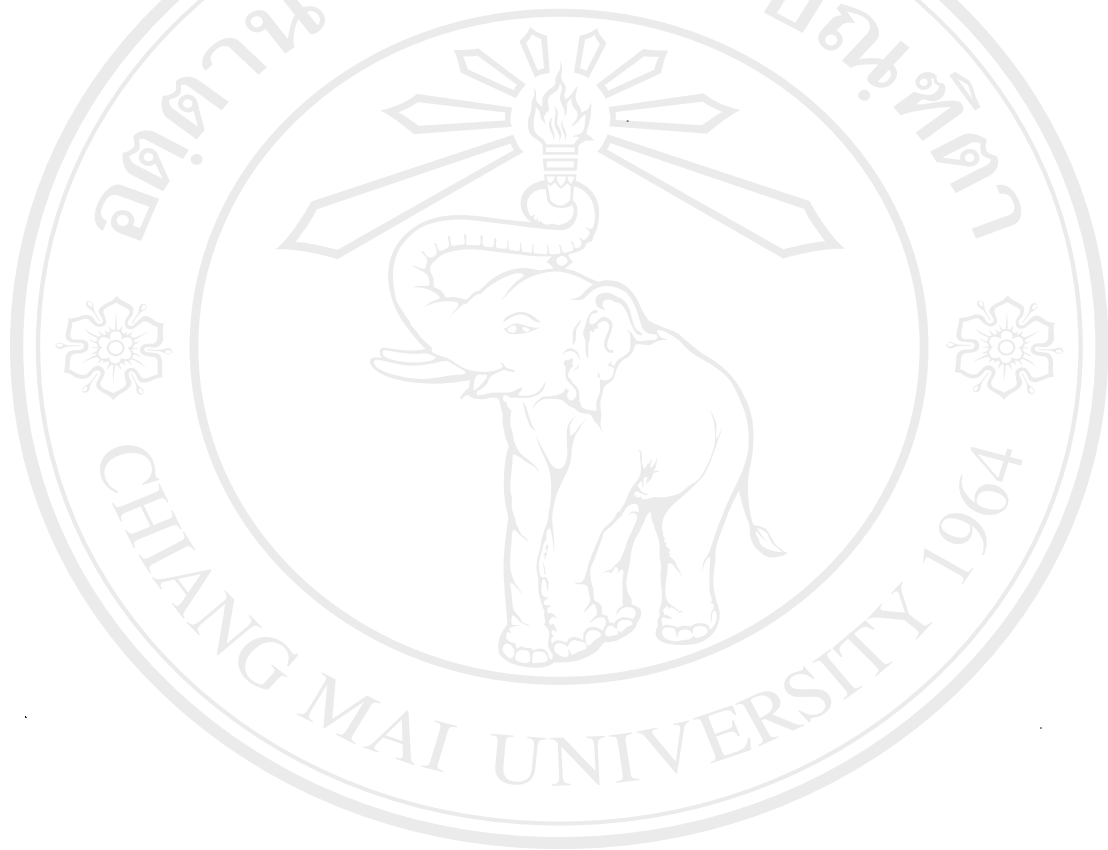
และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายแต่ละด้านกับความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

8. ศิลปวัฒนธรรม

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 2 เรื่อง เป็นงานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาหรือความเชื่อทางจิตวิญญาณ 1 เรื่อง เป็นงานวิจัยด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ 1 เรื่อง

หมากสุ่ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นเทียน ต้นผึ้ง เป็นเครื่องสักการะเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต เช่น งานกฐิน งานบวช การเคารพญาติผู้ใหญ่เพื่อขอสมลาโทษ และขอพรในวันสงกรานต์ ประดิษฐ์ขึ้นโดยใช้ต้นกล้วย มีโครงสร้างเป็นทรงพุ่มเพื่อติดลูกหมากดอกไม้ ใบไม้ เทียน และดอกไม้ที่ทำจากขี้ผึ้ง ตกแต่งด้วยกระถางใบตอง บรรจุสิ่งของที่เป็เครื่องบูชา เช่น ใบพลู ดอกไม้ รูป เทียน และนุหรี ปัจจุบันยังมีรูปแบบการประดิษฐ์และใช้วัสดุแบบเดิม การประดิษฐ์เครื่องสักการะเหล่านี้ยังคงมีให้เห็นในชนบทนอกเมือง แต่ไม่ค่อยได้รับการถ่ายทอดสู่คนหนุ่มสาว เพราะวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณลดน้อยลง (ประภัศร ผลเพิ่ม, 2544)

รถม้าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปาง แต่ปัจจุบันมีผู้ยึดการขับรถม้าเป็นอาชีพหลักเพียง 63 คน ทั้งหมดเป็นเพศชาย มีร่างกายแข็งแรงอดทน ส่วนใหญ่เป็นชาวลำปางโดยกำเนิดและสืบทอดอาชีพมาจากบรรพบุรุษ สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา และไม่สามารถหางานอื่นทำได้ เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นไม่นิยมใช้บริการรถม้า ผู้ประกอบอาชีพนี้จึงมีรายได้ไม่พอแก่การยังชีพและเห็นว่าเป็นอาชีพต่ำ อีกทั้งการขับถ่ายของเสียของม้ายังสร้างมลภาวะและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค จึงทำให้ไม่มีการถ่ายทอดอาชีพขับรถม้าจังหวัดลำปาง (อาคม ต้นตระกูล, 2543)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

3. แนวทางการวางแผนการบริหารงานวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ดำเนินการ โดยคณาจารย์และบุคลากรที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปี 2542 – 2545 จำนวน 64 เรื่องนั้น สามารถสรุปแนวทางการวางแผนการบริหารงานวิจัยของคณะได้ ดังนี้คือ

1. **ควรเน้นด้านการปฏิบัติและการทดลองมากขึ้น** เนื่องจากงานวิจัย 64 เรื่อง เน้นการวิจัยเชิงบรรยายมากถึงร้อยละ 76.5 มีงานวิจัยเชิงทดลองและปฏิบัติการเพียงร้อยละ 14.03 ทั้ง ๆ ที่คณะศึกษาศาสตร์เป็นหน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่มีโรงเรียนสาธิต และมีภาระในการผลิตองค์ความรู้ใหม่

2. **ควรมีการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้าน Research Design ให้มากขึ้น** เนื่องจากผลจากการวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยทั้ง 64 เรื่องพบว่า การระบุประเด็นปัญหาในการวิจัยไม่ชัดเจนหรือไม่ระบุประเด็นปัญหาในการวิจัย (ร้อยละ 82.81) ไม่ระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย (ร้อยละ 75) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้การสุ่มแบบเจาะจง (ร้อยละ 59) กลุ่มตัวอย่างมีขนาดน้อยกว่า 30 หน่วย (ร้อยละ 29.69) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้การหาค่าความถี่/ร้อยละ และค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ร้อยละ 70.31) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่างานวิจัยควรเป็นงานวิจัยของนักวิจัยหน้าใหม่เท่านั้น แต่จากข้อมูลผู้วิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่สอนระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโทและปริญญาเอก) หรืออาจต้องมีการทำการสำรวจปัญหาหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว

3. **ควรส่งเสริมงานวิจัยที่สร้างความเข้มแข็งศาสตร์ของศึกษาศาสตร์มากขึ้น** จากข้อมูลงานวิจัยจำนวน 64 เรื่อง พบว่า

3.1 ด้านความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา มีการศึกษา 4 เรื่อง จำแนกเป็น

- 1) ความต้องการผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสาธิต (1 เรื่อง)
- 2) ความต้องการนักเรียนมัธยมศึกษา (1 เรื่อง)
- 3) ความต้องการของนักศึกษาในการศึกษาระดับปริญญาโท (2 เรื่อง)

จากจุดนี้จะเห็นได้ว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษายังถูกละเลยค่อนข้างมาก

3.2 การจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้ มีการศึกษา 14 เรื่อง

3.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีการศึกษา 4 เรื่อง จำแนกเป็น

- 1) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาษาอังกฤษ (2 เรื่อง)
- 2) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิทยาศาสตร์ (1 เรื่อง)
- 3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพอนุบาลศึกษา (1 เรื่อง)

แม้ว่างานหลักในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตบุคลากรครูที่มีคุณภาพ แต่มีจำนวนงานวิจัยรองรับคุณภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพน้อย

3.4 การประเมินหลักสูตร มีการศึกษา 6 เรื่อง จำแนกเป็น

- 1) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
- 2) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา
- 3) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย
- 4) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการประถมศึกษา
- 5) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการอาชีวศึกษา
- 6) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการอนุบาลศึกษา

ในหลักการหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาทุก ๆ 5 ปี และต้องมีผลการประเมินหรือผลการวิจัยสนับสนุนเหตุผลของการพัฒนา แต่จากข้อมูลที่มีเพียง 6 สาขาวิชาเท่านั้นที่มีการวิจัยติดตามประเมินผล

3.5 การติดตามบัณฑิต มีการศึกษา 3 เรื่อง จำแนกเป็น

- 1) การติดตามบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา
- 2) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการอาชีวศึกษา
- 3) การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ของคณะศึกษาศาสตร์

โดยหลักการที่จะทำให้ทราบว่าบัณฑิตสามารถปฏิบัติงานได้มีคุณภาพเพียงใด อย่างไรก็ดี การวิจัยติดตามผลการปฏิบัติงานนั้นน่ามีความจำเป็น แต่ในงานวิจัย 64 ชื่อเรื่องมีเพียง 3 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการติดตามบัณฑิต

3.6 การบริหารจัดการ มีการศึกษา 5 เรื่องส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของบุคลากรทางการศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริการในหน่วยงาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและสังเคราะห์ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปี 2542 – 2545 กับเพื่อหาข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวนโยบายในการบริหารงานวิจัยของคณะ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคือรายงานการวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีอยู่จำนวน 64 ชื่อเรื่อง เป็นงานของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา 47 เรื่อง อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา 2 เรื่อง เจ้าหน้าที่ 15 เรื่อง โดยทำการวิเคราะห์ตามคุณลักษณะดังนี้คือ (1) ประเภทของงานวิจัย (2) ลักษณะเนื้อหาของงานวิจัย (3) ระเบียบประเด็นปัญหาในการวิจัย (4) วัตถุประสงค์ในการวิจัย (5) การระบุแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย (6) หน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย (7) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย (8) วิธีการสุ่มตัวอย่าง ในกรณีของงานที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (9) ขนาดตัวอย่างหรือขนาดประชากร (10) พื้นที่ที่ศึกษา (11) ลักษณะแหล่งศึกษา (12) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (13) การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (14) แหล่งข้อมูล (15) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (16) ระดับการวัดของตัวแปรตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (17) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และ (18) ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ในด้านการสังเคราะห์ข้อค้นพบจากงานวิจัยนั้น ใช้วิธีพิจารณาจากตัวแปรหลักในการวิจัยแล้วทำการสังเคราะห์เพื่อหาข้อค้นพบจากงานวิจัยตามกรอบเนื้อหาหลักของงานวิจัย โดยกำหนดกรอบเนื้อหาหลักของงานวิจัยออกเป็น 8 กลุ่มคือ (1) ด้านหลักสูตรและการสอน (2) ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม (3) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (4) ด้านการติดตามผลบัณฑิตและการประกอบอาชีพ (5) ด้านการบริหารจัดการ (6) ด้านการวิจัยและวิทยานิพนธ์ (7) ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลาสมา และ (8) ด้านศิลปวัฒนธรรม

จากนั้น จึงสรุปบทเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวนโยบายในการบริหารงานวิจัยของคณะต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัย 18 ด้าน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย มีเนื้อหาในด้านหลักสูตรและการสอน ระบุประเด็นปัญหาในการวิจัยไม่ชัดเจนหรือไม่ ระบุประเด็นปัญหาในการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้หรือทฤษฎี ไม่ระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย มีหน่วยวิเคราะห์เป็นคน ทำการศึกษาจากประชากร สำหรับงานที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนั้นส่วนใหญ่ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายมักมีขนาดน้อยกว่า 30 หน่วย โดยมักศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แหล่งศึกษาที่ใช้มากที่สุดคือสถานศึกษา สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมักใช้เครื่องมือประเภทเดียว โดยเครื่องมือที่นิยมใช้มากที่สุดคือแบบสำรวจ แบบสอบถามและแบบวิเคราะห์ แต่งานวิจัยเกือบทั้งหมดไม่ระบุการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยเกือบทั้งหมดทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในด้านตัวแปรหลักที่ศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะใช้ตัวแปรที่มีระดับการวัดอยู่ใน 2 ระดับหรือ 1 ระดับ โดยระดับที่ใช้มากที่สุดคือระดับนามบัญญัติและระดับอันตรภาคตามลำดับ ในด้านวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่จะใช้ 2 – 3 วิธี ซึ่งวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา รองลงมาได้แก่ความถี่/ร้อยละ และค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามลำดับ งานส่วนใหญ่ใช้เวลาดำเนินการในช่วง 10 -15 เดือน

2. การสังเคราะห์ข้อค้นพบจากงานวิจัย

2.1 ด้านหลักสูตรและการสอน

(1) ความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา

ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพราะคาดหวังด้านศักยภาพในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยและต้องการให้โรงเรียนดูแลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิด ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาที่สนใจเข้าศึกษาในระดับอาชีวศึกษาก็เพราะความชอบกับเห็นว่าสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ในขณะที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือเทคโนโลยีทางการศึกษาและจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ตามลำดับ สำหรับนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาไทย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาและสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษต่างต้องการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพราะเห็นว่าความสามารถด้านนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

(2) การจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้

ประเทศไทยมีนโยบาย แผนงาน โครงการตลอดจนการปฏิรูปการศึกษามาเป็นเวลาช้านาน แต่การจัดการศึกษาของไทยก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนิสัยของคนไทยที่ขาดความกระตือรือร้น เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาเฉพาะในสาขาการศึกษานอกระบบ พบว่า การจัดให้มีเฉพาะการศึกษาในแผน ก(2) ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเลือกเรียนได้ตามศักยภาพของตน จึงเกิดความเครียด และมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาจำนวนนักศึกษาเข้ารับเข้าลดลงอย่างต่อเนื่อง ในด้านการสอนคณิตศาสตร์ พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือการทำแบบฝึกหัดทดลอง และการใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ประจำวันจะช่วยให้ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนสูงขึ้น ส่วนในด้านการสอนภาษาต่างประเทศ การสอนโดยใช้วิธีทัศน์ของเจ้าของภาษาจะช่วยให้ นักศึกษามีทักษะการฟังภาษาอังกฤษสูงขึ้น ในขณะที่การสอนเขียนโดยใช้ความรู้เป็นฐานจะทำให้ นักศึกษาสามารถเขียนย่อความภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น และการใช้กิจกรรมคู่มือประกอบการอธิบายจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนได้ดีขึ้น สำหรับการสอนด้านงานอาชีพและเทคโนโลยีใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนยังขาดสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็น สถานที่เรียนไม่เหมาะสม แต่เมื่อนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ไปใช้ใน วิชางานบ้านกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครอบคลุมวิชาหลักการธุรกิจศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และครอบคลุมวิชาการพัฒนาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ผู้เรียนต่างก็มีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ทักษะการปฏิบัติงาน พฤติกรรมการเรียนและเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและต่อครูผู้สอน และแม้กระทั่งกระบวนการวัดและประเมินผลการศึกษา เมื่อนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปปรับใช้ร่วมกับวงจรการวิจัยในชั้นเรียนประกอบกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์นอกจากจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการแล้ว ยังเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้วย สำหรับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาหญิง, นักศึกษาที่มีอายุน้อย, นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง, นักศึกษาสาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา และสาขาวิชาอาชีวศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ ในขณะที่นักศึกษาชาย, นักศึกษาที่มีอายุมาก, นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ, นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ และสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบ

อนกนัย เมื่อพิจารณาในด้านทักษะการแก้ปัญหาและพฤติกรรมการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาโดยใช้
โครงการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พบว่า นักศึกษาภาคเรียนปกติสามารถเขียนรายงาน, นำเสนอผลงานโดยการจัดสัมมนาการ
แก้ปัญหา, มีพฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาโดยรวมดีกว่านักศึกษาภาคเรียนพิเศษ ในด้านการ
ประกันคุณภาพการเรียนรู้ ได้มีการสร้างรูปแบบการประเมินตามสภาพจริงเพื่อประกันคุณภาพ
การเรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชาการสอนภาษาอังกฤษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งให้ผลเป็นที่พอใจแก่ผู้เรียนทั้งในด้านทักษะความรู้
ทักษะปฏิบัติและเจตคติต่อการเรียนวิจัยการศึกษาตลอดจนความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการ
ประเมิน

(3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาภาษาอังกฤษมีการปฏิบัติตาม
กระบวนการทำงานที่พึงประสงค์ทั้งก่อนสอน ขณะสอน และหลังสอน

โครงการนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสาขาวิชาภาษาอังกฤษมี
องค์ประกอบต่าง ๆ เหมาะสมตาม CIPP-model

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประเมินสมรรถภาพ
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในด้านต่าง ๆ ของตนเองในระดับมาก ในขณะที่นักศึกษา สควค.
ประเมินสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในด้านต่าง ๆ ของตนเอง ในระดับมากหรือปาน
กลาง แต่อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในด้านต่าง ๆ นักศึกษาทั้ง
สองกลุ่มในระดับเดียวกัน

กระบวนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาอนุบาลศึกษาเริ่มจากการ ได้รับ
ความรู้ภาคทฤษฎี เกิดการเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้จากการสังเกตและลงมือปฏิบัติจริง
เกิดคำถามขึ้นในระหว่าง ได้รับประสบการณ์ในห้องเรียนจึงเกิดความพยายามใช้วิจารณญาณเพื่อ
หาความหมายและคำอธิบายของตนเอง

2.2 ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความ
ขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีความฉลาดทาง
อารมณ์ (EQ) ในด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความ
ต้องการของตนเองอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ ส่วนนักเรียนที่สำเร็จการฝึกอบรมหลักสูตรนักศึกษา

วิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 จะมีคุณลักษณะในด้านความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความริเริ่มและความยุติธรรมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะ ความเสียสละและความกล้าหาญ

2.3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

(1) การประเมินหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน สังคมศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาประถมศึกษา และ สาขาวิชาอาชีวศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบต่าง ๆ เหมาะสมตาม CIPP-model ในขณะที่การประเมินหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาอนุบาลศึกษาด้วยวิธีกรณีศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่นักศึกษาได้รับจากหลักสูตรปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่มุ่งเนื้อหา ทฤษฎี นักศึกษาได้ร่วมกันกำหนดคุณสมบัติที่บัณฑิตพึงมีแล้วพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่ แต่ก็ยังขาดความชัดเจนและความครอบคลุมของเนื้อหาวิชาที่สะท้อนสาระหลักของการปฏิบัติการเรียนรู้และการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

(2) การประเมินโครงการ

ในการประเมินการจัดการเรียนการสอนตามโครงการสอนแบบจุลภาค ภาควิชามัธยมศึกษา และ โครงการสืบสานครูไทย สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มีองค์ประกอบต่าง ๆ เหมาะสมตาม CIPP-model

2.4 ด้านการติดตามผลและการประกอบอาชีพ

(1) สมรรถภาพและคุณลักษณะสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

ในระดับผู้ใช้แรงงาน คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดคือความตรงต่อเวลา รองลงมาได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ความอดทน และการมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร/สถานประกอบการ ส่วนคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาอุตสาหกรรมคือ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความตรง ต่อเวลา ความตั้งใจในการติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานและมี สัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา สำหรับผู้ประกอบอาชีพครูช่างอุตสาหกรรมนั้น คุณสมบัติที่ สำคัญที่สุดได้แก่ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำและปกครอง ด้านมนุษย- สัมพันธ์ ด้านวิชาชีพช่าง ด้านการสอน ด้านการวางแผนและการประเมินผล

(2) การติดตามผลบัณฑิต

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทสาขาวิชาสังคมศึกษามีปัญหาในการสมัครงานคือ มีคุณสมบัติไม่ตรงตามความต้องการของหน่วยงาน ขาดความสามารถพิเศษทางคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากคณะ โดยรวมนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานทำอยู่แล้วในหน่วยงานของรัฐ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาระดับปริญญาโทไปใช้ในการปฏิบัติงานตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ มีความภาคภูมิใจในการสำเร็จการศึกษาแต่ก็ต้องการให้มีการปรับปรุงเนื้อหาและวิธีสอนในบางกระบวนวิชา และเมื่อพิจารณาเฉพาะระดับปริญญาโทสาขาวิชาอาชีวศึกษาพบว่า บัณฑิตพึงพอใจต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ โดยเฉพาะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

(3) การประกอบอาชีพและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการประกอบอาชีพ

นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพชั้นสูงต้องการดำเนินกิจการร้านขายอุปกรณ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ร้านซ่อมช่างและงานรับเหมา สำหรับการสร้างเครือข่ายเพื่อความร่วมมือของกลุ่มอาชีพนั้น ควรมีความร่วมมือในระดับไตรภาคี อันประกอบด้วยสถานประกอบการ องค์กรทางการศึกษา และกระทรวงแรงงาน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากร การสร้างหลักสูตรระยะสั้น และการสำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ

2.5 ด้านการบริหารจัดการ

(1) การบริการการศึกษา

ข้อมูลที่ผู้บริหารคณะและผู้ปฏิบัติงานหน่วยทะเบียนต้องการใช้มากได้แก่ ด้านหลักสูตรและการสอน คำอธิบายกระบวนวิชา การลงทะเบียนของนักศึกษา การบอกเพิ่ม-บอกเลิก-เปลี่ยนตอนกระบวนวิชา การจัดห้องเรียน ทำเนียบนักศึกษา แผนการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยทะเบียนและประเมินผล ปฏิทินการฝึกประสบการณ์รายปี/รายภาค ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยทะเบียนและประเมินผลเกิดจากการไม่มีที่อยู่ซึ่งเป็นปัจจุบันของนักศึกษา ส่วนการลงทะเบียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั้น นักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาในคณะศึกษาศาสตร์ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากสำนักทะเบียนและประเมินผลต่างเห็นว่ามีปัญหาในด้านการลงทะเบียน การบอกเพิ่ม-บอกเลิกกระบวนวิชา เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับกำหนดเวลาลงทะเบียน เวลาเรียน ห้องเรียนและอาจารย์ผู้สอน ไม่ชัดเจนแน่นอน นอกจากนี้ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศสมีปัญหามากในการย้ายสาขาวิชา ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านบัณฑิตศึกษามีปัญหาเนื่องจากไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับได้ทันที และการที่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับนักศึกษากาฬพิเศษอาจเป็นสาเหตุทำให้การบริการไม่สร้างความพึงพอใจแก่นักศึกษาเท่าที่ควร

(2) กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา

ทั้งผู้บริหาร โรงเรียน กรรมการ โรงเรียน อาจารย์และนักเรียนโรงเรียนสาธิตต่างเห็นด้วยกับการวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผลงานของสถานักเรียนและงานวิทยนักรเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในขณะที่ในส่วนของการจัดการทุนการศึกษาของหน่วยกิจการนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์นั้นยังมีปัญหาเนื่องจากนโยบายการจัดการทุนยังไม่ชัดเจน มีจำนวนทุนน้อย ระยะเวลาประกาศรับสมัครทุนยังไม่เหมาะสม

(3) งบประมาณ การบริหารสำนักงานและสวัสดิการข้าราชการและลูกจ้าง

ในช่วงปีงบประมาณ 2542 – 2543 คณะศึกษาศาสตร์มีค่าใช้จ่ายต่อหัวโดยเฉลี่ย 59,204.- บาท / FTES / ปี เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับแผนงานจัดการศึกษา แผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และแผนงานบริหารการศึกษาประมาณ 99% เหลือเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับแผนงานกิจการนักศึกษา แผนงานวิจัย และแผนงานบริการวิชาการแก่สังคมเพียง 1% และในปีงบประมาณ 2545 คณะศึกษาศาสตร์มีสินทรัพย์สุทธิในอาคารเพื่อการเรียนการสอนมูลค่า 15,569,369 บาท ในด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารเห็นว่ายังมีปัญหาการบรรจุแต่งตั้งไม่ตรงตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและอัตราค่าจ้าง ส่วนเจ้าหน้าที่เห็นว่าการบรรจุแต่งตั้งมอบหมายงานไม่สอดคล้องตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง จึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการทำงาน

2.6 ด้านงานวิจัยและวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543 ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีการออกแบบเป็นงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มุ่งอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ ประเด็นปัญหาที่ศึกษายังกระจัดกระจาย ไม่มีทิศทางแน่นอน ส่วนการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทยยังมีปัญหาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษา โดยพบว่างานทุกชิ้นมีข้อผิดพลาดอันเกิดจากความพลั้งเผลออยู่ในระดับมาก

2.7 ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพัฒนามัย

(1) วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

หลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สอดแทรกอยู่มากที่สุดในการใช้เครื่องมือทำนาแบบพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยคือ ฟิสิกส์ รองลงมาได้แก่เคมีและชีววิทยาตามลำดับ ในขณะที่เนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่พบมากในการ์ตูนโดเรมอนคือ ฟิสิกส์ ชีววิทยา เคมีธรณีวิทยา และดาราศาสตร์ ตามลำดับ

(2) วิทยาการคอมพิวเตอร์

ในการสร้าง โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ในการจัดการฐานข้อมูลของภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Access 97 และเชื่อมโยงไปยังข้อมูลด้วย โปรแกรม Font Page 2000 พบว่า สามารถติดตั้งโปรแกรมได้ง่าย ใช้สะดวก การบันทึกและประมวลผลมีความแม่นยำ ครอบคลุมระบบงาน แต่มีปัญหาเนื่องจากเจ้าหน้าที่คุ้นเคยเฉพาะกับการใช้ Microsoft Word

(3) พละนามัย

นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนในระดับปานกลางถึงต่ำมาก ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาต่ำมาก มีความจุอดปานกลางถึงดี มีความอ่อนตัวอยู่ในระดับปานกลาง มีความทนทานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำมาก

2.8 ด้านศิลปวัฒนธรรม

หมากสุ่ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นเทียน และต้นผึ้งเป็นเครื่องสักการะที่ใช้ประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตและจิตวิญญาณ ปัจจุบันยังมีการประดิษฐ์ให้เห็นในชนบทนอกเมือง แต่ไม่ค่อยได้รับการถ่ายทอดสู่คนหนุ่มสาวเพราะความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณลดน้อยลง ในขณะที่การขับรรม้าซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวลำปางก็ไม่ได้รับการนิยมนจากประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากถูกมองว่าเป็นอาชีพต่ำ สร้างมลภาวะ ทำให้ไม่มีการถ่ายทอดอาชีพนี้

3. แนวทางการวางแผนการบริหารงานวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.1 ควรเน้นด้านการปฏิบัติและการทดลองมากขึ้น เนื่องจากงานวิจัย 64 เรื่อง เน้นการวิจัยเชิงบรรยายมากถึงร้อยละ 76.5 มีงานวิจัยเชิงทดลองและเชิงปฏิบัติการเพียงร้อยละ 14.03 ทั้ง ๆ ที่คณะศึกษาศาสตร์เป็นหน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่มีโรงเรียนสาธิต และมีภาระในการผลิตองค์ความรู้ใหม่

3.2 ควรมีการสร้างความเข้มแข็งด้าน Research Design มากขึ้น เนื่องจากผลจากการวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยทั้ง 64 เรื่องพบว่า การระบุประเด็นปัญหาในการวิจัยไม่ชัดเจน หรือไม่ระบุประเด็นปัญหาในการวิจัย (ร้อยละ 82.81) ไม่ระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย (ร้อยละ 75) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้การสุ่มแบบเจาะจง (ร้อยละ 59) กลุ่มตัวอย่างมีขนาดน้อยกว่า 30 หน่วย (ร้อยละ 29.69) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้การหาค่าความถี่/ร้อยละ และค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ร้อยละ 70.31) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่างานวิจัยควรเป็นงานวิจัยของนักวิจัยหน้าใหม่เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงผู้วิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่สอนระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโทและปริญญาเอก) หรืออาจต้องมีการทำการสำรวจปัญหาหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว

3.3 ควรส่งเสริมงานวิจัยที่สร้างความเข้มแข็งศาสตร์ของศึกษาศาสตร์มากขึ้น จากข้อมูลงานวิจัยจำนวน 64 เรื่อง พบว่าเป็นงานด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

(1) ด้านความต้องการและความคาดหวังจากการศึกษา มีการศึกษา 4 ชื่อเรื่อง จำแนกเป็น

- ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสาธิต (1 เรื่อง)
- ความต้องการของนักเรียนมัธยมศึกษา (1 เรื่อง)
- ความต้องการของนักศึกษาระดับปริญญาโท (2 เรื่อง)

จากจุดนี้จะเห็นได้ว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษายังถูกละเลยค่อนข้างมาก

(2) การจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการเรียนรู้ มีการศึกษา 14 เรื่อง

(3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีการศึกษา 4 เรื่อง จำแนกเป็น

- การฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาษาอังกฤษ (2 เรื่อง)
- การฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิทยาศาสตร์ (1 เรื่อง)
- การฝึกประสบการณ์วิชาชีพอนุบาลศึกษา (1 เรื่อง)

แม้ว่างานหลักในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตบุคลากรครูที่มีคุณภาพ แต่งานวิจัยที่มารองรับคุณภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีจำนวนน้อย

(4) การประเมินหลักสูตร มีการศึกษา 6 เรื่อง จำแนกเป็น

- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา
- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย
- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการประถมศึกษา
- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการอาชีวศึกษา
- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการอนุบาลศึกษา

โดยหลักการแล้ว จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรทุก ๆ 5 ปี และต้องมีผลการประเมินหรือผลการวิจัยสนับสนุนเหตุผลของการพัฒนา แต่ผลการวิจัยพบว่า จากจำนวนหลักสูตรสาขาวิชาที่คณะเปิดสอน 31 สาขาวิชา มีเพียง 6 สาขาวิชาเท่านั้นที่มีการวิจัยประเมินผล

(5) การติดตามบัณฑิต มีการศึกษา 3 เรื่อง จำแนกเป็น

- การติดตามบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา
- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาการอาชีวศึกษา
- การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ของคณะศึกษาศาสตร์

โดยหลักการที่จะทำให้ทราบว่าบัณฑิตสามารถปฏิบัติงาน ได้มีคุณภาพเพียงใด อย่างไรก็ดี การวิจัยติดตามผลการปฏิบัติงานนั้นมีความจำเป็น แต่ในงานวิจัย 64 ชื่อเรื่อง มีเพียง 3 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการติดตามบัณฑิต

(6) การบริหารจัดการ มีการศึกษา 5 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของบุคลากรสายช่วยวิชาการหรือบุคลากรสายบริหารและธุรการ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริการในงานหรือหน่วยที่ตนรับผิดชอบ

อภิปรายผล

งานวิจัยในระดับอุดมศึกษา เป้าหมายการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสามารถจำแนกเป็นอย่างน้อย 3 รูปแบบใหญ่ ๆ ประกอบด้วย “The Paris Model: Serving the church” ซึ่งมีเป้าหมายตั้งเพื่อการพัฒนาคนเพื่อทำงานด้านศาสนา (serving the church) รูปแบบการจัดการศึกษานี้ถูกนำไปใช้ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงเช่น Oxford, Cambridge, Harvard “The Halle Model: Serving the Nation-state” เน้นการผลิตคนเพื่อการพัฒนาประเทศ (Prepare people and leaders for service to the state) มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เช่น เศรษฐศาสตร์ การเมือง และการทหาร และ “The Berlin Model: Serving the Development of Knowledge” มีเป้าหมายที่เน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ (universities should mainly contribute to research for development of knowledge) (Tangchuang and Mounier, 2002: 39-40)

รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม) มีภารกิจจัดการศึกษาที่เน้นหนักด้านการวิจัย บุกเบิกความรู้ใหม่และการผลิตกำลังคนระดับปริญญาโท เอก (อมรวิเชียร นาคกรเทพ 2540: 151-152) โดยตั้งวัตถุประสงค์พัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็น Research University ผลิตทั้งงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ โดยเน้นการวิจัยร่วมสาขาวิชา การวิจัยเชิงนโยบาย การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งในส่วนของปณิธานของคณะศึกษาศาสตร์ก็ได้เขียนไว้ที่ว่า “คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความมุ่งมั่นในการผลิตบัณฑิตทางการศึกษาทุกระดับ ให้เป็นครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณธรรม และความเป็นเลิศทั้งศาสตร์ ศิลป์ คณะศึกษาศาสตร์มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาศาสตร์ทางการศึกษา โดยใช้กระบวนการศึกษาวิจัย ในการทำความเข้าใจที่มีอยู่ให้กระจ่าง และแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม คณะศึกษาศาสตร์มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม โดยการให้บริการทางวิชาการแก่ ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม” ซึ่งเทียบได้กับการจัดการศึกษาตามแนวของ the Halle Model และ the Berlin Model หรือเรียกชื่อใหม่ว่า The University of the Welfare State (Brown and alii, อ้างในพศิน แดงจวง และ Mounier, 2003: 44-46) ซึ่งเน้นรูปแบบการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง และเพื่อการวิจัย แต่จากผลงานของบุคลากรและอาจารย์ที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปี 2542 – 2545 หรือในรอบ 4 ปี มีปริมาณงานวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จด้วยทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้คณะเพียง 64 เรื่อง เป็นงานวิจัยโดยข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ จำนวน 139 คน อยู่ 47 เรื่อง บุคคลเหล่านี้เป็นรองศาสตราจารย์จำนวน 32 คน ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำนวน 37 คน แต่มีงานวิจัยซึ่งสนับสนุนโดยทุนวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้คณะเฉลี่ยเพียงคนละ 0.34 ชิ้นในรอบ 4 ปี หรือต้องใช้ผู้สอนประมาณ 3 คน ทำการวิจัยเป็นเวลา 4 ปี จึงจะได้ผลงานวิจัย 1 เรื่อง ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาคณะศึกษาศาสตร์ยังไม่สามารถดำเนินการเพื่อสนองปณิธานและวัตถุประสงค์ได้ ยังขาดการใช้กระบวนการศึกษาวิจัยในการทำควมรู้ที่มีอยู่ให้กระจ่าง และแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมได้ จะเห็นได้จากผลงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้โรงเรียนสาธิตให้เป็นแหล่งสาธิต แหล่งผลิตผลการวิจัยเชิงทดลอง หรือเชิงปฏิบัติการมีปริมาณน้อยหรือแทบไม่มีเลย นอกจากนี้แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในวงแคบ ๆ คือ ภายในคณะศึกษาศาสตร์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งเป็นหัวใจของการผลิตครูยังมีปริมาณเล็กน้อยเพียง 4 ชื่อเรื่อง งานการประเมินหลักสูตรและการติดตามบัณฑิตซึ่งจะเป็นกระจกให้เห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมเพียงใด บัณฑิตที่ผลิตไปมีคุณภาพหรือมีปัญหาเพียงใด และควรมี

การพัฒนาอะไรบ้างนั้นมีการศึกษาเพียง 9 ชื่อเรื่อง อย่างไรก็ตาม โดยที่การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะผลงานวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จด้วยทุนจากงบประมาณเงินรายได้คณะเท่านั้น มิได้ครอบคลุมถึงงานวิจัยด้วยทุนจากแหล่งอื่น ๆ ตลอดจนงานวิจัยด้วยด้วยทุนส่วนบุคคล ผลการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่า การลงทุนด้วยการให้ทุนวิจัยแก่คณาจารย์ในคณะนั้นประสบความสำเร็จเพียงใด

คุณภาพงานวิจัย จากงานวิจัยทั้ง 64 ชื่อเรื่อง เมื่อวิเคราะห์ตามศาสตร์ของงานวิจัยว่า ควรมีหัวข้อและเนื้อหาอะไรบ้างพบว่า งานวิจัยมีการระบุประเด็นปัญหาในการวิจัยไม่ชัดเจน หรือไม่ระบุประเด็นปัญหาในการวิจัย ร้อยละ 82.81 ไม่ระบุแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ร้อยละ 75 การได้มาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้การสุ่มแบบเจาะจงร้อยละ 59 กลุ่มตัวอย่างมีขนาดน้อยกว่า 30 หน่วยร้อยละ 29.69 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้การหาค่าความถี่/ร้อยละและค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร้อยละ 70.31 จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แม้ว่างานวิจัยทั้ง 64 ชื่อเรื่องได้ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2542 - 2545 หรือคณะศึกษาศาสตร์มีอายุมากกว่า 30 ปีและย่างเข้าสู่ศวรรษที่ 4 แล้วก็ตาม แต่ลักษณะของงานวิจัยยังมีลักษณะเป็นงานวิจัยขั้นพื้นฐานเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี จำนวน 14 สาขาวิชา ประกาศนียบัตรบัณฑิต จำนวน 1 สาขาวิชา ปริญญาโท จำนวน 15 สาขาวิชาและปริญญาเอก จำนวน 1 สาขาวิชา หากใช้หลักสุภาษิตโบราณ “แม่ปูสอนลูกปู” เข้ามาอธิบายก็อาจเห็นภาพผลงานวิทยานิพนธ์ได้ว่าจะมีคุณภาพแบบใด

อนึ่ง การที่คณาจารย์มีจำนวนผลงานวิจัยน้อยและคุณภาพของงานวิจัยยังขาดความสมบูรณ์ย่อมบ่งชี้ถึงลักษณะและคุณภาพการเรียนการสอน กระบวนการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์คุณภาพของวิทยานิพนธ์ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้นักศึกษาที่มีคุณสมบัติทันสมัย เรียนรู้เป็น คิดเป็น มีปัญหาความรู้ทันและเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงได้นั้น ผู้สอนพึงมีหัวใจของความเป็นนักวิจัย ตัวอย่างการสอนของผู้สอนที่มีหัวใจนักวิจัย ประกอบด้วย

1. ควรจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหาคำถาม (Question oriented) มากกว่าจัดเรียนการสอนเพื่อมุ่งหาคำตอบ (Answer oriented) จากที่ผู้สอนป้อนให้
2. ควรจัดการเรียนการสอนเพื่อหาปัญหา (Problem oriented) มากกว่าจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหา (Solution oriented) จากโจทย์ที่ผู้สอนตั้งให้แก่
3. ควรจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหาวัตถุประสงค์ (Objective oriented) มากกว่าจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งในการปฏิบัติ (Operation oriented)

4. ควรจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหาพฤติกรรม (Process oriented) มากกว่าจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งทราบผล (Result oriented)

5. ควรจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ระบบ (System oriented) มากกว่าจัดการเรียนการสอนโดยให้รายละเอียดในเนื้อหา (Detailed oriented)

6. ควรจัดการเรียนการสอนเพื่อหาวิธีการที่จะเรียนรู้ (Methodology oriented) มากกว่าจัดการเรียนการสอนเพื่อความรู้ (Knowledge oriented)

7. ควรจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ค้นหาความรู้ (Retrieved oriented) มากกว่าจัดการเรียนการสอนโดยจดจำสะสมความรู้ (Storage oriented) (สุธรรม อารีกุล 2543: 169-170)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหาร

1. คณะหรือศูนย์วิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์พึงเร่งให้มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ งานวิจัยของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ทุกชื่อเรื่องเพื่อให้ได้ข้อสรุปว่า คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีจุดแข็ง จุดอ่อนอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้ส่งเสริมให้มีการวิจัย พัฒนาในส่วนที่เป็นจุดแข็งมากยิ่งขึ้น เป็นเอกลักษณ์สำคัญของศึกษาศาสตร์ ในฐานะที่จะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ในขณะที่เดียวกันก็จะได้ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในส่วนที่เป็นจุดอ่อนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. จากประเด็นจุดอ่อนของคุณภาพงานวิจัยนั้นคณะผู้วิจัยมีความเชื่อว่าคณาจารย์ในคณะมีศักยภาพที่จะผลิตงานวิจัยที่ดีได้ แต่อาจมีสาเหตุที่เป็นอุปสรรค เช่น จากข้อมูลที่ว่า ผู้รับทุนใช้เวลาทำการวิจัยมากกว่า 12 เดือน แต่โดยที่ระเบียบการบริหารทุนวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้คณะซึ่งให้มีการหักเงินในกรณีที่ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในเวลาเกินกว่า 15 เดือน จึงทำให้ผู้รับทุนต้องเร่งทำงานให้ทันส่งตามกำหนด นอกจากนี้การที่กำหนดให้คณาจารย์ต้องสอนอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วคณาจารย์ส่วนใหญ่ต้องทำการสอนเกินกว่านั้น และในกรณีที่คณาจารย์ต้องสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาจะทำให้ไม่มีเวลาว่างพอที่จะทำงานวิจัยชิ้นใหญ่หรือทำงานที่มีคุณภาพได้ จึงควรมีการทบทวนกฎเกณฑ์ทั้งภาระงานสอนและกำหนดระยะเวลาของการทำวิจัย

3. ศูนย์วิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ควรณรงค์ให้มีการทำการวิจัยเป็นชุดโครงการซึ่งมีลักษณะสหสาขาวิชา โดยใช้เวลา 1 – 2 ปีต่อ 1 ชุดโครงการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากยังขาดข้อมูลพื้นฐานว่าผลงานวิจัยของคณาจารย์ วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา เป็นเช่นไร ทำให้ไม่สามารถเห็นจุดแข็งจุดอ่อนของคณะศึกษาศาสตร์ว่าเป็นเช่นไร จึงสมควรให้มีการศึกษาในประเด็นดังกล่าว

2. ในสภาพที่คณะศึกษาศาสตร์มีโรงเรียนสาธิตเป็นแหล่งค้นคว้าทดลอง น่าจะมีการส่งเสริมให้คณาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ทำงานวิจัยที่ใช้แหล่งดังกล่าวเป็นห้องทดลอง เพื่อแสวงหา/สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บรรณานุกรม

- นีมอนด์ งามประภาส (2544). การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์มหบัณฑิตสาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2536-2543. รายงานการวิจัยเสนอคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเวศ ะลี (2545). “ทางเลือกอุดมศึกษาเพื่อความเป็นไท” ในประเวศ ะลี เสน่ห์และคณะ
รวมบทความ: ทางเลือกอุดมศึกษาเพื่อความเป็นไท. ปาฐกถาพิเศษเนื่องในโอกาสเปิดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่ทำการใหม่ ณ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ซอยโรงแรมเชียงใหม่ภูคำ 22 มิถุนายน.
- พศิน แดงจวง (2545). **ปรัชญาและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาศา
การศึกษานอกระบบในสถาบันอุดมศึกษา**. รายงานการวิจัยเสนอคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____ (2548). **พัฒนาการของรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกกลุ่มสาขา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. รายงานการวิจัยเสนอคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พศิน แดงจวง และคณะ (2545). **ความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ที่สำเร็จการศึกษาปี 2540 – 2544**. รายงานการวิจัยเสนอมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____ (2546). **การประเมินแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540
– 2544)**. รายงานการประเมินเสนอมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2543). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา**. กองบริการการศึกษา
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____ (2547). **สาระสำคัญสรุปรายงานการดำเนินงานประจำปี 2547 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
สารสนเทศเพื่อการวางแผนและพัฒนาการศึกษา**.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). “วิกฤตการณ์อาจารย์ระดับอุดมศึกษา” ใน พันธุ์ศักดิ์ พล
สารัมย์ (บรรณาธิการ). **การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา: รวมบทความทางวิชาการ**. ศูนย์
ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลพร ธนสุวรรณ (2547). **การสังเคราะห์งานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษระหว่างปีการศึกษา 2536 – 2546**. รายงานการวิจัยเสนอคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาวิจัยแห่งชาติ (2541). แนวทางปฏิบัติจรรยาบรรณนักวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สภาอาจารย์ (2548). “คนมาก่อนเข้มแข็ง คนมาหลังมุ่งมั่น” บทสัมภาษณ์อธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จดหมายข่าวสภาอาจารย์ ฉบับที่ 2 สมัยที่ 25 มกราคม – มีนาคม.

สมบัติ นพรัค (ม.ป.ป.) อุดมศึกษา : ปัญหาประเทศไทย ? <http://www.edu.nu.ac.th/2004/story/uthai.pdf>

สุธรรม อารีกุล (2543). รูปแบบและภารกิจอุดมศึกษา. รายงานวิจัยเชิงเอกสาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

สุชาติ บำรุงสุข (2547). “เส้นทางสู่วิกฤต: มหาวิทยาลัยสู่สังคมไทย” ในประเด็น วะสีและคณะ ผ่านทางต้นปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักขณ์ วิรัชชัย (2542). การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย ปี 2540-2542. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี. ที. ซี คอมมิวนิเคชั่น.

อมรวิชัย นาคทรพร พิมพ์ครั้งที่ 2 (2540). ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน).

_____ (2545). “ครุมหาวิทยาลัย” สถานปฏิรูปปีที่ 4 ฉบับที่ 46 มกราคม.

อุทัย ดุลยเกษม (2546). “ปรารมภ์เรื่องการปฏิรูประบบอุดมศึกษา” สถานปฏิรูป ปีที่ 6 ฉบับที่ 59 กุมภาพันธ์-มีนาคม.

ฤตินันท์ สมุทรทัย 2543). การสร้างแบบประเมินวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานวิจัยเสนอมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Achava-Amrung, P. (2002). “Impact of economic crisis on higher education institutions in Thailand” Experiences of higher education institutions in Thailand. Office of Permanent Secretary, Ministry of University Affairs.

Arnove, Robert F. (2003). "Introduction: Reframing comparative education: The dialectic of the global and the local" In Arnove, R.F. and Torres, C.A. (editors) **Comparative Education: The Dialectic of the Global and Local**. (2nd edition) Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Baty, Phil and Marcus, Jon (2005). "US war on plagiarism takes first UK scalp" **The Times Higher Education Supplement**. April 15 2005. No 1,687.

Bhattacharyya, S.K. (1996). "Keynote address University-Industry Relations in the 21st Century" in The Brooker Group Ltd. **Modalities of University-industry Cooperation in the APEC Region**. APEC Research Project. Ministry of University Affairs Thailand

Ministry of University Affairs (1996). **Modalities of University-Industry Cooperation in the APEC Region**. Bangkok: The Brooker Group, Ltd.

Samoff, J. (2003). "Institutionalizing International Influence" in Arnove, R.F. and Torres, C.A.(editors) **Comparative Education: The Dialectic of the global and the local**. (2nd edition). Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Sangmahachai, K.(Editor 2002). **Thailand's Higher Education Reform: The Revolution of Academic Freedom and University Autonomy**. Office of Permanent Secretary, Ministry of University Affairs. Bkk: Parb-Pim Ltd., Part.

Shinawatra, T. (2001). **Special Keynote on New Dimensions in Thai Higher Education Reform: The Key to national Development**. Office of Permanent Secretary, Ministry of University Affairs. Bkk: Parb-Pim Ltd., Part.

Tangchuang,P. (2003). **Bridging th Knowledge Gap via Knowledge Networks among APEC Economies**. A Paper Presented at APEC Study Center Consortium Conference 2003 "Extending and Reaching out the Benefits of APEC" Sheraton Grande Laguna, Phuket 25-28 May.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ผนวก ก.

บรรณานุกรมงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ในช่วงปีการศึกษา 2542 – 2545

- กรัณย์ ปัญโญ และคณะ. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายกับความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กัญญา กำศิริพิมาน และคณะ. (2544). แนวโน้มนโยบายในการจัดการทุนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กัญญา กำศิริพิมาน. (2545). การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษา ระหว่างสถาน
ประกอบการและองค์กรทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่.
- จงกลณี มณีเดช. (2544). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานหน่วยทะเบียนและ
ประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จารุณี มณีกุล. (2545). การใช้เนื้อหาและกิจกรรมที่แท้จริงเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง และพนิดา สีนสุวรรณ. (2546). การติดตามผลบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉีรนุช จงอารี. (2544). ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการใช้บริการ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทียมใจ สุขสภา. (2543). พัฒนาระบบการบริหารพัสดุของคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นทัต อัสภาภรณ์. (2545). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการ
สอนวิชางานบ้านนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และคณะ. (2546). การประเมินโครงการสืบสานครูไทย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทิยา แสงสิน. (2545). การศึกษาความสามารถในการเขียนย่อความภาษาอังกฤษและการ
เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมการเขียนที่ใช้ความรู้เป็นฐาน.

- นิตยา สะอาดล้วน. (2545). สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการให้บริการงานวิชาการ
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตดา อติภัทรนันท์ และคณะ. (2546). การนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.
- นัมนองค์ งามประภาสม. (2544). การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริม
สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2536-2543.
- ปภัตสร ผลเพิ่ม. (2544). การประดิษฐ์เครื่องสักการะหมากสุ่ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นเทียน ต้น
ผึ้ง ในจังหวัดเชียงใหม่.
- ปภัตสร ผลเพิ่ม. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการ
พัฒนา
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรีชา อินทรสมพันธ์. (2545). สภาพปัญหาและแนวทางการจัดหลักสูตรและการสอนวิชางาน
ช่างพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่.
- พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว. (2546). รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พนิดา สิ้นสุวรรณ และชรินทร์ มั่งคั่ง. (2546). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้โครงการ
ของนักศึกษามหาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา.
- พรปริญญา สุขวัฒนา. (2546). คุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่
สำเร็จการฝึกอบรมตามหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544.
- พรสวรรค์ เฟ่งพิศ. (2545). กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาฝรั่งเศสของนักเรียน
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พลสิทธิ์ สิทธิชมพู่. (2544). ความต้องการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม
ระดับประกาศนียบัตรระยะ โยควิชาชีพชั้นสูง ของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา
ภาคเหนือตอนบน.
- พลสิทธิ์ สิทธิชมพู่. (2545). มาตรฐานฝีมือแรงงานที่พึงประสงค์ในเขตจังหวัดภาคเหนือ
ตอนบน.
- พลสิทธิ์ สิทธิชมพู่. (2546). ทักษะคิดและความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด
เชียงใหม่ ต่อการเข้าศึกษาต่อในสาขาอาชีวศึกษา.

- พศิน แดงจวง. (2543). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ
อุตสาหกรรมในประเทศกลุ่ม APEC : กรณีศึกษาประเทศไทย.
- พศิน แดงจวง (2545). ปรัชญาและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา สาขา
การศึกษานอกระบบในสถาบันอุดมศึกษา.
- พัฒนา จันทนา. (2544). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
สังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัฒนา จันทนา และต่อพงษ์ วรรณวาทิ. (2545). การประเมินการจัดการเรียนการสอนตาม
โครงการสอนแบบจุลภาค ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทร ยันตรกร. (2543). ระดับคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรจันทร์ ใจสว่าง และศิริพร จันทวรรณ. (2546). การพัฒนาสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณฑป ไชยจิต. (2545). การติดตามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนูญ สุติศา. (2545). ลักษณะพึงประสงค์สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา
อุตสาหกรรม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนูญ สุติศา. (2546). สมรรถภาพของครูช่างอุตสาหกรรมในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน
ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลภาคเหนือ.
- รงทิพย์ สุรวิชัย. (2544). สภาพการบริหารงานบุคคลข้าราชการสาย ข, ค และลูกจ้างประจำ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วลัยพร ศรีเชียงราย. (2543). การพัฒนางานบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- วลัยพร ศรีเชียงราย. (2545). การติดตามผลบัณฑิตระดับปริญญาโทของคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิไลพร ธนสุวรรณ และต่อพงศ์ วรรณวาทิ. (2545). สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของ
นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิณา วโรตมะวิชญ. (2543). สภาพแวดล้อมห้องเรียนและปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่.
- วิณา วโรตมะวิชญ. (2545). การพัฒนาโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ประจำวันเพื่อส่งเสริมทักษะการ
แก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.

- วีณา วโรตมะวิชญ์. (2546). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระพงษ์ แสง-ชูโต. (2545). การวิเคราะห์เครื่องมือการเกษตรพื้นบ้านทางวิทยาศาสตร์ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.
- วีระพงษ์ แสง-ชูโต. (2546). การวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์จากการ์ตูน โดเรมอน.
- ศรีจันทร์ พุกทวี. (2543). การพัฒนางานฝ่ายพัฒนานักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีวิไล พลมณี และพนิดา สีนสุวรรณ. (2544). ความต้องการและปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนภาษาไทย และสาขาการสอนสังคมศึกษา เปรียบเทียบกับนักศึกษาสาขาการสอนภาษาอังกฤษ.
- ศรีวิไล พลมณี และคณะ. (2546). ข้อผิดพลาดด้านภาษาในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนภาษาไทย.
- สมร เจนจิระ. (2544). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ. (2544). การพัฒนารูปแบบการประเมินตามสภาพจริงเพื่อการประกันคุณภาพการเรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา.
- สุนันชัย ออนตะไคร้. (2544). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนันชัย ออนตะไคร้. (2545). สภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้คอมพิวเตอร์ของบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุมาลี คุ่มชัยสกุล. (2544). การประเมินหลักสูตรสาขาวิชาอนุบาลศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุมาลี คุ่มชัยสกุล. (2546). การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาอนุบาลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุระพงษ์ ทองพันชั่ง. (2544ก). คำใช้จ่ายต่อหัวหน้านักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุระพงษ์ ทองพันชั่ง. (2544ข). วิเคราะห์ภาระงานของข้าราชการสาย ข. และ ค. สังกัดสำนักงานเลขาธิการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สุระพงษ์ ทองพันชั่ง. (2545). ต้นทุนสินทรัพย์ของคณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2546.
- สุรีย์พร พาณิช. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชา
หลักการธุรกิจศึกษา สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวรรณดี นิมมานพิสุทธิ์. (2545). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
คณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสาวนิตย์ เจริญชัย. (2546). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา
อาชีวศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แสนย์ สายสกุลลักษณ์ และคณะ. (2543). การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อาคม ต้นตระกูล. (2544). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการถ่ายทอดความรู้อาชีพขบรณม่า จังหวัด
ลำปาง.
- อาคม ต้นตระกูล. (2546). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่.
- อินสน วงศ์ศรีวิไลย์. (2545). ความต้องการและรูปแบบการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของ
ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทัย ทราชคำ. (2545). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการลงทะเบียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อำนาจ เลิศปัญญาธิกุล. (2546). ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
6 ที่มีต่อการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฤตินันท์ สมุทรทัย. (2546). การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนกระบวนวิชาการวัดและ
ประเมินผลการศึกษาเบื้องต้นของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยการวิจัย
เชิงปฏิบัติการ.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ผนวก ข

แบบวิเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในช่วงปี 2542 – 2545

คำชี้แจง แบบวิเคราะห์งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะจำแนกแยกแยะเพื่อบ่งชี้ว่างานวิจัยแต่ละเรื่องที่ได้รับทุนอุดหนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ในช่วงปี 2542 – 2545 นั้น มีลักษณะโดยทั่วไปเป็นอย่างไร ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับอะไร ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการสังเคราะห์เป็นภาพรวมของผลงานวิจัยเหล่านี้ต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย

1. รหัสงานวิจัย .....
2. ชื่อ-สกุลผู้ทำการวิจัย หัวหน้าโครงการ .....
ผู้ร่วมวิจัย .....
3. ชื่องานวิจัย .....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย
( ) 1. งานวิจัยเชิงบรรยาย ( ) 2. งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์
( ) 3. งานวิจัยเชิงย้อนข้อเท็จจริง ( ) 4. งานวิจัยเชิงทดลอง
( ) 5. งานวิจัยเชิงคุณภาพ ( ) 6. งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ
2. เนื้อหาที่วิจัย
( ) 1. ด้านหลักสูตรและการสอน ( ) 2. ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม
( ) 3. ด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมทางสังคม ( ) 4. ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ/สุขอนามัย
( ) 5. ด้านการบริหารจัดการ ( ) 6. ด้านการวัดและประเมินผล
( ) 7. ด้านกิจกรรมนักเรียน / นักศึกษา
( ) 8. ด้านอื่น ๆ (ระบุ) .....

3. การระบุประเด็นปัญหาที่วิจัย
- ( ) 1. ระบุ .....
- ( ) 2. ไม่ระบุ
4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ( ) 1. เพื่อสร้างองค์ความรู้ / ทฤษฎี (Basic Research)
- ( ) 2. เพื่อประยุกต์ใช้ทฤษฎี (Applied Research)
- ( ) 3. เพื่อแก้ปัญหา (Action Research)
- ( ) 4. เพื่อพัฒนา (R&D)
- ( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ) .....
5. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา
- ( ) 1 มี ( ) 2 ไม่มี
- ถ้ามี ทฤษฎีที่ใช้คือ .....
- .....
6. หน่วยวิเคราะห์
- ( ) 1. คน ( ) 2. ครอบครัว
- ( ) 3. ชุมชน ( ) 4. เอกสาร/หนังสือ/สิ่งตีพิมพ์
- ( ) 5. สถาบันการศึกษา ( ) 6. สถานประกอบการ
- ( ) 7. อื่น ๆ (ระบุ) .....
7. ทำการศึกษาจาก
- ( ) 1. ประชากร ( ) 2. กลุ่มตัวอย่าง
- ( ) 3. ไม่ระบุ
8. วิธีการสุ่มตัวอย่าง (กรณีศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง)
- ( ) 1. แบบเจาะจง ( ) 2. แบบบังเอิญ
- ( ) 3. แบบโควตา ( ) 4. แบบง่าย
- ( ) 5. แบบเป็นระบบ ( ) 6. แบบชั้นภูมิ
- ( ) 7. แบบกลุ่ม ( ) 8. แบบหลายขั้นตอน
- ( ) 9. อื่น ๆ (ระบุ) .....
- ( ) 10. ไม่ระบุ

9. ขนาดตัวอย่าง (หรือขนาดประชากรในกรณีที่ศึกษาจากประชากร)

- ( ) 1. น้อยกว่า 30 ( ) 2. 30 – 49
( ) 3. 50 – 100 ( ) 4. 101 – 199
( ) 5. 200 ขึ้นไป ( ) 6. ไม่ระบุ

10. พื้นที่ที่ศึกษา

- ( ) 1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
( ) 2. จังหวัดเชียงใหม่
( ) 3. จังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคเหนือ (ระบุ).....
( ) 4. เขต / ภาค (ระบุ) .....
( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ) .....
( ) 6. ไม่จำกัดพื้นที่

11. ลักษณะพื้นที่ที่ศึกษา

- ( ) 1. สถาบันการศึกษา ( ) 2. สถานประกอบการ
( ) 3. บ้านและชุมชน
( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ) .....

12. เครื่องมือที่ใช้

- ( ) 1. แบบทดสอบ ( ) 2. แบบสอบถาม
( ) 3. แบบสัมภาษณ์ ( ) 4. แบบสังเกต
( ) 5. แบบรายงานตนเอง
( ) 6. อื่น ๆ (ระบุ) .....

13. การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

- ( ) 13.1 ความเที่ยงตรง
( ) 1. ความเที่ยงตรงตามปรากฏ ( ) 2. ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
( ) 3. ความเที่ยงตรงตามสภาพ ( ) 4. ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์
( ) 5. ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ( ) 6. ไม่ระบุ
( ) 13.2 ความเชื่อมั่น
( ) 1. การสอบซ้ำ ( ) 2. โดยใช้แบบทดสอบคู่ขนาน
( ) 3. KR2 ( ) 4. KR21
( ) 5. สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัต ( ) 6. ไม่ระบุ

14. แหล่งข้อมูล

- ( ) 1. ข้อมูลปฐมภูมิ ( ) 2. ข้อมูลทุติยภูมิ
( ) 3. ไม่ระบุ

15. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

- ( ) 1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมเอง ( ) 2. ใช้ผู้ช่วยวิจัย
( ) 3. ใช้การจัดส่งทางไปรษณีย์
( ) 4. อื่น ๆ .....
( ) 5. ไม่ระบุ

16. ตัวแปรและระดับการวัด (ตัวแปรหลัก)

- ( ) 1. นามบัญญัติ ( ) 2. อันดับ
( ) 3. อันตรภาค ( ) 4. อัตราส่วน

17. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

- ( ) 1. ความถี่ / ร้อยละ
( ) 2. ค่าเฉลี่ย / ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
( ) 3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
( ) 4. การทดสอบค่าเฉลี่ย (t - test)
( ) 5. การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)
( ) 6. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์หรือสหสัมพันธ์พหุคูณ (Regression Analysis)
( ) 7. ค่าวิเคราะห์ค่าไคสแควร์
( ) 8. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา
( ) 9. อื่น ๆ (ระบุ) .....

18. ข้อค้นพบจากการวิจัย

.....
.....
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved
.....
.....